

Mamuşa

Evlat-ı fatihan diyarı

TOPLUM BİLİM KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Yıl 6 - Sayı 20 - YAZ- 2026- Mamuşa - Kosova

Prizren'de Kosova'daki Türk Varlığına Dair Akademik Oturum

Sultan Murat Hüdavendigâr'a Görkemli Anma Töreni

30 Ağustos Zafer Bayramı Kutlu Olsun!

“Aşık Ferki” Derneği Gençler Folklor Ekibi Salihli-Adala Kültür-Sanat Şenliği'nde

Editörden

Yeniden dirilişin tarihi...

20 Mart 1951... Kosovalı Türkler tarafından gerçekten de Yeniden Diriliş Günü olarak kutlanması gereken bir tarih. Osmanlı'nın 1912'deki yenilgisinden sonra kurulan Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı ile 1. Dünya Savaşı ardından ortaya çıkan Yugoslav Krallığı'nda yaşayan Türkler 30 yıl boyunca hak ve hukuktan yoksun, ezik, 3. sınıf vatandaş muamelesine maruz bırakıldılar.

Kosovalı Türkler ulusal kimliklerine ancak 2. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Tito Yugoslavyası'nda 20 Mart 1951 tarihinde alınan bir kararla sahip olabildiler. Arnavut ve Sırp'larla birlikte Kosova Sosyalist Muhtar Bölgesi'nin kurucu unsuru olarak kabul edilen Türklerin önlerinde bu sayede günümüze kadar süregelen parlak bir geleceğin yolu açıldı.

Kosovalı Türkler 75 yıldır kesintisiz olarak devam eden Türkçe eğitim, iletişim, kültür-sanat ve edebiyat etkinlikleri çerçevesinde tarihe altın harflerle yazılacak başarılarla imza attılar. 20 Mart 1951 tarihindeki siyasi kararlar başlatılan Türk dilinde ilk, orta ve lise eğitimi, Priştine Radyosu'nda "Burası Priştine Radyosu..." anonsu ardından gelen Türkçe haberlerle birlikte bünyesinde oluşturulan Türk Sanat Müziği Orkestrası üyelerinin çalıp söyledikleri şarkı, türkü ve oyun havalarını dinleme imkanına sahip oldular. Aynı tarihte Prizren'de "Doğru Yol" ile Priştine'de "Gerçek" adı altında kurulan kültür-sanat derneklerinde bir araya gelen kültür, sanat sevdalıları gençler yüzyıllardan bu yana muhafaza edilen kültürel-sanatsal değerlerimizi Yugoslavya genelinde olduğu gibi, Balkan ülkeleriyle Türkiye'deki uluslararası nitelikli kültür-sanat şenliklerinde de tanıtmaya fırsatına sahip oldular.

Yıllar içerisinde Türk dilinde iletişim, kültür, sanat ve edebiyat alanında övgüye değer başarılarla ulaşırlarken Türkçe eğitim gören gençlerimiz arasından farklı branşlarda onlarca bilim insanı, Tan Gazetesi ile Priştine Radyo Televizyonu'nda çalışan gazetecilerimiz arasından eserleri Yugoslavya genelinde olduğu gibi, Türkiye'de dahi ilgi görüp yayımlanan, hatta ödüllere layık bulunan şair, yazar ve ressamlar yetişti.

20 Mart 1951 tarihinde alınan o tarihi karar sayesinde ulaşılan gurur verici başarıların 75. yıl dönümü, bu yıl içerisinde Kosova genelinde düzenlenen çeşitli etkinliklerle kutlanıyor. Bu etkinlikler, geçenlerde Prizren Doğru Yol Kültür-Sanat Derneği ev sahipliğinde gerçekleştirilen "II. Dünya Savaşı Sonrası Kosova'da Türk Kültür Sanat Eğitim ve Yayın-Basın 75. Yılında" başlıklı Akademik Forum'a katılan saygın aydınlarımızın değerli konuşmalarıyla taçlandırıldı.

20 Mart 1951 tarihinde elde edilen haklar arasından Türkçenin ülke genelinde resmi dil statüsü, Tan Gazete Yayın Kurumu 1999 yılı ortalarında özgürlüğüne kavuşan Kosova'daki geçici yönetimin gasp etmesi hafızalarda üzücü bir gelişme olarak yer etti. Kosova Radyo Televizyon Kurumu Türkçe programları yayın süresi ve kadro üzerindeki budamalara rağmen günümüzde de devam ediyor. Türkçe eğitim ile kültür-sanat derneklerinin statülerini muhafaza etmeleri ise memnun edici bir gelişme sayılır.

Karanlık bir dönemin ardından küllerinden dirilircesine ortaya çıkan Kosovalı Türklerin milli kimlik, dil, kültür, sanat ve edebiyat alanlarında her bakımdan gurur verici başarılarla ulaşabilmelerinin yolunu açtığı gerekçesiyle, 20 Mart tarihi halkımız tarafından milli bir bayram olarak kutlanmaya layık olsa gerektir.

Reşit Hanadan

YAZI VE ESERLERİYLE BU SAYIDA:

1389 Kosova Savaşı Hakkında Bazı Gerçekler
12. sayfada

Prof. Dr. Milazim Krasniqi

Hangi Ülkenin Atom Bombası Olsun
15. sayfada

Prof. Dr. Asım Tanış

• **Mamuşa Ağzında Dünden Bugüne Kullanılan Kelimeler /4/**
20. sayfada

Bahtiyar Sipahioğlu

Türk Dünyasının En Büyük Şairi Muhammed Hüseyin Şehriyar
24. sayfada

Prof. Dr. Ali Temizel

• **Göç Romanı Olarak Reşit Hanadan'ın "Elveda Hüdavendigar Diyarı"**
26. sayfada

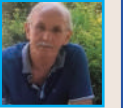
Doç. Dr. Hakan Değirmenci

• **Üsküdar'da Balkanlar'ın Sesini Dinlemek**
31. sayfada

Dr. Altay Suroy

Mamuşa'ya Rubailer ve Dörtlükler
34. sayfada

İbrahim Hanedanoğlu

• **Hazine Sandığı Üzerinde Oturup Dilenmek! Ya da "Balkan'ı Bildin Mi Nedir, Hemşeri?"**
36. sayfa

Prof. Dr. Ertuğrul Karakuş

• **Cahilliğe Solan Bir Fidan**

38. sayfada

Refki Taç

Bir Dilin Ruhunu Konuşan Yabancı Türkolog: Mirjana Teodosiyevic
42. sayfada

Prof. Dr. İrfan Morina

Yayın Yönetmeni:

***Reşit Hanadan**

Yayın Danışmanı:

***Prof. Dr. İrfan Morina**

*Yazı Kurulu:

***Prof. Dr. İrfan Morina**

***Refki Taç**

***Türker Mazrek**

***Erol Morina**

***Buyar Mazrek**

***Reşit Hanadan**

***Nazmi Morina**

Türkiye Temsilcisi (Bursa):

Cemali Tunalıgil

Son okuma: Müveddet Bujari

Yazışma adresi: Mamuşa Dergisi
Mamuşa Belediyesi, 20540
Mamuşa-Kosova

E- mail adresi:
mamusadergisi@gmail.com

Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yazılarda sergilenen görüşlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

Mizanpaj ve Kapak Tasarım:

Esra Bütüç Osi
Kapak Resmi: Buyar Mazrek
Logo: Nuri Morina

Mamuşa Dergisi, Mamuşa Belediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Müdürlüğü tarafından hazırlanıp yayınlanır.

TDBB'den Mamuşa'ya yol süpürme ve yıkama makineleri

Türk Dünyası Belediyeler Birliği-TDBB Genel Kurulu'nun geçenlerde İstanbul-Bahçelievler Belediyesi ev sahipliğinde düzenlenen toplantısına katılan Mamuşa Belediye Başkanı A. Krasniç, Türk dünyasından gelen katılımcılarla çeşitli konular üzerinde yapıcı ve faydalı görüşmelerde bulundu. Konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada Mamuşa Belediyesi'ne yol süpürme ve yıkama makinesi sağlanması yönündeki taleplerinin olumlu karşılandığını belirten Krasniç, bu sayede Mamuşa'da daha temiz ve sağlıklı bir çevre için güzel çalışmalar gerçekleştireceklerini vurguladı.

MSB KSD Başkanı Tuğgeneral Ö. Özhun Mamuşa ziyaretinde

23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı dolayısıyla Kosova'ya gerçekleştirdiği resmi ziyaret çerçevesinde Mamuşa'ya da uğrayan MSB Kültür ve Sanat Dairesi Başkanı Tuğgeneral Özcan Özhun kendisini ağırlayan Belediye Başkanı A. Krasniç ile görüştü. KTTHB Başkanı Harun Elitaş'ın da katıldığı görüşmenin ardından Mehteran Birliği tarafından icra edilen marşlar eşliğinde vatandaşların yoğun ilgisini çeken coşku dolu bir yürüyüş de gerçekleştirildi.

Belediye Başkanı Bursa-Osmangazi Fetih Şenlikleri'nde

Belediye Başkanı A. Krasniç Bursa-Osmangazi Belediyesi tarafından nisan ayının ilk günlerinde düzenlenen 21. Osman Gazi'yi Anma ve Fetih Şenlikleri'ne katıldı. Panorama 326 Müzesi'nde gerçekleştirilen "Tablodan Mekâna" sergisini gezen Belediye Başkanı program çerçevesinde düzenlenen "Bursa'nın Yedi Yüzü: Fetih'ten Cumhuriyet'e" konulu Sempozyuma da katıldı.

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanvekili Ş. Biba Mamuşa'da

Kosova ziyareti çerçevesinde Mamuşa'ya da uğrayan Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanvekili Şahin Biba, Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından kabul edildi. İki belediye arasında var olan ilişkilerin ele alındığı görüşmenin ardından iki belediye başkanı inşaatı devam eden Mamuşa Kültür Merkezi binasındaki çalışmaları denetlediler. Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ziyaretinden memnuniyet duyduğu konuk belediye başkanıyla görüşmelerinin iki belediye açısından çok yararlı geçtiğini belirtti.

Yalova Üniversitesi öğretim üyeleri Mamuşa'da

Geçenlerde Kosova'ya gerçekleştirdikleri resmi ziyaretleri çerçevesinde Mamuşa'ya da uğrayan Yalova Üniversitesi öğretim üyeleri kendilerini ofisinde kabul eden Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ile görüşmede bulundular. Belediye ile üniversite arasında gerçekleştirilebilecek iş birliği konularının ele alındığı görüşmede söz konusu üniversiteye Mamuşa'dan öğrenci kabulü projesi üzerinde de duruldu.

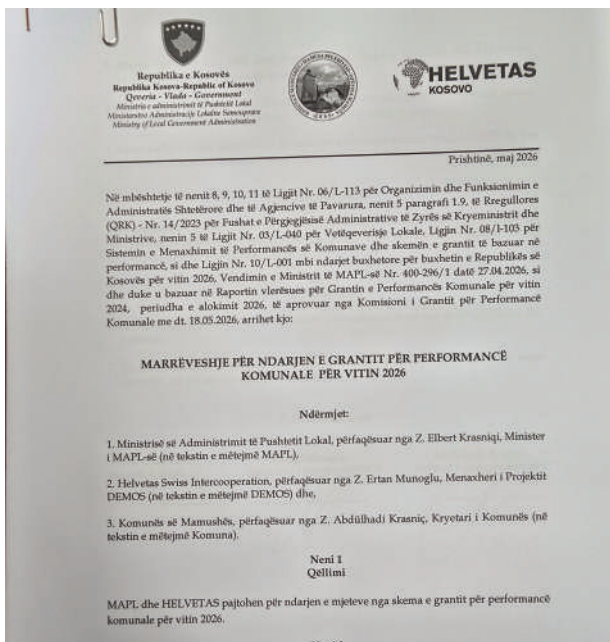
TPSDG Üyeleri Belediyeyi ziyaret ettiler

Prizren ve civarının Kurtuluş Günü etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen Dünya Barış Kupası Futbol Turnuvası'na katılmak üzere Kosova'ya gelen Türkiye Parlamenterler Spor Diploması Grubu üyeleri Mamuşa'yı da ziyaret ettiler. Mamuşa Belediye Başkanı ile TPSDG üyeleri arasında gerçekleşen görüşmede Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç konukları Mamuşa, burada yaşayan halk, belde ve belediyenin çalışmaları hakkında bilgilendirdi.

Mamuşa Belediyesi'ne Performans Ödülü

Mamuşa Belediyesi çalışmalarında gösterdiği başarı ve şeffaflık nedeniyle Kosova Yerel Yönetimler Bakanlığı ile Helvetas tarafından ödüllendirildi. Belediye Başkanı A. Krasniç konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, "Kosova'daki az sayıda belediyenin kazandığı bu ödül başarılı çalışma ve hizmet anlayışımızın bir göstergesidir. Ödül kapsamında layık görülen 96.615,32 avro luk para kaynağını vatandaşlarımıza hizmet çerçevesinde altyapı yatırımlarında kullanacağız..." dedi.

7 Haziran Kosova Olağanüstü Parlamento Seçimleri

2 Türk Milletvekili Meclis'te

Seçmen yine "Fatma ile Ergül" dedi

Kosova'daki siyasi partiler arasında Kosova Cumhuriyeti Başkanı'nın seçimi konusunda yaşanan uzlaşmazlık nedeniyle, aradan sadece birkaç ay geçtikten sonra, 7 Haziran tarihinde yeniden yapılan, ancak yüzde 38'lik gibi oldukça düşük bir seçmen katılımıyla gerçekleştirilen Erken Parlamento Seçimi'ne KDTP adına katılan milletvekili adaylarının kazandıkları oylara göre ortaya çıkan sıralamada ilk 3'e Fikrim Damka, Fatma Taçi ile Ergül Mazrek girmeyi başardı. Türk halkına sadece 2 milletvekili kontenjanı ayrıldığı Kosova Meclisi'ne Merkezi Seçim Kurulu tarafından seçim sonuçlarına ilişkin olarak yapılan açıklamaya göre, 7 Haziran Parlamento Seçiminde KDTP adaylarından milletvekili olma hakkını Fikrim Damka ile Fatma Taçi kazanmış bulunuyor.

Adları geçen milletvekillerinden birinin hükümette yer alması halinde, Ergül Mazrek'e de aldığı oy sayısı bakımından 3. sırada bulunduğu gerekçesiyle milletvekilliği yolu açılmış olacak.

Bundan önceki Genel Parlamento Seçimi'nde Kosova Meclisi'ne bilindiği gibi KDTP milletvekili adayları arasında en yüksek oyu alan Fatma Taçi ile Ergül Mazrek girmeye hak kazanmışlardı.

23 Nisan Kosova Türklerinin Milli Bayramı dolayısıyla

Kosova Coşku Dolu Kutlamalara Sahne Oldu

Mamuşa'da Çanakkale Şehitleri Anıtı önünde başlayıp belediye binasına kadar devam eden yürüyüş esnasında T.C. MSB Mehteran Birliği tarafından çalınan marşlar ve söylenen kahramanlık türküleri bayram kutlamalarına ayrı bir renk katarken vatandaşların coşku dolu anlar yaşamalarına vesile oldu

23 Nisan Kosova Türklerinin Milli Bayramı ülke genelinde düzenlenen coşku dolu etkinliklerle kutlandı. Kosova Meclisi'nde başlayan etkinlikler Kosovalı Türklerin yaşadığı yerleşim yerlerindeki okul, dernek, cadde ve meydanlarda gerçekleştirilen renkli programlarla devam etti.

Prishtine, Prizren, Mamuşa ve diğer köy ile kentlerde günün anlamı ve önemine ilişkin olarak düzenlenen kutlama etkinliklerine katılan Türkiye Cumhuriyeti MSB Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı'na bağlı Mehteran Birliği tarafından icra edilen marşlarla birlikte çalınıp söylenen kahramanlık türküleri 7'den 70'e her yaşta insanın yer aldığı bay-

ram kutlamalarına ayrı bir renk ve coşku kattı.

Mehteran Birliği tarafından Kosova'nın tarihi ve turistik kenti Prizren'in Şadırvan Meydanı'nda düzenlenen muhteşem konser, kentin yerli halkının yanı sıra buraya gezmek için gelen yerli ve yabancı turistleri de adeta büyüledi.

23 Nisan Kosova Türklerinin Milli Bayramı diğer yerleşim yerlerinde olduğu gibi Mamuşa'da da halkın yoğun katılımıyla coşku içerisinde kutlandı. Kutlamalarda yer alan Osmanlı dönemine has giysiler içerisindeki Mehteran Birliği üyelerinin Mamuşa'daki Çanakkale Şehitleri Anıtı önünden başlayıp Belediye binasına kadar devam eden yürüyüş esnasında büyük bir başarıyla icra ettikleri marş ve kahramanlık türk-

lerinden oluşan renkli program, Mamuşa Belediye Başkanı başta olmak üzere Kosova Meclisi Türk milletvekilleri Fatma Taçi ile Ergül Mazrek, TC MSB Kültür Sanat Dairesi Başkanı Tuğgeneral Özcan Özhan, KTTHB Başkanı Albay Harun Elitaş, belediye meclis üyeleri, belediye müdürleri ve çalışanları, öğretmen, öğrenci, memur ve vatandaşlar tarafından büyük bir ilgiyle izlendi.

Mehteran Birliği'nin Belediye binası avlusunda devam eden programı çerçevesinde sergilenen coşku dolu muhteşem konser küçük-büyük herkesi mest ederken Mamuşa semaları bir kez daha birbirinden duygusal marş ve kahramanlık türküleriyle inledi.

Kosovalılar Özgürlüklerini Coşkuyla Kutladılar

Kosova'nın NATO Güçleri ile Kosova Kurtuluş Ordusu tarafından kurtuluşunun 27. yıl dönümü Kosova genelinde düzenlenen çeşitli etkinlikler çerçevesinde coşkuyla kutlandı. Bilindiği gibi, Kosova Kurtuluş Ordusu-UÇK ile NATO Koalisyonu tarafından verilen yoğun mücadele sonunda Makedonya'nın Kumanova kentinde 10 Haziran 1999 tarihinde NATO ile Yugoslav Ordusu arasında yapılan Barış Anlaşması uyarınca, NATO Barış Gücü'nün 12 Haziran günü Kosova'ya girişi, bayraklarla donatılan başkent Priştine'den ülkenin en küçük köyüne kadar her yerde Özgürlük Günü adı altında düzenlenen çeşitli etkinliklerle bu yıl da coşkulu bir şekilde kutlandı.

NATO Barış Gücü'nün girişinin ardından Kosova'ya barışın korunup huzurun tesis edilmesi amacıyla Osmanlı'nın buralardan çekilişinden 87 yıl sonra gelen Türk askeri Prizren, Dragaş ile Mamuşa'da konuşlanmıştı. Prizren, Dragaş ve Mamuşa'da coşkuyla karşılanan Türk askeri mültecilerin savaş esnasında

Kosovalılar NATO Barış Gücü askerlerini coşkuyla karşıladılar

Türk askeri konvoyuna Prizren halkı tarafından düzenlenen coşkulu karşılama

Mamuşa'ya giren Türk askeri halk tarafından büyük bir coşkuyla karşılanmıştı

Kosovalı mülteciler

terk etmek zorunda bırakıldıkları ülkelerine dönüp yaşamlarına huzur içerisinde devam etmeleri amacıyla Kosova'da 27 yıldan beri NATO'ya üye ülke askerlerinden oluşan KFOR Barış Gücü çerçevesinde başarılı bir şekilde çok yönlü hizmetlerde bulunmaktadır.

Kosova Meydan Muharebesi'nin 637. yıl dönümü dolayısıyla

Sultan Murat Hüdavendigâr'a Görkemli Anma Töreni

Sultan Murat'ın Kosova'daki Türbesi'nde gerçekleştirilen anma törenine katılmak için Türkiye , Kosova ve diğer ülkelerden gelen konuklar Şehit Padişah'ı dua, saygı, sevgi ve minnetle yad ettiler

Osmanlı Padişahı Sultan Murat'ın komuta ettiği Osmanlı Ordusu ile Sırp Çarı Lazarın başında bulunduğu Haçlı koalisyon ordusu arasında 1389 yılının Haziran ayı ortalarında Kosova Ovası'nda gerçekleşen Kosova Meydan Muharebesi'nde kazanılan destansı zaferle Kosova Osmanlı topraklarına dahil edilmişti. Gerçekleştiği andan günümüze dek şiir, hikaye, roman ve filmlere konu edilen, tiyatrolarda sahnelenen bu tarihi ve destansı savaş 637. yıl dönümünde bile dünya genelinde hâlâ güncelliğini koruyor.

Kosova Meydan Muharebesi 637. yıl dönümü dolayısıyla geçen Haziran ayı ortalarında Bursa Osmangazi Belediyesi öncülüğünde Şehit Padişah'ın Kosova'daki Türbesi önünde düzenlenen Sultan Murat'ı anma etkinliği'ne Türkiye, Kosova ve komşu ülkelerden gelen çok sayıda katılımcı savaş esnasında Miloş Obilić tarafından kallesçe hançerlenerek şehit edilen Sultan Murat Hüdavendigâr'ı şehadetinin yıl dönümünde ruhuna okunan Kur'an-ı Kerim tilaveti, edilen dualar, günün önemi ve anlamına dair konuşmalar eşliğinde saygı, sevgi ve minnetle yad ettiler.

Görkemli Anma törenine T.C. Priştine Büyükelçisi Sabri Tunç Angılı, T.C. Prizren Başkonsolosu

Fatih Topçu, Bursa Büyükşehir Belediyesi Başkanvekili Şahin Biba, KTDP Başkanı Fikrim Damka, Osmangazi Belediye Başkanı Erkan Aydın, Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç, dernek, kurum temsilcileri ve Kosova'dan olduğu gibi komşu ülkelerden de çok sayıda konuk katıldı.

Etkinliğe katılan konuklar bu vesileyle Kosova'yı canı pahasına şehadet şerbetini içerek fetiheden ve Müslüman Türk toprağı haline getiren Sultan Murat Hüdavendigâr'ı bir kez daha ruhuna dualar okuyarak rahmet ve minnetle yad etme onuruna kavuştular.

30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 104. Yıl Dönümü Dolayısıyla

Kahraman Türk Ordusu'nun Destan Yazdığı Bir Zafer

Bundan 104 yıl önce, 30 Ağustos 1922'de Dumlupınar'da Atatürk'ün başkomutanlığında zaferle sonuçlanan Büyük Taarruz'u anmak için kabul edilen Zafer Bayramı, bu yıl da, 30 Ağustos günü Türkiye, KKTC ile dünyanın çeşitli ülkelerinde düzenlenecek resmi tören ve etkinliklerle resmî ve ulusal bir bayram havasında kutlanacak

Atatürk'ün başkomutanlığında yapıldığı için Başkomutanlık Meydan Muharebesi adıyla da bilinen Büyük Taarruz'un başarıyla sonuçlanmasından sonra Yunan orduları İzmir'e kadar takip edilmiş, 9 Eylül 1922'de İzmir'in kurtarılmasıyla birlikte Türk toprakları tamamıyla Yunan işgalinden kurtulmuştur. İşgal birliklerinin ülke sınırlarını terk etmesi daha sonra gerçekleşse de, 30 Ağustos sembolik olarak ülke topraklarının geri alındığı günü temsil eder. İlk kez 1924 yılında Afyon'da Başkomutan Zaferi adıyla kutlanan 30 Ağustos günü, Türkiye'de 1926'dan beri Zafer Bayramı olarak kutlanmaktadır. Büyük Taarruz, Kurtuluş Savaşı sırasında Türk ordusunun işgalci güçlere son ve kesin darbeyi vurmasını sağlamak ve Anadolu'dan atmak için düşünüldüğü planlanan gizli bir harekât idi. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 20 Temmuz 1922'deki oturumunda kendisine dördüncü kez olmak üzere Başkomutanlık yetkisi verilen Atatürk, taarruz kararını haziran ayında almış ve hazırlıkları gizli olarak yürütmüştü. Büyük Taarruz Ağustos'un 26'sını 27'sine bağlayan gece Afyon'da başlamış, Aslıhan civarında kuşatılan

düşman birliklerinin Mustafa Kemal Paşa'nın bizzat idare ettiği Dumlupınar Meydan Muharebesi'nde imha edilmesi ile Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır.

30 Ağustos günü, ilk kez 1924'te Dumlupınar'da Çal Köyü yakınlarında Cumhurbaşkanı Atatürk'ün katıldığı bir törenle Başkomutan Zaferi adıyla kutlanmıştır. O tarihten beri her yıl Türkiye başta olmak üzere dünyada Türklerin yaşadığı tüm ülkelerde coşku dolu etkinliklerle bir bayram havası içerisinde kutlanmaktadır.

Atatürk Kurtuluş Savaşı'na katılan askerleri teftiş ederken

15.01.1902-3.06.1963

İkinci Paylaşım Savaşı'nın saldırgan iki ülkesi, İtalya ve Almanya'nın teslim olmasından sonra savaş Uzak Doğu'ya kaymış, ABD-Japon savaşına dönüşmüştü. Japonya teslim olmak üzereydi ki, 6 Ağustos 1945 günü Japonya'nın Hiroşima kenti korkunç bir patlama ile sarsıldı. Dünya daha önce böyle bir patlamaya tanık olmamıştı. Patlama ile birlikte, önce ışık, ardından ısı, nükleer radyasyon, basınç ve rüzgâr etkileri ile 80 bin kişi hemen öldü. Kısa süre sonra da bu rakam 140 bine çıktı. Patlamadan 50-60 yıl sonra süren etkilerle birlikte ölü sayısı 250 bini geçti. Bu patlamadan 3 gün sonra, bu kez Nagazaki kentine, benzer bir bomba atıldı. Bu kentte de kısa süre içinde 74 bin kişi yaşamını yitirdi. Sonraki yıllarda radyasyon ve diğer etkilerle ölenleri de eklediğimizde, sayı 143 bine ulaştı.

İlk kez atılan bombaların korkunçluğunu dile getiren dünya şairleri arasında ünlü Türk şairi Nazım Hikmet tarafından kaleme alınmış "Kapıları Çalan Benim" ile "Bulutlar Adam Öldürmesin" başlıklı şiirlerin başarısına hiç kimse ulaşamadı. Atom bombasının ilk kez kullanılışını kınayan dünyaca ünlü Türk şairi Nazım Hikmet'i ölüm yıl dönümünde birbirinden anlamlı bu iki şiiriyle anıyoruz.

Hiroşima'nın atom bombasından sonraki hali

Nazım Hikmet'i ölüm yıl dönümünde anıyoruz

Kapıları çalan benim

'Kapıları çalan benim, kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem göze görünmez ölümler.
Hiroşima'da öleli, oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım, büyümmez ölü çocuklar.
Saçlarım tutuştu önce, gözlerim yandı kavruldu.

Bir avuç kül oluverdim, külüm havaya savruldu.
Benim sizden kendim için hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki kağıt gibi yanan çocuk.
Çalıyorum kapınızı teyze, amca bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin, şeker de yiyebilsinler.'

Bulutlar Adam Öldürmesin

Analardır adam eden adamı
aydınlıklardır önümüzde gider.
Sizi de bir ana doğurmadı mı?
Analara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,
uçurtması geçiyor ağaçlardan,
siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.
Çocuklara kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,
aynanın içinde birini arar.
Elbet böyle sizi de aradılar.
Gelinlere kıymayın efendiler.
Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlıkta aklına insanın,
tatlı anıları gelmeli yalnız.
Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,
efendiler, siz de ihtiyarsınız.
Bulutlar adam öldürmesin.

İstanbul'un 29 Mayıs Fethini Anlatan Şiirler

İstanbul, 53 gün süren kuşatmanın ardından 29 Mayıs 1453'te fethedildi. Fatih Sultan Mehmet'in tüm dünyada büyük bir yankı uyandıran fethiyle birlikte Bizans devri sona ererken, Orta Çağ kapanıp Yeni Çağ süreci de başladı. Sultan II. Mehmed'in Fatih unvanını aldığı, yeni bir tarih yazdığı ve bizlere büyük bir destan sunduğu "İstanbul'un Fethi üzerine şiir yazmayan şair yok gibidir. Bu denli büyük bir zafer, pek çok şairimizin mısralarını heyecan ve sürur ifadeleriyle taçlandırır. Fethin heyecanını yüreklerinde hissedenden Necip Fazıl Kısakürek'ten Orhan Seyfi Orhon'a, Arif Nihat Asya'dan Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya kadar pek çok şairimiz, şiirleriyle bizleri o yıllara götürerek fetih mutluluğunu yüreklerimizde tekrar hissettirir ve yaşatırlar.

FETİH MARŞI

Yelkenler biçilecek, yelkenler dikilecek;
Dağlardan çektiler, kalyonlar çekilecek...
Kerpetenlerle surun dişleri sökülecek...
Yürü: "Hala, ne diye oyunda oynastasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Sen de geçebilirsin yardan, anadan, serden...
Senin de destanını okuyalım ezberden...
Haberin yok gibidir taşıdığın değerden...
Elde sensin, dilde sen... Gönüldeyin, baştasın:
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Yüzüne çarpmak gerek, zamanenin fendini,
Göster: Kabaran sular nasıl yıkar bendini?
Küçük görme, hor görme, delikanlım kendini
Şu kırık abideyi yükseltecek taştasın;
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Bu kitaplar Fatih'tir, Selim'dir, Süleyman'dır;
Şu mihrap Sinanüddin, şu minare Sinan'dır;
Haydi, artık, uyuyan destanını uyandır!
Bilmem neden gündelik işlerle telaştasın?
Kızım, sen de Fatihler doğuracak yaştasın;
Delikanlım, işaret aldığın gün atandan
Yürüyeceksin... Millet yürüyecek arkandan;
Sana selam getirdim Ulubatlı Hasan'dan...
Sen ki burçlara bayrak olacak kumaştasın...
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!
Bırak, bozuk saatler yalan yanlış işlesin!
Çelebiler çekilip haremlerde kışlasın!
Yürü, arslanım, fetih hazırlığı başlasın...
Yürü, hala ne diye, kendinle savaştasın?
Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın!

Arif Nihat Asya

BİZANS GÖRÜNDÜ KARŞIDAN

Geldik surların önüne,
İçimizde garip bir sevinç
Tamamlamışız vuslatın tadını
Böyle hiç.
Yeditepe kardeş kardeş gülümser,
Boğazın mavi rüzgârları,
Bir esinti sarhoşluğu içinde
İstanbul sizin der.
Elbet bizim olacak İstanbul,
İnanmışız,
Denizlerden, dağlardan, ovalardan gelen
Bu nurlu bahar içinde yıkanmışız.
Temiz ellerimizde açacak,
İstanbul çiçek çiçek.
Şimdi surlar önünde dalgalanan bayrak,
Yarın Bizans göklerine yükselecek.

Hikmet Par

İstanbul'un Fethini Gören Üsküdar

İstanbul'un Fethini Gören Üsküdar
Üsküdar bir ulu rüyâyı görenler şehri,
Seni gıptayle hatırlar vatanın her şehri,
Hepsi der: "Hangi şehir görmüş onun gördüğünü?
Bizim İstanbul'u fethettiğimiz mutlu günü.
Elli üç gün ne mehâbetli temâşa idi o.
Sanki halkın uyanık gördüğü rüyâ idi o.
Şimdi beş yüz sene geçmiş o büyük hatıradan
Elli üç günde o hengâme görülmüş buradan,
Canlanır levhâsı hâlâ beşer ettikçe hayâl
O zaman ortada, her saniye gerçek bir hâl.
Gürlemiş Topkapı'dan bir yeni şiddetle daha.
Şanlı namıyla "büyük top" denilen ejderha.
Sarf edilmiş nice kol kuvveti gündüz ve gece.
Karadan sevk edilen yüz gemi geçmiş Haliç'e
Son günün cengi olurken, ne şafakmış o şafak.
Üsküdar, gözleri dolmuş, tepelerden bakarak,
Görmüş İstanbul'a yüzbin meleğin uçtuğunu,
Saklamış durmuş, asırlarca, hayâlinde bunu.

Yahya Kemal Beyatlı

İSTANBUL'UN FETHİ

Aştık geçilmez dağlar üstünden
Öyle vakur, öyle heybetli
Vardık ot bitmeyen vadilere
Ayağımız değdi yeşerdi!

Gönlümüzde büyüklüğü Asya'nın
Yıktı köhneliğini orta zamanın
Zamanın karanlığı ortasında
Şimşek örneği parlayan kılıcımız
Nur yağdırdı aydınlık yeni günlere
Eskilik, karanlık düşüverince yere,
Dağlar, denizler misali,
Yol verdi gemilere!

Sustu kulakları tırmalayan çan;
Burca bayrak dikince Ulubatlı Hasan!

İbrahim Minnetoğlu

FETİH ZAMANI

Havanın mavisinde, denizin yeşilinde
Bir türkü, Orta Asya'dan beri duymuşuz.
Anamızın sütünden bayraklara kadar
Yüce fetihle büyümüşüz.
Yakmış gecemizi yıldızlar
Burçlardan yana uyanmışız.
Bir yazı gibi tepeler alnında
Yazılmışız, silinmişiz.
Nur ile kuvvet ile aşk ile
Kaderin büyüsunü bozmuşuz.
Görmüşüz suretini güzelliğin
Koca feleklere görünmüşüz.
Cihanın yarısı gök;
Önünde şehit şehit durmuşuz,
Cihanın yarısı İstanbul
Almışız.

Fazıl Hüsnü Dağlarca

1389 Kosova Savaşı Hakkında Bazı Gerçekler

Prof. Dr. Milazim KRASNIQI

1389 Kosova Savaşı, Sırp egemenliğinin nihai çöküşünü başlatan ve Osmanlı yönetiminin yerleşmesine zemin hazırlayan bir olay olarak, Arnavutlar ile Sırlar tarafından aynı şekilde değerlendirilemez. Sırların yenilgilerini yas tutarak anmaları kendi tarihsel bakış açılarına göre anlaşılabilir olsa da, Arnavutların bu savaşı aynı kavramlarla değerlendirmeleri rasyonel değildir.

Sırp mitolojisine göre, Çar Lazar'ın "Kosova'nın Sırp toprağını kutsayan" kanı, Kosova'nın Sırlılığını ve Sırbistan'ın Kosova üzerindeki ebedî varlığını simgeler. Onlara göre Çar Lazar dünyevi iktidarı kaybetmiş, ancak göksel krallığı kazanmıştır. Bu mitoloji, Sırp Ortodoks Kilisesi ile Büyük Sırp milliyetçiliğinin bir ürünüdür ve Arnavut tarihsel gerçekliğiyle doğrudan bir ilişkisi yoktur.

Arnavut bakış açısından Kosova Savaşı romantik değil, eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmelidir. Arnavutların, savaşta oynadıkları rol konusunda Sırlarla rekabet ederek öncelik iddia etmeleri mümkün değildir. Osmanlıların Balkanlar'a gelişinden söz edilirken, onların öncelikle Sırların egemenliği altındaki topraklara geldikleri belirtilmelidir. Daha açık ifadeyle, bu bölgeler Lazar Hrebeljanović (merkezi Novo Brdo olan Kosova'nın doğu kısmı), Vuk Branković (merkezi Priştine olan bölge) ve Epir'de hüküm süren Toma Preljubović tarafından yönetiliyordu.

Bunlar, 1371'deki Meriç Savaşı'nda Uroş'un ölümünden sonra parçalanmaya başlayan Sırp hanedanının kalıntıları üzerinde hüküm süren yöneticilerdi. Bu nokta önemlidir; çünkü Osmanlılar Balkanlar'a geldiklerinde yıkılmış bir Arnavut devleti ya da Arnavut krallığı yoktu. Ancak Sırp yönetimi altında bulunan, dinî asimilasyona ve etnik kolonizasyona maruz kalan Arnavut halkı vardı.

Peki Kosova Savaşı'nın tarihsel gerçeği nedir?

Kosova Savaşı için oluşturulan koalisyon, Lazar Hrebeljanović ile Bosna Kralı Tvrtko arasında kurulmuştu. Bu iki hükümdar daha önce Dušan İmparatorluğu'nun paylaşılması konusunda anlaşmışlardı. Dağılmaya başlayan Dušan Devleti'nin mirasının iki büyük siyasi yapı arasında bölüşülmesi planlanıyordu. Bu ortak çıkar, onları hem egemenliklerini koruma, hem de diğer taht adaylarını saf dışı bırakma konusunda birleştiriyordu.

Dušan'ın mirası üzerinde hak iddia edenlerden biri de

Kral Vukašin'ın oğlu Kraljević Marko idi. Prilep'i yöneten Marko, Kosova Savaşı'nda Osmanlı ordusunun yanında yer aldı. Bu durum savaşın niteliği açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır.

Her şeyden önce bu, savaşın Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında gerçekleşmiş bir din savaşı olmadığını göstermektedir. Çünkü Sırp hükümdarı Marko Osmanlı saflarında savaşmıştır. Dolayısıyla mücadele aynı zamanda Sırp soyluları arasındaki iktidar rekabetinin de bir parçasıydı. Dušan'ın yıkılan devletinin kalıntıları üzerinde daha fazla toprak ve güç elde etmek için birbirleriyle mücadele ediyorlardı.

Vukašin ve oğlu Kraljević Marko, Sırp İmparatorluğu'nun meşru mirasçıları olduklarını ileri sürüyorlardı. Dušan döneminde Vukašin devlet sekreteri olarak atanmış, vasiyetinde de Dušan'ın oğlu Uroş'un danışmanı olarak belirlenmişti (Giuseppe Gelcich, Zeta ve Balşa Hanedanı, Tiran, 2009, s. 84). 1371 Meriç Savaşı'nda hem Vukašin'ın hem de Uroş'un ölmesi, Sırp tarihi açısından en büyük felaketlerden biri olarak kabul edilir. Aslında Osmanlı ilerleyişinin önünü açan esas dönüm noktası da bu savaştır.

Meriç yenilgisinden sonra Sırp yöneticilerinin büyük bölümü Osmanlı egemenliğini kabul ederek vasal oldu. Bunlardan biri de Kraljević Marko idi. Osmanlı vasalı olarak Kosova Savaşı'na Osmanlı ordusunda katıldı. Bunun yalnızca vasallık zorunluluğundan değil, Lazar ile Tvrtko yenildikten sonra onların topraklarını ele geçirerek kendi hâkimiyetini genişletme düşüncesinden de kaynaklanmış olabileceği ileri sürülmektedir.

Eğer bu varsayım tarihsel belgelerle doğrulanabilirse, Kosova Savaşı'nın aynı zamanda Sırlar arasındaki bir iç savaş niteliği de taşıdığı sonucuna varılabilir. Sırp destanlarında Vuk Branković'in ihaneti üzerinde durulması da bu tür bir iç çatışma algısını güçlendirmektedir.

Gerçekte Vukašin, Lazar ve Vuk Branković arasındaki anlaşmazlıklar ile Nikola Altomanović'in faaliyetleri Osmanlı ilerleyişini kolaylaştırmıştır. Bu nedenle söz konusu koalisyon, birleşik bir Hristiyan ittifakından ziyade birbirine güvenmeyen rakiplerin oluşturduğu gevşek bir birlik görünümündeydi.

Savaştan hemen sonra Lazar'ın mirasçıları Osmanlı egemenliğini kabul etmiş, Sultan Bayezid ile akrabalık bağı kurarak Lazar'ın kızını onunla evlendirmiştir. Bu da iktidarı koruma arzusunun dinî ya da millî söylem-

lerden daha güçlü olduğunu göstermektedir. Kosova Savaşı açısından dikkat çekici bir diğer unsur, dönemin en güçlü iki Arnavut hükümdarı Karl Topia ile Gjergj Balşa'nın koalisyonu katılmamış olmasıdır. Bunun hem etnik hem de dinî nedenleri vardı. Etnik açıdan bakıldığında, Dušan İmparatorluğu'nun çözülmesinden sonra Arnavut prenslikleri kendi siyasi güçlerini pekiştirmeye çalışıyorlardı. Gjergj Balşa'nın Kraljević Marko'yu yenerek Prizren'i ele geçirmesi bu etnik rekabetin önemli örneklerinden biridir.

Dinî açıdan ise Balşa Hanedanı 1369 yılında Katolikliği kabul etmişti. Karl Topia da Katolikti ve Venedik ile yakın ilişkiler içindeydi. Bu durum onların Sırp Ortodoks koalisyonuna mesafeli yaklaşımlarında etkili olmuş olabilir.

Daha da önemlisi, dönemin en güçlü iki Katolik devleti olan Macaristan ile Venedik de bu koalisyonu katılmamıştır. Bu nedenle Kosova Savaşı'nın bütün Hristiyan dünyasını temsil eden bir din savaşı olduğu iddiası tarihsel olarak tartışmalıdır.

Ayrıca Ragusa (Dubrovnik), Kotor ve diğer önemli Katolik kıyı şehirleri de koalisyonu destek vermemiştir. Buna karşılık Gjergj Balşa Prizren'i ele geçirdiğinde şehirde yaşayan Ragusalılar onu değerli hediyelerle karşılamışlardır. Kosova Savaşı'nın gerçekleştiği gün ise Zeta hükümdarı Gjergj Strazimir Balşa II Ulcinj'de bulunuyordu.

Dolayısıyla dönemin Katolik dünyasının büyük bölümü bu savaşa katılmamış, Ortodoks Sırları ve onların vasallarını Osmanlılarla baş başa bırakmıştır. Bu durum savaşın Avrupa ve bölge halkları açısından taşıdığı anlamın daha sınırlı olduğunu göstermektedir.

Sonuç olarak Ballşa ve Topia hanedanlarının koalisyonu katılmamış olması, Arnavutların fiilen bu savaşın tarafı olmadığını göstermektedir. Vuk Branković'in ordusunda savaşan Arnavutlar ise, egemenlikleri altında yaşayan tebaalar olarak savaşa katılmak zorunda kalmışlardır.

Savaşın sonraki gelişmeler de dikkat çekicidir. Lazar'ın kızı Olivera Sultan Bayezid'in eşi olmuş, diğer kızı Mara Vuk Branković ile evlenmiş, Helena ise Gjergj II Balşa'nın eşi olmuştur. Bu evlilikler, Sırp yöneticilerinin Osmanlı egemenliğini kabul ettikten sonra Sultan Bayezid'e bağlılık gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Lazar'ın oğulları Stefan ve Vuk da 1402 Ankara Savaşı'na kadar Bayezid'in yanında savaşmışlardır.

Miloş Kopilić (Obilić) konusunda ise çağdaş belgelerde onun tarihî bir şahsiyet olduğunu açık biçimde doğrulayan yeterli bilgi bulunmamaktadır. Kişiliğinin oluşumu tarih yazımından çok destan geleneğine dayanmaktadır. Aristoteles'in de belirttiği gibi şiir, olayları olduğu gibi değil, olabilecekleri şekilde anlatır. Bu nedenle tarih araştırmalarını yalnızca destanlara dayandırmak bilimsel açıdan yeterli değildir.

Sonuç olarak Sultan I. Murad'ın öldürülmesi savaşın sonucunu değiştirmemiş, Sırların yenilgisini engellemiştir. Tarihte savaş meydanlarında ölen birçok hükümdar vardır. Bu olayların etrafında gerçekliği gölgeleyen mitler oluşturmak yerine, onları tarihsel bağlamı içinde değerlendirmek gerekir. Yazara göre Sırp milliyetçi mitolojisi de bu tür tarihsel efsanelerin en belirgin örneklerinden biridir.

Arnavutça'dan çeviren: Raif Morina

Kosova'da Türkçe eğitim, kültür, sanat, edebiyat ve iletişim etkinliklerinin 75. Yıl Dönümü

Prizren'de Akademik Oturum'la Kaydedildi

Kosova'nın farklı yörelerinden gelen çok sayıda dernekseverin katıldığı Akademik Oturum'da söz alan konuşmacılar Kosova'daki Türk varlığının muhafaza edilip geliştirilmesi ve tanıtılması alanında 75 yıl içerisinde çok büyük başarıları ulaştığını vurguladılar

Türk dili, eğitimi, kültürü, sanatı, edebiyatı ve iletişimin geliştirilip tanıtılması amacıyla 1951 yılında başlatılan çok yönlü çalışmaların 75. yıl dönümü şimdiye kadar gerçekleştirilen çok sayıda kültür sanat etkinliğiyle birlikte geçenlerde Prizren'de "Doğru Yol" Derneği ev sahipliğinde Kosova'nın farklı yörelerinden gelen dernek severlerin katılımıyla düzenlenen Akademik Oturum'la taçlandırıldı. Saygı duruşu, Kosova ve Türkiye milli marşlarının okunması ve açılış ile selamlama konuşmaları çerçevesinde "Doğru Yol" Kültür- Sanat Derneği Başkanı Nevzat Şundo, "Zübeyde Hanım" Kosova Türk Kadınlar Derneği Başkanı Birsen Gota, Priştine "Gerçek" Kültür Sanat ve Spor Derneği Başkanı Ömer Agalar, T.C. Prizren Başkonsolosu Fatih Topçu, T.C. Priştine Büyükelçiliği Eğitim Müşaviri Veysel Erdem ve Kosova Yunus Emre Enstitüsü Koordinatörü Ramazan Yılmaz konuyla ilgili konuşmalarında elde edilen başarıları değindiler.

"İkinci Dünya Savaşı Sonrası Kosova'da Türk Kültür-Sanat, Eğitim ve Yayın-Basını 75. Yılında"

başlığı altında Dr. Taner Güçlütürk başkanlığında gerçekleştirilen Akademik Oturum'da konuşmacı olarak söz alan Bedrettin Koro, İskender Muzbeg, Zeynel Beksaç, Zeynelabidin Ustaibo ve Esin Muzbeg 75 yıl içerisinde Kosova'daki Türk dili, eğitimi, kültürü, sanatı, edebiyatı ve iletişiminin muhafaza edilip geliştirilmesi ile bu değerlerin ülke çapında olduğu gibi Balkanlar, Türkiye ve Türk Dünyası genelinde de tanıtılması alanında çok büyük ve önemli başarılar elde edildiğini vurguladılar.

Oturum kapsamında 75 yıl içerisinde elde edilen kazanımlar, bunların sürece yeni bireylerle kuşaktan kuşağa aktarılırken elde edilen değerli başarılar tarihî fotoğraflar ve sunumlarla gözler önüne serildi. Prizren "Doğru Yol" Kültür-Sanat Derneği ev sahipliğinde gerçekleştirilen etkinliğin düzenlenmesine "Zübeyde Hanım" Kosova Türk Kadınlar Derneği, Prizren "Doğru Yol" Kültür Sanat Derneği, Priştine "Gerçek" Kültür-Sanat ve Spor Derneği, Kosova Türk Öğretmenler Derneği, Kosova Türk Yazarlar Derneği ve Yunus Emre Enstitüsü katkılarını sundular.

Venedik'ten Mamuşa'ya sevgiyle (8)

HANGİ ÜLKENİN ATOM BOMBASI OLSUN?

Prof. Dr. Asım Tanış
Venedik Üniversitesi, Emekli Öğretim Üyesi

Amerika, Irak'ta şu silah var, şu bomba var diye, sonradan herkesin açıkça görüp anladığı gibi, bir sürü yalan uydurup söyleyerek Irak'a saldırdı, bir milyon Irak'lı'nın da ölümüne neden oldu.

Hemen ardından da, İran'a saldırabilmek için, İran'ın Rusya ve Kuzey Kore'nin yardımıyla atom bombası yapabilecek duruma gelmekte olduğunu, bunun da özellikle, dinleyin beyler dinleyin, başka ülkeler, başka ülkelerin insanları için değil de, ne hikmetse, Tanrı'nın seçkin kullarının devleti, İsrail için büyük tehlike oluşturduğunu ileri sürdü. Saldıramadı ama bu tehlike olasılığının tümüyle ortadan kalkmadığı da biliniyor.

((bu arada hemen şu ayrıntıyı da araya sıkıştırıverelim: Yaklaşık altmış yıldır Türkiye'nin, kağıt üstünde, dostu, müttefiki geçinen, sözde, bu iyi niyetli Amerika, acaba, Türkiye'nin, bırakalım şu ya da bu silahı, şu ya da bu bombayı, hele hele atom bombasını, kendisine yararlı hangi teknik aracı Türkiye'de kendisi yapması için yardımcı olmuştur, yapmasını istemiştir?))

Bizi burada ilgilendiren, İran'ı ya da başka ülkeyi tutmak, İsrail'i ya da başka ülkeyi tutmamak, İran'ın ya da başka bir ülkenin de atom bombasının olmasını isteyip istememek değildir.

Barışı bütün gönlüyle, yalnızca şimdi değil, her zaman, sevmiş olan, şimdi de seven, bütün insanlık için iyilikten, mutluluktan başka bir düşünmeyen, dilemeyen, kötülüğün her türlüşünün karşısında, birisi olarak, keşke, hiçbir türlü bomba, hele hele atom bombası, bulunmamış olsaydı, kimsenin elinde olmasaydı diyoruz.

Ancak ne var ki, bilim adamında kötülük yoksa da onun buluşları ne yazık ki başkalarınca kötü yerlerde kullanılabilir. Bombalar da, atom bom-

bası da bunlar arasında.

İlk atom bombasının Amerika tarafından yapılıp 1945'te iki kez Japonya'ya atıldığını okuduk, belgesellerde de gördük. O zaman pek de güçlü olmayan o bombalar yüzünden kaç yüzbin kişinin de öldüğünü de biliyoruz herkes gibi.

Ardından Rus'lar da atom bombası yapmayı başardılar, her ne kadar, her şeyin tekercisi, özgürlüğün, bağımsızlığın bile yalnızca kendisi için olmasını, başkaları için olmamasını istiyorsa da. Derken onları başkaları, İngiltere, Fransa, Çin, Hindistan, Pakistan, yanılmıyorsak, Kuzey Kore izledi. İsrail'in bile atom bombası olduğu söyleniyor. Kimi ülkelerin de, istedikleri anda atom bombası yapabilecekleri, sevinilecek gibi olmasa da, duyulan haberler arasında.

Öyle olunca insan düşünüyor "Acaba, atom bombası, neden yukarda saydığımız ülkelerde olsun da, öbürlerinde olmasın?" diye. Bu ülkelerin özel bir durumu mu var? Atom bombası tekeli onların elinde mi, onların elinde mi olmalı? Onlar iyi oldukları için ellerinde atom bombası var da öbür ülkeler kötü oldukları için mi atom bombası yok, olmayacak ya da olmamalı? Atom bombası olan ülkeler Tanrı'nın seçkin kulları arasında da, olmayanlar döküntüler arasında mı? Bu soruyu neresinden alırsanız alın, evirin çevirin, akla yakın bir karşılık yok!

Atom bombası kötüyse, onu elinde bulunduran, bulunduracak, bulundurmak isteyen ya da isteyecek ülkelerin hepsi kötü demektir. Dolayısıyla Amerika başta olmak üzere elinde atom bombası bulunan ülkelerin hepsi kötü, kötü amaçlı olur. Kim, bu arada Amerika da, yalnızca İsrail'in değil bütün ülkelerin, bütün insanlığın iyiliğini istiyorsa, düşünüyorsa, bütün ülkeleri bir araya toplayıp yeryüzünde öyle bir düzen kursun ki,

kimin elinde atom bombası varsa hepsi ortadan kaldırılınsın, bundan sonra da kimsenin atom bombası yapamaması için bütün önlemler alınsın. Yok, atom bombası pek de o kadar kötü değilse neden bütün ülkelerde olmasın?

Değilse bu gibi sözler, Irak'a düzenlenip, bir milyon, suçsuz günahsız Irak'lıyı öldür(t)en, insanlıkdışı, insanlık için yüzkarası, saldırıda olduğu gibi, perde arkasındaki gerçek amaçları saklamak, gizlemek, göstermemek, yalnızca İsrail'i düşünerek, sözde, onu korumak amacıyla, İran'a ya da başka bir ülkeye, saldırmaya bir neden yaratmak için söyleniyorsa, yalandan öteye gidemez. Yalancının mumu da yatsıya ya da İran'a kadar yanar. Bu gibi yalanlara bütün insanlığın karşı çıkması gerekir!

ABD başkanı Bush, başkanlığı Obama'ya bırakmadan önce Irak'a yaptığı, yanılmıyorsa, son yolculuğu sırasında, Bağdat'ta konuşurken, Irak'lı gazeteci El Zeydi'nin ona (Türk yapımı) ayakkabılarını fırlatması insanlık tarihine sevin-dirici örnek bir olay olarak geçmişti. Söz konusu gazeteci, dokuz aylık hapis cezasını çektikten, ve söylentilere göre işkence de gördükten, sonra, geçen günlerde özgürlüğüne kavuşmuş. O, konuşmasında, kendisinin bir kahraman olmadığını, özgürlüğüne kavuştuğunu, ancak ülkesinin özgürlüğe kavuşamadığını, ABD'nin, daha önce birbiriyle kaynaşmış olan Irak halkını bölerek birbirine düşürdüğünü vs. vurgulamıştır.

Verilen televizyon haberlerinde, kimi Arap beylerinin, petrol şeyhlerinin kendisine ödül, değerli armağanlar, hatta kimisinin kızını bile vermek istediğini de duyduk. Gönül isterdi ki, bütün bunları yapmayı isteyen, yapacağını söyleyen Arap beyleri, Arap petrol şeyhleri ya da para babaları, ayakkabılarını fırlatarak kendini büyük bir tehlikeye atan o Irak'lı gazetecinin gösterdiği yürekliliğin binde, milyonda birini, daha önce gösterip, durup dururken, kendi pis çıkarları için, geçersiz, yalan, yapay nedenlerle Irak'a savaş açan, bir ya da bir buçuk milyon suçsuz günahsız, üstelik müslüman, Irak'ının ölümüne neden olan, ülkenin ekonomisini, yağmacı kafasıyla, allak bullak eden ABD ve yöneticilerine zamanında tepki göstermiş, baş kaldırmış, karşı

çıkılmış olsaydı!

13. 07. 2009 günlü Hamle'de çıkan "(Sorularla-Karşılıklarla) Irak Kabağı (ya da: Amerika Irak'tan Gider mi? Nah Gider!)" başlıklı yazımın sonunu şöyle bitirmiştım:

-b) Irak'lıların Amerika'lıdan Kurtulma Umudu.
-Yoksulun, çaresizin ekmeği "umut" olduğundan, Irak'lıların da, şimdilik, Amerika'lılardan kurtulma umudu, Obama'ya kaldı, onun da elini, kolunu bağlayıp dilini tutmaz eden birisi çıkmazsa.
-Obama'dan iş çıkmazsa, Türk malı, ayakkabı var. Yirmi milyonu aşkın Irak'lının, en azından on milyonu ayakkabılarını, yani yirmi milyon ayakkabıyı çıkarıp Irak'ı işgal eden Amerikan askerlerinin üzerine atsalar hepsi kaçmaya bile fırsat bulamadan ölür yani ayakkabı ölümüne gider.
-İkisinden de iş çıkmazsa, Irak'lıların kurtulma umudu kala kala Allah'a kalacak! Obama, ayakkabı büyük değilse de, Allah büyüktür. Allah'tan umut kesilmez!

ABD Irak'ı işgal ettikten sonra, Saddam'la birlikte kimi yöneticileri yargıladı ya da yargılattı. Saddam'ı astırttı (gerçekse), suçlu diye.

Irak'ı işgal ettirenler, edenler Saddam'dan daha mı az suçlular? Irak'ın içinden, işgalden önce ve sonra, ABD ile gizlice işbirliği yaptıkları için, sonra, gene, gizlice Irak'tan çıkıp ya da kaçıp, başka ülkelere yerleşenler, ABD'ye, bu kirli savaşta, askeri ya da başka açılardan destek verenler, nazi Alman yöneticileri gibi yargılanmak zorunda değil mi?

Adalet yalnızca güçlüler için, güçlülerin istediği yönde mi işliyor yoksa?

Bunun böyle olmadığını, işi öbür dünyadaki adalete bırakmadan, yeryüzünde de, suçlu güçlülerin de yargılanıp hakettikleri cezayı çektikleri gün "Neyse ki geç de olsa yeryüzünde de birazcık olsun adalet varmış!..." diyebileceğiz, her ne kadar, çocuk çoluk, kadın erkek, yaşlı genç demeden, öldürülen, suçsuz günahsız bir buçuk milyon Irak'ının kanı, topraktan, bu gibi yüzkarası davranışlara karşı onlarca, yüzlerce yıl haykırmasını sürdürecekse de!....

**Salih Okumuş,
Ordu/Türkiye**

Ruhu'l-Kudüs

Ey Tanrı'nın şehri,
Tanrı katında doğmuş şehir!
İnsanla bir halk olunmuş,
Dünyanın mehri şehir,
Üç dine mabet olmuş kubbeleri,
Aydınlık sunmuş asırlarca,
Gökyüzüne ağan minareleri,
Taştan bir beden biçip kendisine,
Nurdan bir ruh olmuş,ve yaşamış senelerce.

Ey Kudüs, ey kutsal şehir!
Hani etrafa nurlar saçardı adın,
Şimdi zulmet yağıyor dört bir yandan,
Karanlık gölgeler salıyorlar üstüne.
Ne mabetlerin kurtarıyor seni,
Ne semavi adın.
Tanrı sevdiği kullarını denermiş musibetle,
Ama bu düpedüz bir azap,
Ecelle yarışıyor merhamet yokluğunda.
Kudüs yorgun bir kadın şimdi duvarda asılıyor,
Kapkara olmuş o uzun saçları da.

Ey hüznler şehri.
Adem gibi cezalandırılan Kudüs!

İfrit'in çocukları dolaşüyor boydan boya,
Ne zeytin ağaçları kalmış bahçede,
Ne oynayan bir çocuk.
Çocuk: Vicdan vicdan diye bağılıyor!
Güya af diliyor bazıları, ağlaşıyor duvarda,
Lakin kan kokuyor, barut kokuyor.

Gölgeler çoğalıyor havada,
Görmezden geliyor insanlık,
Biri kör,diğer, lal kesilmiş,
Zulüm denen canavar,
Yırtıp perdesini dağılmış dört bir yana.
Her gün bin kıyamet yaratan eller,
Timsahtan çalıp gözyaşını yine tuza banıyor
Sana merhamet diliyorum ey çocuk,
Sen üzülme, sadece ben değil,
Bin kere şahit oldu melekler.

Şimdi bir tevatür dolaşıyor.
Müselman memleketini,
Mescid-i Aksa yıkılacak,
Güya yeniden yapılacaktı mabedi.
Üç dinin kutsal şehri göklere taşımıştı,
Mescid- i Aksa'dan hazreti Muhammed'i.
Süleyman'ı kalbinde saklayan bu şehir,
Artık Tanrı'nın değil,
İnsanın olacaktı diyorlar.

Filistin, ey tatlı vatan,
Ey Tanrı'nın şehri,
Gök yüzünde doğan Kudüs!
Ne elim uzanır, ne yardımım dokunur sana.
Unutma kal susunca anlaşılır ancak güzelliğin.
Lakin musibet beladandır bilirim,
Meselde olsa hüznüm katlanır yine,
Söyle, kim silecek, göz yaşını.
Kim ağlayacak senin için?

Ordu, 4 Şubat 2020

“Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu” Düzenlendi

BAU Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi tarafından Haziran ayının sonlarında KKTC'nin Başkenti Lefkoşa'da düzenlenen “Akdeniz Barış ve Diplomasi Forumu”na katılan Kosovalı şair, yazar, eğitimci, siyasetçi Cemali Tunalıgil toplantıda ele alınan KKTC ve Türk dünyası ile Yakın Coğrafyalar Arasında Sürdürülebilir İş birliği ve Entegrasyon konusu çerçevesinde Kosova Cumhuriyeti'nde yaşayan Türklerin durumuyla ilgili bir konuşma yaptı.

Söz konusu foruma AK Parti Genel Başkan Yardımcısı ve Türk Devletleri ile İlişkiler Başkanı Kürşat Zorlu, KKTC Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman, Başbakan Ünal Üstel, Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu, muhalefet temsilcileri, Bau Bahçeşehir Kıbrıs Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Toycan, Kosova Türk Demokratik Partisi Eski Genel Başkanı Cemali Tunalıgil, Türkiye'den Akademisyen Dr. Ada Beyza, Gagauzya Eski Milletvekili İvanka Köksal, Bulgaristan Türkleri Temsilcisi Ahmet Pehlivan, Kuzey Makedonya TDP Genel Başkan Yardımcısı Enver Hüseyin, Batı Trakya Türk Toplumu Temsilcisi Dr. Pervin Hayrullah, İran Azerbaycan Türkleri Temsilcisi Dr. İbrahim Ramazani, Irak Türkmen Milletvekili Erşad Salihi, Nahçıvan Eski Başbakanı Prof. Dr. Beycan İbrahimov, Azerbaycan Milletvekili Tenzile Rüstemhanlı, Suriye Türk Milletvekili Tarık Sülo katıldı. Forumun ikinci günü KKTC Cumhurbaşkanı Tufan Erhürman, Başbakan Ünal Üstel, Meclis Başkanı Ziya Öztürkler ve Dışişleri Bakanı Tahsin Ertuğruloğlu'nu makamlarında ziyaret eden katılımcılar temsil ettikleri ülkeler hakkında bilgi verdiler. Ortak karar ile sonuç bildirgesi de kabul edilen forumun sonunda katılımcılara plaketler takdim edildi.

Cemali Tunalıgil'in KTDP Eski Genel Başkanı sıfatıyla yaptığı konuşması:

-Sayın Cumhurbaşkanı, Sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar ve değerli basın mensupları...

Konuşmama başlamadan önce Kosova konusunu ve Kosova Türklerinin Kosova Savaşı öncesi ve sonrasında karşılaştıkları sorunlarını bu panelde dile getirmeme fırsat sağlayan Kuzey Kıbrıs Türk Devleti yöneticilerine ve bu Forumu hazırlayan tüm yöneticilere şahsım adına teşekkür ederim.

Kosova Cumhuriyeti Balkanlar'da yer alan ve dünyada sınırlı tanınırlığa sahip, kıyası olmayan bir ülke. Kuzeyde ve doğuda Sırbistan, güneyde Kuzey Makedonya ve Arnavutluk, batıda ise Karadağ ile komşudur. Hepimizin bildiği gibi, 17 Şubat 2008 tarihinde Kosova Devleti tam bağımsızlığını ilan etti. Böylece dünyada, Avrupa'da ve Balkanlar'da en genç devlet olarak tarihte yerini aldı.

1 milyon 700 bin nüfuslu Kosova'da nüfusun %95'ini Arnavutlar, kalanını ise Türkler, Müslüman Boşnaklar, Sırlar, Romanlar, Aşkaliler vb. halklar oluşturmaktadır. Resmi kaynaklara, 2024 yılında yapılan en son nüfus sayımına göre 20 bin kadar Türk'ün yaşadığı açıklanan Kosova'da, gerçek sayının aslında 60 bin kadar olduğu, Türkçe konuşanların sayısının ise 250 binden fazla bulunduğu tahmin edilmektedir.

Türk varlığının resmen 1951 yılında tanındığı Kosova'da ilkökul, ortaokul, lise, öğretmen okulu ve Türkoloji Bölümü'nde Türk dilinde eğitim faaliyetleri bugün de hâlâ devam etmektedir. Kültür alanında 1951 yılından olmak üzere kurulan Türk kültür güzel sanat dernekleri Türklüğün korunmasında çok büyük katkılar sunmuş olup çalışmalarını bugün de başarıyla sürdürmektedirler.

1990'lı yıllarda Doğu Avrupa ülkelerinde değişim rüzgarları esmeye başlayınca bundan o zamanki Yugoslavya da nasibini aldı. Adına demokrasi denilen bu yeni gelişmeler, nasıl bir demokrasi ise ister istemez Yugoslavya'yı, özellikle Kosova'da yüzyıllarca yaşayan Türkleri de büyük ölçüde olumsuz bir şekilde etkiledi. Yugoslavya'da baş gösteren bu ayrımcılık gelişmelerden sonra çok partili sisteme geçildi.

Diğer halklar gibi Kosova Türk halkı da kendi geleceğini güvence altına alabilmek için 19 Temmuz 1990 yılında Türk Demokratik Birliği adında siyasi bir parti kurdu. Kurucularından olduğum Parti, Kosova'da beş yüz küsur yıldan beri yaşayan ve Kosova'nın kurucu unsurlarından biri olan Türk halkının varlığını, gelecek, dil, din, kültür, sanat ve en önemlisi olanı bir

halkın mihenk taşıını oluşturan eğitimi yaşatıp, gelecek nesillere sağlam bir şekilde emanet etmek amacıyla kurulmuştu.

1999 Kosova Savaşı'na kadar 1969 yılında Priştine'de yayın hayatına başlayan ve Kosova Türklerinin âdeta bir Enstitüsü olan Tan Gazetesi kapanırken himayesinde çıkarılan Çevren Toplum Bilim Dergisi ile Kuş Çocuk Dergisi'nin de yayınlanmaları kesilmişti. Bu arada 1950'den hemen sonra kurulan Priştine Radyosu ve Televizyon yayınlarının azaltılmasına da gidildi, Priştine Radyo Televizyonu bünyesinde çalışmakta olan Türk Sanat Müziği Orkestrası da kapatıldı. Bu olumsuz gelişmelere rağmen, Türk halkı aydınları, sivil dernek kuruluşları, amatör tiyatrolar ve özel radyo ve özel dergilerimizle kültürümüzü, Türk Yazarlar Derneği'yle edebiyatımızı, Türk Öğretmenler Derneği'yle Türkçe Eğitimi ayakta tutmaya gayret etmekteyiz.

Bugün Kosova Demokratik Türk Partisi sayesinde Türkler Kosova Parlamentosu'nda en az iki milletvekiliyle, bakan veya bakan yardımcılıkları veya başbakan yardımcılığı düzeyinde temsil edilmektedir. 7 Haziran 2026 tarihinde yapılan erken parlamento seçimlerinde Türk halkı iki milletvekili çıkarmayı başardı. Kosova'nın tek tescilli Türk Belediyesi olan Mamuşa'dan bir milletvekili meclisteki yerini garantiledi, bir milletvekili de Prizren'den seçilmiş oldu. 6 bin nüfuslu Mamuşa Belediyesi sadece Kosova'nın değil, belki de Balkanların tek Türk belediyesi özelliğine sahiptir.

Balkanlar'da Türk kültürünün, eğitimin, sanatın, edebiyatımızın en iyi şekilde yaşatıldığı ülke Kosova'dır. Devlet desteği olmadan 1999 Kosova Savaşı'ndan sonra aydınlarımız, yazarlarımız, şairlerimiz, varlığımızı yaşatabilmek amacıyla kitaplarını, dergilerini ve diğer etkinliklerini genelde kendi maddi imkanlarıyla gerçekleştirmektedirler. Kosova Türklerinin varlığını ve sorunlarını partimizin çalışmaları sayesinde Avrupa'da ve dünyada siyasi açıdan dile getirme fırsatı bulabiliyoruz.

Bu nedenle, Kosova Türkleri olarak kültür, eğitim, sanat, siyaset alanında komşu ülkeler ve Türk

Dünyası ile uyumlu bir işbirliğini başarılı bir şekilde sürdürebilsek bundan hepimiz faydalanmış oluruz. Kosova Türk öğrencilerinin sıkıntı çektiği eğitim sorunlarını çözebilmek için 1990 yılından sonra T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile Kosova'da Türk liselerinden mezun olan öğrencilerimize devlet burslusu ve yatılı kontenjan sağlamış olduk. Bu konuda katkıları geçen Sn. Dr. Birol Dok Bey, Sn. Sayit Yusuf Bey ve Abdullah Uluyurt'ta burada sonsuz teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Kosova'da Türk Dilinde üniversite olmadığı için öğrencilerimizin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerine de yerleştirilmelerini hükümetiniz ve üniversite yetkililerinden Türk halkı adına, öğrencilerimiz adına ve şahsım adına istirham etmekteyim. Ayrıca kültür güzel sanatlar dernekleriyle karşılıklı olarak konser ve diğer etkinlikler, şair, yazar ve akademisyenlerimizle eğitim, kültür, edebiyat, siyasi faaliyetlerle ilgili panel, forum gibi ortak faaliyetler gerçekleştirmek ümidiyle hepinizi en içten ve kalbi duygularıyla selamlıyorum.

Saygılarımla.

Cemali Tunalıgil,
Kosova Demokratik Türk Partisi Eski Genel Başkanı

Cemali Tunalıgil'e (soldaki) plaket verilirken

MAMUŞA AĞZINDA DÜNDEN BUGÜNE KULLANILAN KELİMELER /4/

Bahtiyar Sipahioğlu

- K**
 Kabza- stupsa
 Kaçık-Deli, aklını kaçırmış kişi- Osman kaçıkın biridir.
 Kaçkın-Kaçak- Boşu boşuna kaçkın hale düştü.
 Kahpe-Orospu, kurnaz, sözünde durmayan adam. Allah kahpelerle yola düşürmesin.
 Kaka-dışkı
 Kakırdak-Eritilmiş iç yağın içinde kalan posa
 Kalafat-Yağcılık yapmak-gösterişli görünmek, basit, kaba görünmek. Çok ve boş laf konuşan kişi -basit, kaba, gelişigüzel (Derleme sözlüğü s.2608)
 Kalisa- Mamuşa ve etrafındaki köylerde tahıl ölçü birimi olarak kullanılan tahtadan yapılan araçtır. Tahtadan yapılan bu ölçü birimi ortalama 22 kg. buğday alır. 22 kg. buğday alan bu ölçüye yarım kalisa denir. İki yarım kalisa bir kalisa eder. Dolayısıyla bir kalisa 40- 45 kg. ağırlığında buğday veya buna benzer tahıl demektir. Harmanda elde edilen buğdaylar kalisa ile ölçülür. Ör. Bu sene harmanlarda 40 kalisa buğday bulduk. Bu demek 40x40=1600 kg. demektir. Bu sene harmanlarda 40 kalisa buğday bulduk.
 Kalp-Geri zekalı, zekası kıt olan, sahte altın veya değer-siz para, kaba. Sen ne kalp adamsın.
 Kapıcık- Küçük kapı, Komşular arasında bulunan giriş-çıkış kapısı.-Kapıcıktan koyşuya çıktım. Komşulara kapıcıktan geçtim.
 Kara düzen-Bol keseden harcama yaparak hesapsız , kitapsız yaşam tarzı. Karadüzen bir ümür ceçirdi Karadüzen bir ömür geçirdi.
 Kara patlican- patlican
 Karamuk-Buğday tarlalarında bulunan yabancı ot.
 Karga-saksagan
 Kasınya-Metalden yapılan kürek-
 Kaskatı-donmuş veya çok utanmış vaziyet alan kişi,-Sen kaskatı olmuştun. Kaskatı olmuştun.
 Katmer-Kat kat olan-birden fazla olan.-Katmerli yalan (söyledin) süledin.
 Kaul- bais, iddia- Ör. Ali ile Veli kavul etmişler. (Ali ile Veli birbirleriyle bahise tutuşmuşlar.)
 Kayanga- çatının kayalarla örtülmüş şekli- Evin kayan-galarında çukavçe (baykuş) yuva yapmış.
 Kaydetmek-nazarı itibara almak- Onun sözlerini pek kaydetme.
 Kaydetmez-olaylara pek fazla kafa yormayan, incelemez, araştırmaz, vurdumduymaz.
 Kayınço-Kayın birader- Kayınçosu misafir çelmiş.
 Kaypak-Sözünde durmayan, oynak kişilik sahibi.-
- Kaypak olan adama çefil (kefil) olmam.
 Kepenek-Çoban elbisesi- Çoban Ali'ye yeni bir kepenek almışlar,
 Kepenk-Kapama aracı- Açık olan kapıların veya iş yerinin kapılarının akabinde kullanılan araç.
 Kınaç olmak- Şenlenmek, mutlu olmak, bir iyilikle sevinmek ve mutlu etmek anlamlarını taşımaktadır. Düğünde bütün biyaların bir araya gelmesi herkesi kınaç etti.(Hıdırlazde bütün biyalar bir araya gelmesiyle herkesi mutlu ettiler.) Beni ınaç etmek istiyorsanız, işinizi yapınız. Der.Söz.s.2 806- T.D. Kurumu-Ankara 2009
 Kınahtsa (Kınahsa)-Kadının olmazsa olmaz giyim eşyası, Kınahsa, yünden ve pamuktan olmak üzere dokunarak özel yapılır. Önlük vazifesinin yanında eteğinde baza eşyaların taşınması vazifesi görür.Her gelinin çeyzinde olman giysidir. Bölük çağına gelen genç kızlardan başlayarak, en yaşlı kadına kadar kullanılan bir giysi eşyasıdır. Kınahçasız durmak, çıplak gibi bir havayı yaratır.Genç kızların, gelin ve orta yaşlıların kınahçalarının rengi genellikle kırmızıdır. Yaş ilerledikçe renk koyulaşır, yaşlı duruma gelenlerin de kınahçaları siyahtır. 21. Yüzyıla girmekle gençlerde ve yeni evlenenlerde kınahça kültürü kalkmış vaziyettedir. Orta yaşlı ve yaşlıların üzerlerinde tek tük de olsa hala varlığını korumaktadır. Genç kızların kınahçaları pamuktan olanların rengi de beyaz olur. Ama böyle bir şart yoktur. Ör.Ayşe celinlik bohçasına hem beyaz hem de kırmızı kınahça koydu.
 Kınap, sicimden ince kuvetli iplik- Serçenin ayaklarını kınapla (bağladı) bağladı.
 Kır başını-Defol
 Kırbla: Ağaçtan yapılmış su kabı
 Kırçela- yarım araba biçiminde taşıt- Kağrı-
 Kırçma -Çiftçi işlerinin herhangi birinin bitmesi sonucu verilen yemek. Ekinlerin ekilmesi tamamlanacağı gün ögle yemeğinde muhakkak tavuk kesilir ve yahni yapılır. Yahni kırçma yemeği olarak bilinmektedir. Ör. Bucün argatlara üle yemeğinde yahni yapıldı. (Bugün ırgatlara ögle yemeğinde yahni yapıldı.) Bugün işimizi bitirdik, argatlara kırçma yedirdik. s.2820- Tarama Sözlüğü-T.D.Kurumu-Ankara 2009
 Kırdırmak- Çarpıştırmak. -Belalı insanlar, bırak birbirini kırsınlar.
 Kırkı- Yeni doğan çocuğun kırkinci günü veya ölen kişinin kırkinci ölüm günü. Her ikisinde de özelliğine göre tören yapılır. Nanemin kırkını dün akşam yaptık. Ninemin kırkını dün gece yaptık.

Kırmak- Koyunları kırmak-Koyunları kırkınca, akrabalarla yemek verdik.

Kırlâ- kütük- Ormanda bütün cün kırla çıkardım. Ormanda bütün gün kütük çıkardım.

Kırpa-Paçavra, bez parçası yıpranmış elbiseler anlamalarını taşımaktadır. Ör. Çirlenmiş olan yerleri kırpayla temizle. (Kırlı yerleri bezle temizle.)

Kırılmak-Tamir etmek, hastalıktan iyileşerek ayaküstü durmak, gücünü toparlamak. Bak şuna, ne çabuk kırıldı.

Kırptmak-Saç kestirmek, uzanan kısımları aldirmek. Sağından solundan koparmak anlamlara gelmektedir. Ör. Saçları çok uzadı, kırptmak lazım. (Dilin çok uzamış, biraz kırptmak lazım.) Saçlarım çok uzadı, kırptmak lazım. s.2837- Tarama Sözlüğü-T.D.Kurumu-Ankara 2009

Kırpma- kesmek, küçültmek, kısaltmak. Ör. Saçları çok uzamış, biraz kırpın.

Kırsa- Pite veya hamurdan yapılan bir yiyeceğin üten kırmış ve katılmış kısmı. Ör. Piitenin üstü kırsa tutmuş. Pitenin kırsaları varsa, bana verin. Pidenin üstü kırsa tutmuş. Pitenin kırmış kırsalarını bana verin.

Kısa- Aklın kısa- Akli kısa olan biridir.

Kısaç-Kerpeten-

Kıstırma-Toka, kadın tepeliklerinin önüne dikilen iğne. Ör.. Saçlarını kıstırma ile toplamış. (Saçlarını toka ile toplamış.)

Kızılca-Ruj- Allılık-kızillık-Celinlere nanem pazardan kızılca almış. Gelinlere pazardan kızılca (ruj) almışlar. Tarama Sözl. S.2539

Ko- Bırak- Elindeki eşyaları yere ko. Elindeki eşyaları yere bırak.

Koca Babo: yaşlı, dede, büyük baba

Koca domuz- Kabahat işleyen yaşlı erkek veya kadın. Sen ne koca domuzsun.

Koca Karı- Yaşlı nine- Koca karılar bütün cün dedikodu yaparlar. Koca kadınlar bütün gün dedikodu yaparlar.

Koca nane-Nine- Koca Nanemden çok masal dinledim.

Koca Pırç- Huylu ihtiyar- Koca pırç (teke)olmuş,hala rahat durmay.

Kocametli- Bayağı büyümüş, gelişmiş- akıllanmış Ör. Çocugun kocametli olmuş. (Çocuğun bayağı büyümüş.)

Koçi-koçu-Vaktiyle ve günümüzde kullanılan süslü , kapalı araba. Düğünlerde kullanılan gelin arabası. Ör. Koçiya celin bindi. (Koçuya gelin bindi.) "Ba'dehu hintolar, koçular tedarük edib Sakine'yi cariyeler ile teslim eylediler" Müsim-XV. Y.Y.7-1-Tarama Sözlüğü-Ankara-2009-s.2597

Kofne-Küçük sepet

Kokor-ağaç üzerinde yapılan kulübe- Bostani beklerken kokorda yatisık. Bostanı beklerken kokorda kalıyoruz.

Kol vermek-yardımcı olmak- Bütün koyşılar Ali'ye kol verdiler. Komşular Ali'ye kol verdiler.

Kolaç- Bir türlü börek, Börek yapmak için terbiye edilen hamur. " Dün ü gün kulluk ile kim açığip ala kul aç Gelir açlıkla ama küflü somun yağlı kolaç .Özel yapılmış ekmek çeşidi- Nanem bucün bize kolaç yaptı. Bugün ninem kolaç yaptı. ." (D.B. 116.Y.Y. 65)Tarama Sözlüğü

s.2610

Kolan-gelinlerin gümüşten yapılmış bel bağı, bele bağlanan kemer. Semere bağlanan bağ.- Beycir semerinin koloni kopmuş. Semerin kolanı kopmuş. Geline gümüz kolan aldık.

Kolçin-eskiden pantolonların paçalarına işlemeli takı eşyası- Adem Dada'nın kolçinlari yıpranmış.

Kolomoç-mısır- Tarlada bulunan bütün kolomoçlari kupa yaptık. Bütün mısırları yığın haline getirdik.

Kolomonisa-Mısır ekmeği, kolomoç-mısır demektir.- Ör. Anam kolomonisa yogurmuş. (Annem mısır ekmeği yogurmuş.)

Kolomoniste-mısır ağaçlarının hayvanların yem olarak kullanılabilmesi için demet haline gelmesi, Bu sene hayvanlar bol bol kolomoniste var.

Koloştra- Yeni yavrulanmış ineğin sütü- Ör Koloştra pitesi yapmak için tam beş cün nanem koloştra topladı. (Koloştra pitesi yapmak için ninem tam beş gün ineğin sütünden koloştra topladı.)

Koltuk- Viraj, dönemeç

Koltuk:Eş, dost veya akrabalar tarafından desteklenen veya görünen yardım. Örnek: Bütün akrabaların sana koltuk çıktı.

Koma – Bırakma

Konak-ev, düğün ve ölümlerde misafirlerin karşılanması için komşuların evlerinin birkaç günlüğüne kullanılması. Düğünümüzde konak Şakir Aco'nun evi olacak. Düğünde Şakir Amca'nın evi konak olacak.

Konukluk- Misafirlik, evlenmiş kızlar babaları evine yaptıkları misafirlığe denir. Hıdırlez ve kasımda bütün kadınlar konukluk yaparlar.

Kopça-Telden yapılmış düğme

Kopenç-Çok kuru ve çok soğuk anlamında kullanılan bir kelime. Ör. Ekmek kopenç olmuş Soğuktan dondum, kopenç oldum. (Ekmek çok kurumuş. Soğuktan dondum, kopenç kaldım.)

Kopil-piç şımarık ve yaramaz çocuk-

Kopuk-Çalışmayı sevmeyen, hazır kazancı olmayı bekleyen kişi.

Kor-Köz- Babam korlari tagara çıkardi. Baba sobadan korlari mangala çıkardı.

Korse- güya, sanki

Kosa- Tırpan-

Koş- Mısır koçanlarının saklanıldığı ambar. Çubuktan örülmüş saman, ot ve buna benzer malzemeleri taşıma aracı. Bu sene bereçet çok oldi, koşlarımızın hepsi doldi. Bu sene bereket bol oldu, koşlar mısırla doldu. Ali bir koş saman ahıra cetirdi. Ali bir koş saman ahıra getirdi. Kotara-Ahırlarda buzağların veya kuzuların analarından ayrı olarak kaldığı bölme. Hayvan kümesi. Ör. Yeni doğan buzağıyı kotaraya yerleştirdik. (Yeni doğan buzağıyı kotaraya yerleştirdik.) Derleme Sözlüğü, s. 2937

Kotlinisa- topraktan yapılmış ayranın tarlaya götürülmesi için yapılmış topraktan kab.

Kovan- Arıların bulunduğu sepet.-.

Kovşa-Kaynatılmış tavuğun bir bacağı

Kovuşmak- Karı- kocanın birlikte olmaları hali.

Koynak-cili- Çocukların sokaktan oynadıkları oyun.ör.

Çocuklar sabahtan akşama kadar sokakta koynakçe oynuyorlar.

Koynak-cili- Çocukların sokaktan oynadıkları oyun.ör. Çocuklar sabahtan akşama kadar sokakta koynakçe oynuyorlar.

Koynta. Menfaatleri doğrultusu olma durumu. Koynta insanı rezil eder.

Koyntacı: Hakkı, hukuku değil, kendi çıkarlarını düşünen kişi. Hasan koyntacı bir adamdır.

Koz-ceviz-

Kral ağacı- akasya ağacı- Kral ağacı yumuşak bir ağaçtır.

Krastetmek: Budamak-

Krevet:Somya, yatak

Krıbla- ağaçtan yapılmış su kabı

Krisma-Çıgıllık-Ör. Acı haber duyulunca etrafta krismalar koptu.(Acı haber duyulunca etrafa çıgıllıklar yayıldı.)

Kubur-mezar- Arfe ve bayram cünleri kuburlar tazelenir. Arefe ve bayram günleri mezarlar tazelenir.

Kuçe- Küçük köpek, köpeği çağırma şekli. Kuçe kuçe

Kuçka- Dişi köpek

Kuka- iki çatalı olan ağaç.-Erik ağacının kukalarına salıncak astık.sapan.

Kukavisa- Tek başına kalmak.

Kuku- vay, vay başıma gelenler.

Kula-Beygir adı

Kulak- Sosyalist sistemde zenginlere verilen ad. Bütün kulakları hapishaneye tıkadılar.

Kuletra- para çantası, cüzdan- Kuletrada hiç para kalmadı.

Kuluçka basmak- Yumurtaları kuluçkaya koymak,

Kulum- çatı

Kundelka: Yeni doğmuş çocuk, Üreke de örgü haline getirilen yapagi,, yün

Kup- harman döneminde buğdayların avluda toplu hali, Harmandaki kupi çuvalara doldurup, ambara attık..

Kupa-Bir araya toplanmak, bir kabın silme doldurulmuş şekli.

Kurumli-Dik başlı, kendini beğenmiş kişi.

Kuskun-Eyer, semer ve palanın arkasında bulunan ve kuyruk altından geçirilen kuşak. Şalvarların arkasından bulunan ve kuşağa bağlanan ip. Derleme Sözlüğü,s.3014

Kuso- haydut , kısa -Ahmet çok kuso kaldı.

Kusturdi. Bıktırdı

Kuşak-Nesil- Bizim kuşak artık çok yaşlandı.

Kutla- hayvanlara yem vermek için tahtadan yapılmış araç- Nanem ineği sagarken önüne kutlayı doli olarak kor.

Kutulaç- Başta taşınan tepsi veya buna benzer sepet ile baş arasında konulan araç, Tepsiyi başından indirirken, kutulaç da yere üstü.

Küçük Bayram_Kurban Bayramı

L

Laça: taban- Dedem dün laça ile tarlayı düzeltti.

Laçka- Kırık, dökük, düzensiz- Evin her tarafı laçka olmuş. Evin her yanı kırık, dökük hale gelmiş.

Laflaşmak-didişmek- Sizin laflaşmanızdan artık bıktım. Sizin birbirinize laf atmanızdan bıktım.

Lahor- büyük tencere- Kalabalık olduğumuz için nanem bir lahor yemek yaptı.

Lakırtı-olumsuz ve boş sözler- Bu lakırtıları hala devam mı ettirir siziz?

Langoroz-Boşta gezen, sorumsuz kişi- Bu langorozdan hayır mı celir?

Laske-Boşta gezen, işten kaçan-

Leçit etmek-Akraba, komşu, dost gibi yakınlardan biriyle veya birkaçıyla yaşanan istenmeyen bir olayın akabinde tamamen ilişkiyi kesmek, küs olmak, Düğün dahil girip çıkmamak anlamını taşımaktadır. Ör. Tutum ve davranışlarından ütüri en yakın can kardeşiyle leçit oldu. (Tutum ve davranışlarından dolayı en yakın can kardeşiyle bütün ilişkilerini kopardı.)

Ledina- uzun zaman sürülmemiş ve ekilmemiş arazi, tarla- mecaz olarak düşüncesi kıt olan kişi. Bütün tarlalarını ledina bırakmış. Sözüne bakma, ledinadır.

ledina bırakmış. (Sermeyesi olmadığından dolayı bütün tarlalarını ekmeden atıl bırakmış.)

Legen- El yıkamak için kullanılan kap. Misafirlerin ellerini yıkamak için leğeni getir.

Leppe-Efendim. Biri seslendiği zaman, "leppe" buyurun anlamında kadınlar, özellikle gelinler tarafından efendim yerine kullanılan söz.

Les- arabanın yanlarına konulan tahta veya çubuktan örülmüş kanat, araç, gübre taşımak için çubuktan örülerek yapılan araç,- Bütün cün lesa ile toprak taşıdık. Bütün gün lesa ile toprak taşıdık. Tarama Sözlüğü s.2788

Ligali-Ağzından salya akan kişi.

Liga-Salya,

Ligavçe- Her vakit ağzında salya akıtan kişi.

Lilik oldu- iliklerime kadar ıslandım-Yagmurdan her tarafımız lilik oldu. Yağmurdan her yanımız lilik oldu.

Ling- Bir çeşit tempolu yürüyüş. Ör. Ling koşarak eve celdim. (Ling koşarak eve geldim.)

Lobud- uzun sopa, koz toplamada yarayan uzun sopa- Kozlari lobudla yere düşürdük.

Lok- yal, hayvanların yedikleri yemek, kepeğin için su katarak yapılan hayvan yiyeceği. Hakkı, hayvanların loklarını hazırlamaktadır.

Lokobus-eline ne geçerse yiyen, doymayı bilmeyen kişi.- Sen doymayı bilmeyen lokobus bir adamsın.

Lom-Yorgunluk sonucu vücudun oluştuğu durum. Ör. Bütün cün işlemekten lom oldum.

Lopteş: Tembel, beceriksiz, dikkatsiz anlamları taşımaktadır. Ör. Kardeşim lopteşin biridir.

Lumuç-Şiddetli ağrı veya darbe sonucu insanın iki büküm olma şekli, yıkanmış veya yıkanmamış çamaşırların toplu halde düzensiz olarak bir arada bulunma anlamını taşımaktadır. Ör. Ahmet'i evinde lumuç halde bulmuşlar. (Ahmet'i evinde iki büküm bir halde bulmuşlar.)

Lumutli-Ne mutlu, sana mutlu olsun anlamını taşımaktadır. Ör. Aradığımı aldım, lumutli bana. (Aradığımı aldı ne mutlu bana...)

Prizren “Doğru Yol” Kültür-Sanat Derneği’nin 75. Yılı Onuruna “Şarkılarla, Şiirlerle Haziran Gecesi”

Şarkı ve Şiirle İç İçe Bir Kutlama Programı

Balkanlar’da Türk dili, kültürü ve sanatının en köklü temsilcilerinden biri olan “Doğru Yol” Kültür Sanat Derneği, kuruluşunun 75. yılı etkinlikleri kapsamında 30 Haziran 2026 Salı günü Prizren’de “Şarkılarla, Şiirlerle Haziran” adlı konser ve şiir gecesi düzenledi

Balkanlar’da Türk dili, kültürü ve sanatının en köklü temsilcilerinden biri olan Prizren “Doğru Yol” Kültür Sanat Derneği, kuruluşunun 75. yılı etkinlikleri çerçevesinde 30 Haziran 2026 tarihinde Prizren’de “Şarkılarla, Şiirlerle Haziran” adı altında görkemli bir konser ve şiir gecesi düzenledi. Başta Prizren ve civarı olmak üzere, Kosova’nın farklı yörelerinden gelen sanatseverlerin katıldıkları program süresince dernek üyeleri Balkanlar’daki Türk kültürü ve sanatının ne kadar güçlü olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiş oldular.

Programın açılışında yapılan sunumda, “Doğru Yol” Kültür Sanat Derneği’nin 75 yıl boyunca Türk dili, kültürü ve sanatının taşıyıcısı olarak çok önemli bir misyon üstlendiği vurgulanırken bu programın hazırlanmasına katkı sunan “Zübeyde Hanım” Kosova Türk Kadınlar Derneği ile “Ata” Kadınlar Korosu da başarılı çalışmaları nedeniyle takdir edildiler.

Programın açılış konuşmasını yapan “Doğru Yol” Kültür Sanat Derneği Genel Başkanı ve “Ata” Kadınlar Korosu Şefi Nevzat Şundo, “Doğru Yol”un 75 yıllık kültür-sanat mücadelesi süresince gerçekleştirdiği etkinlikler sayesinde gelecek kuşaklara bıraktığı mirası ile birlik-beraberliğin sağlanması ve kültürel dayanışmanın oluşturulmasına sunduğu katkının önemine değinirken “Zübeyde Hanım” Kosova Türk Kadınlar

Derneği Genel Başkanı Birsen Gota da konuşmasında kadınların kültür ve sanat alanındaki ortak değerlerin yaşatılmasına sundukları katkının önemini vurguladı. Konuşmaların ardından geçilen şiir dinletisi kapsamında İskender Muzbeg, Zeynel Beksaç, Dr. Taner Güçlütürk tarafından seslendirilen şiirler salonda büyük beğeni topladı. Bu arada Arya Mehdi ile Müzeyyen Bayram da eserleriyle geceye renk kattılar. Programın devamında Birsen Gota ve Mihrimah Şundo şiirleriyle izleyicilerin beğenisini topladılar.

Programın sonunda Balkanlar’da Türk dili, kültürü ve sanatının 75 yıldır ışığı olmayı başaran “Doğru Yol”un bu soylu misyonu bundan böyle de aynı azim ve kararlılıkla sürdüreceği inancı dile getirildi.

Türk Dünyasının Büyük Şairi Muhammed Hüseyin Şehriyar

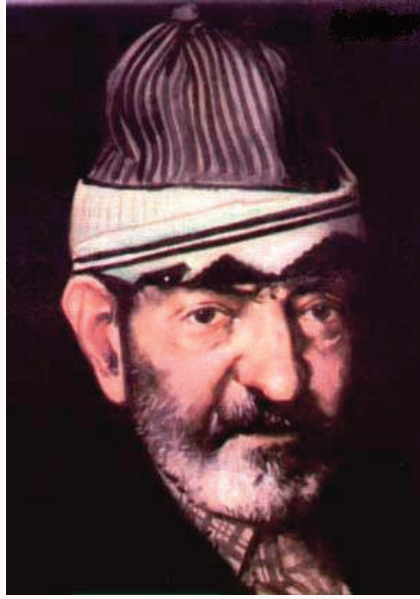
Prof. Dr. Ali TEMİZEL

20. yüzyıl Türk ve Fars edebiyatının önemli temsilcilerinden sayılan, "Haydar Baba'ya Selam" şiiriyle tanınan ve "Türkçenin Şairi" olarak bilinen Muhammed Hüseyin Şehriyar'ı doğumunun 120 ve vefatının 38. yıl dönümünde rahmetle anıyoruz.

Tebriz'de 1906'da dünyaya gelen Şehriyar, 18 Eylül 1988'de Tahran'da vefat etti. Ama Tebriz'de Şairler mezarlığı olarak bilinen "Makberetu's-Şuara'ya defnedildi. Gazel, kaside, mesnevi ve diğer şiir türlerini ustalıkla kullanan ve her türlü güncel konularda şiir yazan Şehriyar'ın üç cilt Farsça Divanı ve bir cilt Türkçe divanı bulunmaktadır.

Kültür ve edebiyat tarihimizde bazı şahsiyetler vardır. Tarihin ve siyasetin, onları bir milletin veya toplumun coğrafi sınırları içerisinde tutmaya gücü yetmez. Çünkü onların kullandığı dil ve ortaya koyduğu düşünce ortak bir kültür ve edebiyat oluşturacak şekilde yaklaşık herkesin isteğine cevap verebilecek özelliktedir. Muhammed Hüseyin Şehriyar yüzyılımızın ortak hazinesi ve Türkçe ile Farsça arasındaki ana köprülerden birisidir. Şehriyar yazdığı ve söylediği Türkçe ve Farsça şiirlerle yalnızca yaşadığı coğrafyada kalmamış 1950'li yıllardan itibaren İran, Azerbaycan, Türkiye, Irak, Orta Doğu ve daha sonraki yıllarda da Türk Dünyasında ve Dünya edebiyatında sahiplenilen edebi bir şahsiyet olmuştur. Klasik ve modern şairler Şehriyar'ı usta olarak görürler. Sözleri sadece edebiyatçılar arasında değil toplumun bütün kesimlerinde ilgi görmektedir. Şehriyar İran'la sınırlı bir şair değildir, Türkçe konuşan bütün bölgelerde okunuyor ve şiirleri üzerine nazireler yazılmaktadır.

Şehriyar, Türkiye'yi ve Türkçeyi İran, Azerbaycan ve Orta Asya ile buluşturan şairdir. Şehriyar'ı tanımak aslında kendimizi, medeniyetimizi, ortak kültür ve edebiyatımızı tanımak demektir. Türkiye'yi hiç görme fırsatı olmayan Şehriyar,

kendi şiirleri arasında Türkiye'den de bazı şairlere yer vermiştir. Türkiye'den ve Türklerden övgüyle söz etmiştir. Tarihi, coğrafi ve ulusal beraberlikleri ciddiyetle koruyup yaşatmıştır. Tevfik Fikret, Mehmet Akif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı'dan da şiirlerinde bahsetmiştir.

Burada Şehriyar'ın "Haydar Baba'ya Selam" manzumesinden bir bölümün paylaşılmasında fayda olduğuna inanıyorum. Çünkü Şehriyar, bu dizelerinde kendisinin hatırlanmasını ve kendi adının bereketli ve mutlu bir günde anılmasını istemektedir:

*Heyder Baba, ıldırımlar şakanda,
Seller, sular şakkıldayıb akanda,
Kızlar ona saf bağlayıb bakanda,
Selâm olsun şevkatize, elize,
Menim de bir adım gelsin dilize.*

Şehriyar'ın "Haydar Baba'ya Selam" şiirinin aşağıdaki bölümde, yaşanan acımasızlıklar, insanın vahşi halleri, günümüzün bölge ve dünya problemleri yansıtılmaktadır:

*Göz yaşına bakan olsa, kan akmaz,
İnsan olan hancer beline takmaz,
Amma hayıf, kör tutduğun burakmaz,
Behiştimiz cehennem olmaktadır,
Zihecceimiz meherrem olmaktadır.*

İyilikten, iyi olmaktan ve mutlu yaşamaktan ümitsiz olmayan Şehriyar yine "Haydar Baba'ya Selam" şiirinde beklentilerini dua edercesine şöyle dile getirmektedir:

*Heyder Baba, senin üzün ağ olsun,
Dört bir yanın bulak olsun, bağ olsun,
Bizden sora senin başın sağ olsun,*

*Dünya kazov-kader, ölüm-itimdi,
Dünya boyu oğulsuzdu, yetimdi.*

Şehriyar'ı tanımak aslında kendimizi, medeniyetimizi, ortak kültür ve edebiyatımızı tanımak demektir. Şehriyar'ın şiir dünyasında, düşünce-sinde ve fikirlerinde, siyasi alanda bir araya gelmekte zorlanan coğrafyaları ve milletleri kültür, edebiyat, şiir ve bilim alanında tek yürek ve tek vücut halinde toplama fırsatını ve yeteneğini bulmaktayız. Bu da ortak kültür coğrafyamızda yaşayan insanların beklentilerine bir nebze su serpecektir.

Şehriyar gibi az bulunan insanları anmak, anlatmak ve anlamak yalnızca edebi ve bilimsel bir çerçevede kalmayıp insanlığa ışık tutmak ve yeni neslin yoluna yön vermek ve ufuklarını açmak demektir. Yeni neslin kültürümüzün yetiştirdiği hangi önemli şahsiyeti kendisine rol model alması gerektiğine de katkı sağlamaktır.

Bilindiği üzere yirminci yüzyılda Türkiye, Azerbaycan ve İran gibi ülkelerin yer aldığı Ortadoğu ve Kafkas coğrafyasında ve batı dünyasında Şehriyar, eserleri ve şiir dünyasına yönelik çeşitli düzeylerde birçok çalışma yapılmaktadır. Şehriyar'ın eserlerinin hem Türkçe hem de Farsça olması Türkiye'de onun eserleri, düşünce ve şiir dünyası hakkında birçok edebî ve bilimsel çalışma hazırlanmasına fırsat sağlamıştır.

Yakın dönemde Türkiye'deki üniversitelerde Şehriyar ve onun eserlerine, düşünce, sanat, edebiyat, dil ve şiir dünyasına yönelik yapılan akademik çalışmalar kesintisiz devam etmektedir. Yapılan bu çalışmalar günümüzde Türk akademisyenlerin Şehriyar ve eserlerine, onun düşünce, sanat, edebiyat, dil ve şiir dünyasına ilgisini ve bakışını da ortaya koymaktadır.

Ayrıca bu çalışmalar Şehriyar'ın ortak kültür, edebiyat, ahlâk, felsefe, dil ve benzeri alanlardaki etkisini yansıtmaları ve benzer yönlerini ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir.

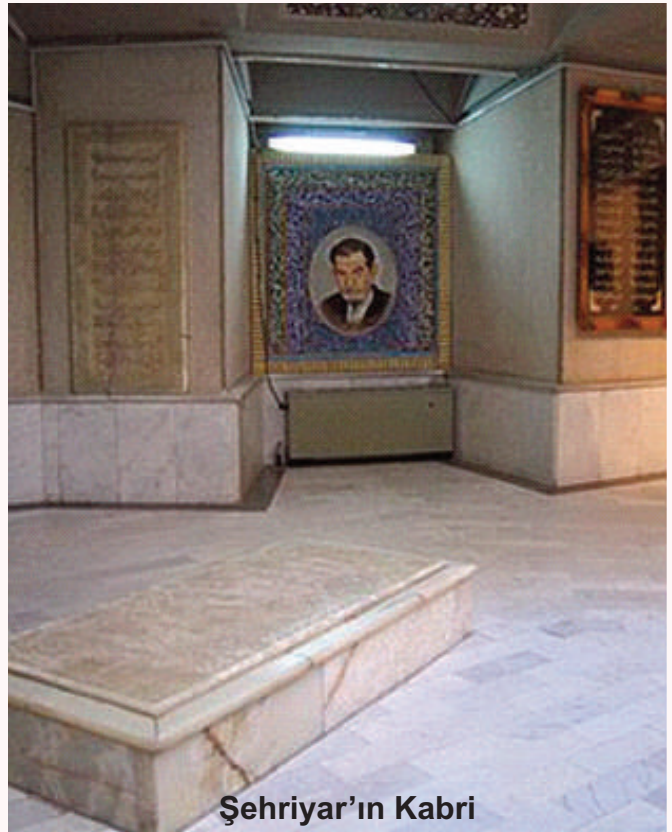
Şehriyar'ın eserleri:

- Haydar Baba'ya Salam, Tebriz, 1951;
- Yad-i ez Heyder Baba, Tahran 1964;
- Seçilmiş Eserleri, Bakı, 1966;
- Divan-ı Türkî Tebriz, 1992;
- Yalan Dünya, Bakı, 1993;
- Tüm Eserleri (4 cilt), Tahran, 1971

Heyder Baba'ya Selam şiiri 76 dile çevrilmiş olup bu şiire Azerbaycan'da ve Türkiye'de nazireler yazılmıştır.

Azerbaycan ve Türk edebiyatı için Şehriyâr her şeyden önce "Haydar Baba" şâiridir. Bu eserin kaleme alınması hem şâirin hayatında bir dönüm noktası hem de Azeri edebiyatında yeni bir merhalenin başlangıcı oldu. Halk arasında sahip olduğu bu derin ve sarsılmaz saygıyı ve sevgiyi bu şiiriyle kazandı. Azerbaycan edebiyatında da büyük bir canlanmanın oluşmasına insanların kendi edebiyatlarına önem vermesine kendi yurtlarına karşı daha duyarlı olmasına yol açtı. "Haydar Baba" manzumesinin halk nazarında bu kadar öne çıkmasının en büyük nedenlerinden biri de Şehriyâr'ın halkıyla beraber yaşayan halkı gibi düşünen mahrumiyet çeken sıkıntılar içinde yaşayan halkıyla birlikte kederlenen onun yanında yer alan onunla birlikte sevinen halkının dilinde olup da dudağına alamadığı arzu ve isteklerini tam bir cesaret ve yiğitlikle eşsiz bir kararlılıkla terennüm eden bir sanatçı kişiliğe sahip olmasıdır.

Şiirin genelinde bir hatırlatma ve hatırlanma söz konusudur. Şâirin özellikle çocukluğu döneminde geçirmiş olduğu anıları her satırda gözler önünde canlanmaktadır.

Şehriyar'ın Kabri

Göç Romanı Olarak Reşit Hanadan'ın “Elveda Hüdavendigar Diyarı”

Doç. Dr. Hakan Değirmenci,
Kütahya “Dumlupınar” Üniversitesi Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Hakan Değirmenci'nin geçen yılın sonlarında Türkiye'nin Konya kentinde düzenlenen söz konusu uluslararası bilimsel sempozyumda sunduğu “Göç Romanı Olarak Reşit Hanadan'ın Elveda Hüdavendigar Diyarı” başlıklı makalesine dergimizin bu sayısında okurlarımız için yer veriyoruz.

İnsanlık tarihi kadar eski olan kavramlardan bir tanesi de göçtür. İnsanlar kıtlık, doğal afetler, yangın ve savaş gibi nedenlerden ötürü göç etmişlerdir. Maceraperest olmak gibi sebeplerle yapılan göçler de vardır, ancak bir dram ortaya çıkarması nedeniyle burada üzerinde durduğumuz göç, zorunlu göçtür. Göç eden insanlara göçmen, mülteci, muhacir, sığınmacı, mübadil gibi isimler konmuştur. Bunlar arasında bazen anlam farkları olsa da buradaki benzer ve değişmeyen tek hakikat göç dediğimiz hadisenin başlı başına bir trajedi oluşturmastır. Göçün getirdiği bireysel ve toplumsal sorunlar sadece tarihçilerin değil sanatçıların da ilgi alanına girmektedir. Zira sanat eseri, malzemesi insan olan bir üründür. Müzikten, resme, heykelden edebiyata kadar sanatın her dalı göç üzerine ibretlik eserler ortaya koymuştur. Türk edebiyatında görece olarak yeni bir tür olan roman da göç kavramına ilgisiz kalmamıştır. Bilhassa tarihsel romanlarda göç üzerinde durulmuş, mesele ilk dönem popüler romanlardan itibaren günümüze kadar uzanan bir çizgide postmodern romanlara kadar kurgu dünyasının konusu olmuştur.

Kosova Türk edebiyatının çağdaş romancıları içinde yer alan Reşit Hanadan, peş peşe yayımladığı roman ve öykülerinde Kosova Türklerinin Yugoslavya döneminde yaşadığı siyasal ve toplumsal sorunları işlemiştir. Bilhassa Taş Yerinde Ağırır üçlemesinde yer alan romanlar ile Kosova Türklerinin yaşam koşullarını, yaşadıkları ekonomik sorunları, kimlikleri nedeniyle gördükleri baskıyı, ayrılıkları, ölümleri işlemiştir. Bunu yaparken insanı ihmal etmemiş, yaşananları kadınlar ve çocukların gözünden bakabilmeyi de başarmıştır. Dolayısıyla onun anlatılarında tarihsel gerçeklere bağlı kalmak anlayışına riayet edilirken, diğer taraftan bir sanatçı olarak yaratma ve anlatma gayreti içinde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlikten emekliye ayrılan Reşit Hanadan memleketinde halen gazetecilik ve yazarlık faaliyetlerine devam etmektedir. Vatansever bir aydın olarak Hanadan'ın elli yıllık mücadelesi pek değerlidir. Bu çalışmada Kosova Türk edebiyatının yol başçısı olarak gördüğümüz Hanadan'ın romanlarındaki ana tema olan göç üzerinde durulacak, bu kavramın romanlarda nasıl ele alındığı irdelenmeye çalışılacaktır.

1.Reşit Hanadan'ın kısa özgeçmişi:

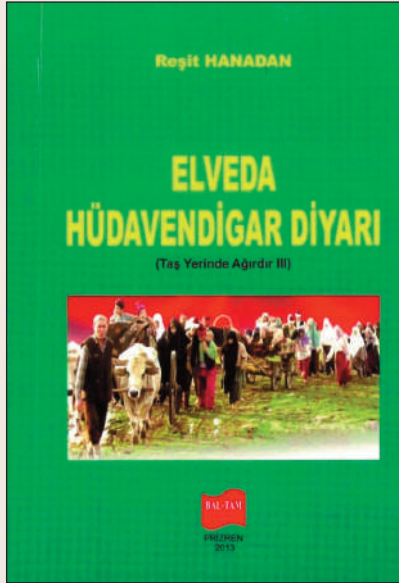
Reşit Hanadan 1955'te bugünkü Kosova'nın Mamuşa kasabasında doğmuş, edebiyat tahsilinin ardından memleketinde uzun yıllar öğretmenlik ve gazetecilik faaliyetleri içinde bulunmuş bir yazardır. Okumuş ve Barış kendisinin küçük yaşta ailesiyle Salihli'ye göç ettiğini ancak daha sonra vatan hasretiyle Kosova'ya döndüğünü, daha sonra NATO'nun 1999'daki müdahalesinden sonra yeniden

Türkiye'ye döndüğünün bilgisini verir. (2015: 25) dolayısıyla Hanadan için iki kere göç vardır. 1987'de yayımlanan ve büyük ses getiren ilk romanı Sel'de tarımda makineleşmenin yanı sıra kuşak çatışmasını (Yavuz, 2018: 183) işleyen yazar, toplumcu gerçekçi bir bakış açısıyla Kosova Türklerinin yaşamını resmetmiştir. Ardından gelen romanlarında yine Kosova Türklerini anlatmış, ancak bu kez ilk romanında altyapısını oluşturduğu toplumsal ve siyasal gerçeklerin üzerine göç olgusunu oturtmuştur. Yazar, 2002'de Taş Yerinde Ağırır'ı yayımlar, ardından gelen devam romanları ile bu bir seri hâline gelir. Başka Olur Rumeli'nin Harmanı (2003) ve Elveda Hüdavendigar Diyarı (2013), üç birlikte “Taş Yerinde Ağırır” üçlemesini oluşturur. Hanadan bu üçlemesinde geçmişte atalarına verilen ve tutulmayan sözleri, o

günkü olayları tüm detaylarıyla anlatma gayretindedir (Yavuz, 2023: 417). Rumeli'den Çıktık Yola (2015), Rumeli Deryasında Boğdular Bizi (2017) yazarın diğer romanlarıdır. Yazgı 1980, Duygu Tutsağı (1985) ve Yıldızlı Ev (1989) isimlerini taşıyan hikâye kitaplarında yine Kosovalı Türk köylüsünün hayatından kesitleri vermeye çalışmış, onların yaşadığı ekonomik ve kültürel sorunları dile getirmiştir. Engülü'nün tasnifine uygun biçimde (1997: 311) Çağdaş Kosova Türk edebiyatının önemli bir temsilcisi olan Hanadan, Sel ile Yugoslavya Türk edebiyatının ilk romanını yazmıştır. Kosova Türk çağdaş edebî yaratıcılığı, nesir türünde dilde ve üslupta beklenen olgunluk ile edebî niteliği Reşit Hanadan'ın romanlarıyla birlikte yakalamıştır (Güçlütürk, 2015: 105). Hanadan, uzun yıllar Mamuşa Atatürk Lisesi'nde Edebiyat Öğretmeni olarak çalışmış, buradan emekli olmuştur. Yazar, hâlâ orada yaşamakta ve edebî faaliyetlerine devam etmektedir.

2. Kosova Türklerinin Romanı:

Elveda Hüdavendigar Diyarı Üçlemeye adını veren ve serinin ilk kitabı olan Taş Yerinde Ağırır romanı, Yugoslavya

sınırları içindeki Kosova Türklerinin II. Dünya Savaşı sonrasında geçen bir yılını anlatmaktaydı. Savaş bitmiş, Tito, Stalin ile iş birliği yapmış, önderliğindeki komünist rejim köye hâkim olmuştur. Romanın başkışisi Murat, eşit ve özgür bir ülkede yaşayacağını düşünürken komünizmle tanışır. Yaşadığı şey tam bir hayal kırıklığıdır ve verdiği mücadeleyi sorgulamaya başlar. Diğer yandan köyde hiçbir işe yaramayan, zayıf karakterli kişiler rejim taraftarı oldukları için yükselmişlerdir. Savaşın neden olduğu maddi zorluklar içinde yaşam mücadelesi veren Türkler bir yandan da yeni rejimin getirdikleri ile tanışıp yüzleşmeye çalışmış idi.

Serinin ikinci kitabı olan Başka Olur Rumeli'nin Harmanı romanında ise takvimler artık 1948 yılına atlamıştır. Yeni ideoloji oturmuş, komünizm köye iyiden iyiye yerleşmiştir. Adalet dışı pervasız uygulamalar başlamış, Türkler için her şey zorlaşmıştır. Komünist yönetim köylünün malına konup şehirde iyi bir hayat yaşamaktadır. Murat haksızlıklara karşı direnç gösterse de pek fazla sonuç alamaz. Bu ciltte bir yandan Murat ile iş birliği Çavuşoğlu arasındaki çekişmeye tanık oluruz.

Serinin son romanı olan Elveda Hüdavendigar Diyarı'nda güçlü bir isim sembolizasyonu söz konusudur. "Elveda" nidasından anlaşılacağı üzere bu bir göç romanıdır. Diğer yandan elveda denilen yer, Hüdavendigar diyarı olarak adlandırılan coğrafya bir Osmanlı toprağıdır. Osmanlı padişahı I. Murat Kosova Savaşı'nın muzafer ve şehit komutanıdır. Yazar, romanına verdiği isimle, bu toprakların nostaljik "bir gönül coğrafyası" olarak kalmayacağını, beş yüz seneden beri olduğu gibi bundan sonra da Osmanlı diyarı olarak görüleceğini simgesel bir dille anlatmıştır.

573 sayfadan oluşan ve bu yönüyle oldukça hacimli bir roman olarak değerlendirdiğimiz eser, pek çok bölümden oluşur. Bölüm başlarında yer alan epigraflarla o bölümde neler olacağı sezdirilir. "Ne ummuş ne bulmuşlardı..." notuyla başlayan roman "Hicret, imkanların tükendiği yerlerden imkanların olduğu yere taşınmaktır..." notunun yer aldığı son bölümle bitmiştir. Her iki epigrafta da göçün kaçınılmazlığı vurgulanmıştır. Burada "hicret" kelimesinin kullanılması zannımızca boşuna değildir. Anlatıcı böyle bir tercihle İslam tarihinde yer alan hicreti telmih etmiştir. Orada da ilk Müslümanlar bütün baskılardan sonra doğup büyüdükleri toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. Dolayısıyla bu sözcük ile Kosova Türklerinin kuşatılmışlığı kader planına bağlanmak istenmiş ve onların yaşadığı hüznün yüceltilmiştir.

Roman, girişte yer alan: Bu eseri, kendilerini 1945'li yıllarda Yugoslavya'da yaşanan acımasız olayların içerisinde bulup yoksulluğa, haksızlığa ve zulme karşı verdikleri mücadeleye çerçevesinde durum dayanılmaz bir hal aldığına da daha güzel, daha adil, onurlu bir yaşam uğruna çareyi doğup büyüdükleri baba topraklarını terk edip ata toprakları Türkiye'ye göçte bulan ebeveynlerime, eski Yugoslavya'da aynı acı kaderi paylaşmış olan kadın- erkek, yaşlı- genç tüm güzel, onurlu ve cesur insanlara sunuyorum. (s. 2) sunuşu ile başlar. Hemen arkasında özetleme tekniği ile savaş sonrası yaşanan siyasi gelişmeler özetlenerek 1950 yılının sonbaharına gelinir. Romanda zaman 1950 sonbaharı ile 1954 yılı arasındaki üç buçuk yıla denk gelmektedir. Üç buçuk yıllık bir süreçte geçen olaylar çizgisel zamanda Kosova Türklerinin mevcut siyasal ve toplumsal düzlemde yaşadıklarını, dikkatlerini, tercihlerini gözler önüne serer. Belgrad gibi birkaç istisna hariç, anlatının mekânı Mamuşa köyü ile Prizren şehridir.

Reşit Hanadan, romanında tasvir, iç çözümleme, montaj, özetleme, mektup, geriye dönüş ve diyalog teknikleri gibi modern anlatım tekniklerinin hemen hepsinden yararlanmıştır. Anlatıda Tanrısal bakış açısı kullanılmış, bu durum yazara bütün kahramanlara erişme ve olaylara yukarıdan bütünüyle bakabilme olanağı sağlamıştır. Üçlemenin bu cildinde kolektivizasyon üretim sürecinde halk mutsuz, üretim düşüktür. Rejimin tarlalarında mısırlar ancak diz boyuna gelirken; bütün riskleri göze alarak sürecin dışında kalıp tarımsal faaliyetini kendi yürüten Seyit, Değirmenci İlyas, Latif Bey, Hoca Efendi ve Hatice Teyze'nin tarlalarındaki mahsul iki insan boyunu aşmaktadır. Rejim, işbirlikçisi Çavuşoğlu eliyle halkı sömürmekte ve onları karın tokluğuna çalıştırmaktadır. Karşı gelen şerefli insanların başına ne geleceği "1950 yılının sonlarına doğru görüleceği üzere durum hiç de iç açıcı değildi ve ülke, insanlar başlarına geleceklerden habersiz kolektif üretim sürecinin üçüncü yılına girmeye hazırlanıyorlardı." (s. 7) sözleriyle sezdirilmiştir. Tito ile Stalin'in arası açılmıştır. Tito, Türklere haksızlık yapıldığını nispeten de olsa kabul etmiştir. Anlatının başında Tito'nun Türklere Türkçe eğitim hakkı verdiği bilgisiyle karşılaşırız: "1950/51 öğretim yılının ikinci yarısında, Kosova'da Türklerin yaşadıkları kent ve köylerde bulunan ilk ve orta dereceli okullarda 1 Nisan tarihinden başlamak üzere Türkçe öğretime geçilebilmesi için tatlı bir telaş içerisinde gerekli hazırlıklara başlanmıştı." (s. 8) Halkın bir bölümü bunu önce 1 Nisan şakası sanmışsa da rejim kararlı olduğunu göstermek için kültür-sanat derneklerinin açılmasına da müsaade etmiştir. gelişmeyi coşkuyla karşılayan Veyssel, geç de olsa halkın neden heyecanlanmadığını kavrır: "Şimdiye dek gördükleri, tanık oldukları, maruz kaldıkları tek gerçek zulüm ve haksızlıktı. Rejime, devlete bu yüzden güvenleri hepten kaybolup gitmişti."

Her ne kadar Tito Türkçe okuma yazma hakkı verse de bu hem geç kazanılmış bir haktır hem de yeterli ve inandırıcı değildir. Bir namaz çıkışı Hoca Efendi'nin Veyssel'den duyduğu bazı gelişmeler Balkanlardaki bütün Türkler için işlerin iyi gitmediğine işaret etmektedir. Makedonya'daki Türkler, aslında bütün Müslüman ahali çok büyük baskılar altındadır. Birkaç yıl önce Yücel Cemiyeti Davası olarak bilinen bir meselede onlarca Türk aydını halkın milli çıkarlarını gözettikleri için vatan haini suçlamasıyla Üsküp'te mahkemeye çıkarılıp yargılanmıştır. Bunlardan dördü idama mahkûm edilip kurşuna dizilmiş, diğerleri ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır. Veyssel'in bunları aktardıktan sonra "Dolayısıyla, millet bayağı soğumuş bu olaydan sonra. Korku sinmiş insanların içlerine. Göç etmeyecekler de ne yapacaklar?" (s. 262) diye sorması, başta Hoca Efendi gibi göçe karşı olan birini bile sessizlik içinde bırakmıştır. İdris Hoca'nın da "Baskılardan, zulümden göç ediyorlardır mutlaka. Bu gidişle Kosova'dan da insanlar göç etmeye kalkarlarsa buna şaşmamak gerekir." Demesi durumun vahametini göstermiştir. Üsküp'ten sonra sıra Kosova'ya gelmektedir. Elveda Hüdavendigar Diyarı'nın siyasi profili "mağrur ve hata yapmaya doymayan, baskıcı bir yönetime sahip" şeklinde özetlenebilir. (Yavuz, 2018: 240) Kosova'da hapis ve ölüm tehlikesi kadar Türkleri tehdit eden bir diğer zorluk da açlıktır. Kolektivizasyonun gaddarca uygulamaları çocukların yetersiz beslenmesine neden olmakta ve hastalıklar gün geçtikçe artmaktadır. Hastalıklara dayanamayan nice bebek ve çocuk ölüp gitmiştir. Berber Kazım'ın Murat'a "Millet aç, bir lokma ekmeği yokken tıraşı, sünneti, düğünü mü düşünecek? Her gün insanlar ölüyor şehirde açlıktan."

Mezarlık mezarlarla dolup taşı yeğenim! Çocukları, yaşlıları, bedenleri hasta ya da zayıf olanları alıp götürüyor kahrolası ölüm...” (s. 55) diye isyan ettiği bu sözler ile Murat'ın Nikola'ya söylediği “İki gün önce Belgrad'dan eve döndüğümde anamın önüne koyacak bir lokma ekmeği yoktu evde. Çocuklar aç, perişan...” (s. 387) bilgisi, yaşanan açlığı gözler önüne sermektedir. Yeni rejimin mücadele ettiği bir başka kurum dindir. Sadece Müslümanlar için değil Hristiyanlar için de zor bir dönem yaşanmaktadır: “İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan ve artık yedinci yılına girmek üzere olan bu komünist rejimse, zindan etmişti dünyayı kendilerine ne Hristiyanlara ne de Müslümanlara göz açtırıyordu. (s. 162) Çocuklukları, Prizren'de öğrenciyken birlikte geçen iki din adamından Hoca Efendi, Prizren Medresesi'nde, Lazar ise Sırp Ruhban Okulu'nda okumuş, ondan önce de iki köyün arasındaki çayırda hayvan otlatırken kurdukları arkadaşlıklarını sürdürmüşlerdir. Şimdi aradan yıllar geçmiş, Papaz Lazar Efendi hâl hatırdan sonra Hoca Efendi'ye dert yanmaya başlamıştır: “Kilisemizin çanını bile susturdular bu dinsiz imansızlar, İsa düşmanları. Osmanlı zamanında bile susmamıştı, çalıp durmuştu çanımız” (s. 162). Anlatının ilerleyen sayfalarında Hoca Efendi hapisten çıktıktan sonra tarlaya su taşımaya gönderildiğinde yanına yardımcı olarak Papaz Efendi'yi vermişlerdir. İki farklı dini temsil eden din adamları, aynı zulmün altında birleşmişlerdir. Yelena'nın görevden alınmasından sonra yerine getirilen Nikola, Miloş'un yardımıyla Murat'a tuzaklar hazırlarken bir yandan da onun ailesindeki kadınların dinsel özgürlüklerine müdahale etme planları yaparlar: “Ha, bir de Mamuşa'daki kadın ve kızların başörtülü olduklarını söylemiştin, değil mi?-Evet şefim, söylemiştim. Apayrı bir dünya sanki orası... Başı açık bir kız, bir kadın göremeyince hayret etmiştim.-Çavuşoğlu'na söyleyelim de... Şu Murat köpeğinin anasını, karısını, bacısını başörtülü görürse tutuklayıp hücreye tıksın bir günlüğüne ceza olarak.-Söylerim şefim... Akılları başlarına gelmiş olur...” (s. 199) Nitekim Nikola planladığı gibi yaparak kadınları hapse attırmıştır. Uzun uğraşlar sonucu kadınlar hapisten kurtulsa da oldukça çile çekmişlerdir.

İlk iki romandan sonra Elveda Hüdavendigar Diyarı'nda bütün koşullar oluşmuş, Türkler için göç kararı alma zamanı gelip çatmıştır. Egemen ideolojinin baskısı altında kimliklerini korumak için ne kadar mücadele etseler de, ata topraklarında hayatta kalmak günden güne zorlaşmaktadır ve en azından çocukları için göç etmek zorundadırlar. “Hicret, imkanların tükendiği yerlerden imkanların olduğu yere taşınmaktır...” epirafıyla başlayan son bölümle birlikte

göç zamanı gelip çatmıştır. Son haftaya girildiğinde gidecekler ile kalacaklar arasında ziyaretler artmıştır. Odalardan, avlulardan taşan ağılamalar, feryatlar gökyüzüne yükselmektedir ve bu durum başlarını yastıklarına koyup uykuya dalacakları gecenin geç saatine kadar sürmektedir. Artık Mamuşa'daki her hane bir cenaze evi gibidir. “Sonunda ayrılık vakti de gelip çatmıştı.” ifadesiyle birlikte son gece yaşananlara geçilmiştir. Bu gecede köyün aşağı yukarı bütün hanelerinden feryat sesleri yükselmektedir, zira sabahın ilk ışıklarıyla birlikte kimisi ana babasını, kimisi çocuğunu geride bırakıp gidecektir. Göçün yüreğine yara açıp kor düşürmediği bir yürek yok gibidir. “Ayrılık ölümünden beterdir diye boşuna söylememişlerdi eskiler. Acısı aradan yüzyıllar geçse de dinmeyen, insanın ciğerini, yüreğini dağılayıp benliğini alıp götürün, hatta sonunda insanı yatağa düşürüp canından da eden bir olguydu.” (s. 562) Anlatının bu son bölümünde uzun uzun ayrılık sahneleri tasvir edilmiştir.

Romanda karşımıza çıkan şahıs kadrosu son derece zengindir. Karakterlerin tümü kırsal kesim dünyası ve değerlerinin tipik özelliklerini taşırlar (Güçlütürk, 2015: 101). Muhtar, din adamları, öğretmenler, esnafar başta olmak üzere bütün köy sakinleri için bu tespit geçerlidir. Namuslu ve çalışkan insanlar kadar çıkarıcı, işbirlikçi, hırsız ve zalim tipler de vardır. Kadınlar serinin diğer romanlarında olduğu gibi burada da genellikle talihsiz kimselerdir. Genç kızlıklarında zorla evlendirilen kadınlar hayatın zorlukları karşısında birer kaplana dönüşürler. Yürekli bir ana, cesur ve fedakâr bir eş olarak karşımıza çıkan kadınlar, aile düzenini korurlar, her çileye göğüs gererler. kendisine karşı eski kuşklarından sıyrılmaya başlarlar.

Murat, üçlemenin başkişisidir. Güçlü bir karaktere sahip olan Murat'ı serinin üçüncü kitabında büyük bir dönüşümün içinde görürüz. İlk ciltte büyük savaş sırasında kahramanca mücadele eden ve Yugoslavya'nın kuruluşuna katkısı olan Murat, nişanla ödüllendirilmiştir. Her şey çok güzel başlamasına rağmen savaş sonrası olup bitenler onda derin üzüntü ve kaygılara yol açar. İkinci ciltte durumu tersine çevirmek için mücadele eder, ancak sonuç alamaz. Durumu tersine çevirme ümidiyle Tito ile görüşür. Zor da olsa Tito'ya ulaşan kahraman, görüşmeden umduğu gibi ayrılmaya da göç konusunda fikirleri sağlamlaşır. Bu ciltte ise Murat artık göç etmekten başka çare olmadığı gerçeğiyle yüzleşir. Bu anlamda önce babası Arif Ağa'yı ikna eder. Anlatının kötü insanı Çavuşoğlu'nun yerine geçmesi teklifini reddeder. Murat, iyi kalpli ve adaletten yanadır. Murat'ın yaşadığı en büyük dönüşüm budur.

Bu ciltte Murat'ın yaşadığı bir başka dönüşüm gönül dünyasına dairdir. İlk iki kitapta kendisine ısrarlı bir alakası olan Yelena'ya bu ciltte karşı koymaz. Yelena'nın ideolojiden yana olan tavrının değişmesi onu Murat'a yaklaştırır. Murat artık kendisine karşı eski kuşklarından ayrılmaya başlar.

Anlatıda karşıt güç Çavuşoğlu'dur. Zalim bir insan olan Çavuşoğlu, ilk iki kitapta daha kudretlidir. İftiralarla Yelena'yı alaşağı eder, yerine getirdiği Nikola ile iş birliği yapar. Çingene Sülo ile bir olup köylüleri dolandırır, Ferhat'ı hapse attırır, Bakkal Hamdi'yi çevirdiği oyunlarla delirtir. Bu ciltte ise Çingene Sülo ile Bilal'i birbirine düşürür. Daha sonra adamlarına talimat vererek işçilerin erzaklarını önce kısar, sonra da tamamen kesmiştir. Baskıya daha fazla dayanamayan köylü yönetim binasını basar, Çavuşoğlu korkudan içinde kalır. Çavuşoğlu, kötü bir insandır, yeni rejimle iş birliği yaparak halkı baskı ve korku ile sindirir ve onları

Doç. Dr. H. Değirmenci çıktığı Kosova turu esnasında Mamuşa'da ziyaret ettiği R. Hanadan ile

sömürür. Aslında bu roman dizisinde Çavuşoğlu bir zihniyeti temsil eder. İnsanlık tarihi boyunca hiç bitmeyen ve bitmeyecek olan sinsi, menfaatçi güce tapan, zayıf ezen ve tek derdi siyasi ve ekonomik güç olan ve bunu elde etmek için hiçbir ahlaki tavizi vermekten çekinmeyen kötü insanı temsil eder. Anlatıcı bu durumu “Çavuşoğlu bir tane değil ki... Her yerdeler. Yüz binlerce Çavuşoğlu var. Hangi biriyle önce başa çıksın insan?” (s. 145) cümlesiyle teyid eder. Anlatının sonunda o da bir kaza kurşunu ile ölür ve yaptıkları yanına kâr kalmaz. Anlatıcı üç roman boyunca halka kan kusturan Çavuşoğlu’nu cezalandırmak suretiyle okuyucunun gönlüne bir parça ferahlık sunmak istemiştir.

Hoca Efendi karakteri köyün imamıdır. Namuslu ve vatan-sever bir kişidir. Onu ikinci kitapta sorguda bayılırken bırakmıştık, bu ciltte birlikte tutsak olarak kaldığı yerden devam eder. Murat’ın yardımı ve Yelena’nın emriyle haptan çıkarılır. Artık kolektivizasyon çalışan işçilere su dağıtacaktır, buna karşılık iâşe olarak kendisine erzak verilecektir. Cemaatinden ayrı kalan Hoca Efendi, gönülsüz de olsa bu işi yapar. Göçe karşıdır, zira atalarının ve özellikle oğlunun mezarı buradadır. Bu bakımdan toprağına sıkı sıkıya bağlıdır. Göçe karşı olsa da çoğunluğun fikri bu yöne kuvvetlendikçe onlara saygı duyar. Zira aslolan insanca yaşamaktır. Hoca Efendi, her üç ciltte de aydın Müslüman tipini temsil eder. İnançları uğruna hapse atılmış, işkence görmüştür, mesleğinden uzaklaştırılmış ırgatlığa zorlanmıştır. Ancak yine de o mücadelesinden vazgeçmemiştir.

Yelena, ilk iki kitapta zalim kadın iken son kitapta büyük bir dönüşüm yaşamıştır. Artık halkçı ve eşitlikçi bir çizgidedir. Anlatıcı onun bu dönüşümünü kendi dilinden şu sözlerle verir: “Şimdiye dek bir hayal dünyasında yaşıyordum meğerse. Marko’nun öldürülüşünden sonra herkese, her şeye düşman kesilivermişim nedense. Sosyalist değerleri algılamak istemeyen veya algılamakta zorluk çeken her şeye, herkese yok edilmesi gereken bir düşman gözüyle bakıyordum. Şimdi bakıyordum da ne kadar büyük bir hata ve yanılığa kapılmış olduğumu anlıyorum. Anladıkça da kendimden utanıp ister istemez değişiyorum Murat.” (s.

144) Yelena’nın bu değişimi hem Murat ile hem de Çavuşoğlu ile olan ilişkilerine de yansımıştır. Bir önceki ciltte Murat’a gönülsüz biçimde sahip olan Yelena bu kez onun kalbini kazanır. Diğer yandan önceki kitaplarda Çavuşoğlu’nun zulümlerine sessiz kalırken bu kitapta karşısında yer alır, onu “şu acımasız Çavuşoğlu” (s. 145) olarak nitelendirir. Onun yerine Murat’ın geçmesini ister. Bu iki örnekte de görüldüğü üzere Taş Yerinde Ağırdir serisinin aslında en belirleyici kişisi Yelena’dır.

Nikola, Devlet Güvenlik Birimi’nin Prizren İl Şefidir. Anlatının karşıt güçlerinden biri olarak karşımıza çıkar. Onun motivasyonu Yelena’dır. Ne yapsa da onun kalbini kazanamaz. Kâmil Efendi’nin anlattıkları durumu gözler önüne serer: “Yelena değil fakültenin, üniversitenin de en güzel kızı, öğrencisiydi. Ona hoş görünebilmek için, yanına yaklaşabilmek için üniversiteli delikanlılar pervane gibi etrafında fır dönüp takla atarlardı. Bu Nikola da onlardan biriydi işte” (s. 222). Yelena’yı o zamanlardan beri bir saplantı haline getiren Nikola, hırsına yenik düşüp onu şikâyet eder. Foyası ortaya çıkınca da Goli Otok’a gönderilir. Burası denizin ortasında bir ada hapisanesidir ve yolu düşen rejim karşıtlarının kurtuluşu mümkün değildir.

3. Sonuç:

Kosova Türk edebiyatının en önemli temsilcilerinden olan Reşit Hanadan, bu coğrafyada yaşayan Türklerin yaşamını ve bilhassa sorunlarını kurgu dünyasına taşıyarak tarihsel ve sosyolojik anlamda bir tür kolektif bellek oluşturmaktadır. İlk romanı olan Sel ile Mamuşa’da yaşayan Türklerin geçirdiği tarihsel süreci ve kültürel yapıyı işleyen yazar, arkasından gelen Taş Yerinde Ağırdir üçlemesiyle konuyu göç kavramına getirmiş ve böylece Hüdavendigar topraklarının keder dolu yazgısını gündemde tutmuştur. İlk iki romanda göçe neden olan siyasi gelişmeleri ve bunun Türklere yansımalarına odaklanan yazar, serinin son kitabı olan Elveda Hüdavendigar Diyarı ile doğrudan göçü ele almıştır. Hanadan, romanında göç gibi sevimsiz ve zor bir konuyu işlerken tarihsel ve siyasi gelişmelere sadık kalmıştır. Ancak bunu yaparken bir vakanüvis edasıyla

4. Uluslararası Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Sempozyumu Bildiri Kitabı

Balkanlardan Türkiye’ye yönelik göçün tüm boyutlarıyla ele alındığı ve “Balkanlarda Göç ve Göçün İzleri” temasıyla gerçekleştirilen 4. Uluslararası Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Sempozyumu Bildiri Kitabı geçenlerde yayımlandı.

4. Uluslararası Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Sempozyumu, 5-7 Kasım 2025 tarihleri arasında Konya’da, Konya Büyükşehir Belediyesi iş birliğiyle ve ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma yurt içi ve yurt dışından olmak üzere 12 farklı ülkeden toplam 141 bildiri gönderilmiştir. Titizlikle yürütülen hakem sürecinin ardından 88 bildiri sempozyumda sunulmak üzere kabul edilmiştir.

Uluslararası Balkanlarda Türkçe Öğretimi ve Türkoloji Sempozyumunda 4 yılda 400’den fazla araştırmacıya ulaşılmış, gönderilen 505 farklı bildirden 267’si sunulmak üzere kabul edilmiştir. Söz konusu Sempozyum, Balkanlar hakkında önemli bir arşivin oluşmasını sağlamaktadır.

kurguyu kronolojiyle boğmamış, postmodern her anlatıda olması gerektiği gibi sanatçı hünerini gösterme kaygısı da taşımıştır. Dil ve üslûb, anlatım teknikleri ve yapı gibi romanı roman yapan asıl unsurları ihmal etmemiştir. Aynı şekilde hayatın merkezinde yer alan insan faktörünü öne çıkarmış; onun arkadaşlık, fedakârlık, kıskançlık, cinsellik ve aşk gibi insanî yönlerini de işlemiştir. Yani bu romanlarda kahramanlar tarih tablasında birer kurşun asker değil, bütün hevesleri, vehimleri, sevinçleri ve kederleriyle, aksayan yönleriyle birer beşerdir. Dolayısıyla anlatısını bir tarihî romanı bekleyen en büyük tehlike olan, onu tarihin hakikatlerine ayna olma zorunluluğuna kurban etmemiştir. Nihayetinde edebiyat bambaşka bir ilim ve sanat alanıdır ve tarihsel roman yazarının tarihsel gerçekleri tahrif etmemek şartıyla kendine mahsus, özgür bir alanı vardır ve ondan bu alan içinde sanatçı hünerini göstermesi beklenir. Hanadan, romanlarında bunu başarmış gibi gözükmemektedir.

Kaynakça:

Engülü, S. (1997). Makedonya Türk edebiyatı ve Yugoslavya (Kosova) Türk edebiyatı. Türkiye dışındaki Türk edebiyatları antolojisi içinde. N. Köseoğlu (Ed.) 295–324). Kültür Bakanlığı Yayınları. Güçlütürk, T. (2015). Kosova Türk çağdaş edebiyatında Reşit Hanadan'ın öykü ve roman yaratıcılığı, Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 3(5), 78–108. Hanadan, R. (1987). Sel. Tan Yayınları. Hanadan, R. (2002). Taş yerinde ağırdır. BAF. Hanadan, R. (2003). Başka olur Rumeli'nin harmanı. BAL-TAM. Hanadan, R. (2013). Elveda Hüdavendigâr diyarı. BAL-TAM Okumuş, S. (2015). Kosova'da Türkçe'yi bayraklaştıran büyük yazar: Reşit Hanadan Kardeş Kalemler Dergisi, (102), 25–33. Yavuz, Y. (2018). Lucien Goldmann'ın oluşumsal yapısalcı yöntemi bağlamında Reşit Hanadan'ın "Sel" romanının incelenmesi, Edebî Eleştiri Dergisi, 2 (2), 169–184. Yavuz, Y. (2018). Reşit Hanadan'ın romancılığı. Bengü Yayınevi. Yavuz, Y. (2023). Reşit Hanadan'ın Taş Yerinde Ağırdır üçlemesinde göç ve sebepleri. F. Sakallı (Ed.), 100. Yılında mübadele içinde (143– 423). İhlamur Yayınları.

Not: Mamuşa bugün Kosova'nın Prizren şehrinin 17 km. kuzeyinde kalan bir yerleşim merkezidir. Günümüzde belediyelik olan bu küçük şehirde toplam 6 bin kadar Türk yaşamaktadır. 4 bin kadar Mamuşalı da günümüze kadar Türkiye'ye göç etmiştir.

Reşit Hanadan'ın Taş Yerinde Ağırdır Romanı Türkiye'de yayımlandı

Kosovalı öykü ve roman yazarı Reşit Hanadan'ın yıllar önce Kosova'da üç cilt olarak yayımlanan Taş Yerinde Ağırdır adlı romanı geçenlerde İstanbul merkezli Atakar yayıncılık tarafından 4 cilt halinde yayımlanarak Türkiye'deki okurlarla buluştu.

Üsküdar'da Balkanlar'ın Sesini Dinlemek

Dr. Altay Suroy

Bazı şehirler vardır; yalnızca taşlarıyla değil, hafızalarıyla konuşurlar. İstanbul böyledir. İstanbul'un kalbi sayılan Üsküdar ise geçmişle bugünü aynı cümlede buluşturan ender mekânlardan biridir. Tarihin sessizce dolaştığı sokaklarında yürürken bazen bir çeşme, bazen bir kitabe, bazen de eski bir sahaf dükkânı insana yüzyılların hikâyesini fısıldar.

Geçtiğimiz günlerde, Mimar Sinan'ın zarafetini hâlâ taşıyan tarihî hamamın bugün Sahaflar Çarşısı olarak yeniden hayat bulduğu bu mekânda, Balkanlar'ın kültürel hafızasına açılan anlamlı bir kapı aralandı. Kültür Sanat Derneğinin her ay düzenlediği edebiyat buluşmalarının Haziran konuğu, Türk kültür tarihinin seçkin isimlerinden Prof. Dr. Mustafa İsen'di. Konferansın başlığı ise yalnızca bir akademik çalışma alanını değil, asırların ortak medeniyetini anlatıyordu: "Balkanlar'da Türk Edebiyatı Tarihi."

Prof. Dr. Mustafa İsen, devlet adamlığını ilimle, akademisyenliği kültür hizmetiyle buluşturan müstesna şahsiyetlerden biridir. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, milletvekilliği ve üniversite hocalığı gibi önemli görevlerinin yanı sıra, Türk kültür ve edebiyatına kazandırdığı sayısız eserle kalıcı izler bırakmıştır. Fakat onu dinlerken insan, unvanlardan çok, kelimelere yüklediği ruhu hissediyor. Konuşmasında Balkan şehirlerinin yalnızca siyasî tarihin sahnesi olmadığını; aynı zamanda şiirin, estetiğin, düşüncenin ve irfanın da yüzyıllar boyunca yeşerdiği bereketli topraklar oldu-

ğunu dile getirdi.

Gerçekten de Balkanlar, çoğu zaman savaşlarla, göçlerle ve sınırlarla hatırlanır. Oysa aynı Balkanlar, yüzlerce yıl boyunca Türkçenin en zarif şiirlerine ev sahipliği yaptı. Üsküp'ten Prizren'e, Saraybosna'dan Manastır'a, Yenipazar'dan İşkodra'ya kadar uzanan şehirler, yalnızca camiler ve köprüler inşa etmedi; kelimelerden de köprüler kurdu. Şairler yetiştirdi, divanlar yazdı, medreselerde ilim halkaları oluşturdu, tekke-lerde gönülleri incelten şiirler okudu. Bugün o seslerin bir kısmı unutulmuş görünse de aslında hâlâ taşların, mezar kitabelerinin ve eski yazma eserlerin arasında yaşamaya devam ediyor.

Salonda dikkati çeken bir başka güzellik ise kültür hayatımızın birbirinden kıymetli isimlerinin aynı çatı altında buluşmasıydı. Eski IRCICA Genel Direktörü Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu, usta kalem Beşir Ayvazoğlu, araştırmacı-yazar Sabri Koz ve çok sayıda akademisyen ile edebiyat dostu, ortak bir kültür hafızasının etrafında bir araya gelmişti. Böyle toplantılar insana, kültürün aslında sessiz fakat en güçlü diplomasi dili olduğunu yeniden hatırlatıyor.

Ben de bir Balkan evladı olarak birkaç günlük İstanbul ziyaretimde bu konferansı duyduğumda, programımı değiştirmek zorunda kalsam bile katılmam gerektiğini düşündüm. Çünkü Balkanlar benim için yalnızca araştırma yaptığım bir coğrafya değil; çocukluğumun sesi,

atalarımın hatırası ve ruhumun beslendiği medeniyet iklimidir. İnsan bazen doğduğu topraklardan uzaklaşır; fakat o toprakların dili ve hafızası hiçbir zaman ondan uzaklaşmaz.

Konferansta söz alarak Prizren'in yetiştirdiği Çelebi şair kardeşleri hatırlatma fırsatı buldum. Osmanlı şiir geleneğinin Balkanlar'daki seçkin temsilcileri arasında yer alan bu değerli isimler, yalnızca Prizren'in değil, bütün Türk edebiyatının ortak mirasıdır. Onların yeniden okunması, araştırılması ve genç kuşaklara tanıtılması, geçmişe duyulan nostaljinin değil; kültürel sürekliliğin bir gereğidir.

Bu vesileyle, Prof. Dr. Mustafa İsen ile Prof. Dr. Tuba Durmuş'un uzun yılların emeğiyle hazırladıkları "Başlangıçtan Günümüze Balkanlarda Türk Edebiyatı Tarihi" adlı eseri de özellikle anmak gerekir. Bu çalışma yalnızca bir edebiyat tarihi kitabı değildir; Balkanlar'ın ortak kültür hafızasını kayıt altına alan büyük bir medeniyet envanteridir. Alanında çalışacak araştırmacılar için olduğu kadar, köklerini merak eden her okuyucu için de vazgeçilmez bir başvuru kaynağı niteliğindedir.

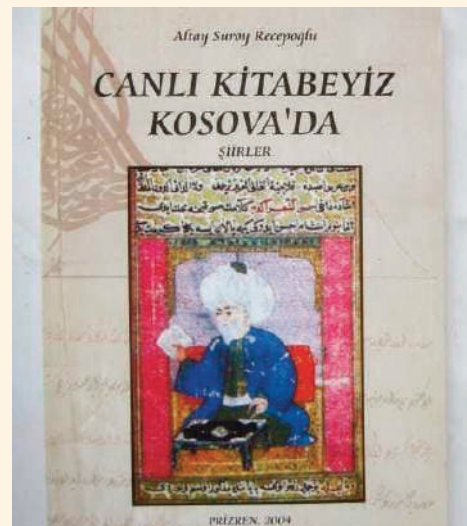
Konferans sona erdiğinde salondan yalnızca yeni bilgiler edinmiş olarak ayrılmadım. Aynı zamanda bir kez daha anladım ki medeniyet, yalnızca taş yapılarda yaşamaz; kitaplarda, şiirlerde, hatıralarda ve onları anlatan insanların sesinde de hayat bulur. Balkanlar'dan yükselen Türkçe, asırlardır İstanbul'un sesine karışıyor. O ses bazen bir şairin mısrasında, bazen bir tarihçinin satırlarında, bazen de Üsküdar'ın eski bir sahafında yeniden yankılanıyor.

Belki de kültür dediğimiz şey tam olarak budur: Coğrafyalar değişse de hafızanın yolunu kaybetmemesi; kelimelerin, insanların ve şehirleri yüzyıllar boyunca birbirine bağlamaya devam etmesi.

Köprüyüz Biz

Kapıları açıldı kafesin,
Sahibi olduk karanın ve göğün,
Kaderimizi tayin etme hakkımız bizim,
Allah'ımıza kavuşabiliyoruz.
Tüm ibadet yerleri bizim.
Özgürlükten şikayetçiyiz şimdi,
Atalarımızın kanı dökülmüş
topraklar vatanımız değil,
Dilimizin vatanında yabancıyız,
Balkanlıyız, Rumeliliyiz biz,
Türkçemizle yaşamak için
direniriz elgin ellerde,
Misafirlikte kalan çocuklarız,
Çekilen okyanuslardan kalan gölcükleriz,
Ne başımız var: ne de gövdemiz,
Kasırgalardan dalga dalga oluruz,
Buza döneriz kara kışlarda,
Yine varız sıcaklarda buğuda,
Rumeli'de canlı kitabeyiz,
Biz köprüyüz doğuyu batıya bağlayan.

Altay Suroy

Prizren'de "Akdem Vakfı," Prizren Şubesi iş birliğiyle

“Altay Suroy’un Şiirlerinde Prizren” Konferansı

Konferans, Altay Suroy Recepoğlu'nun şiirlerinin gençler tarafından okunmasıyla başladı. Konferansa konuşmacı olarak katılan İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Öğretim üyesi Dr. Ünal Şenel, Altay Suroy Recepoğlu'nun edebi kişiliği ve eserleri üzerinde dururken şairin Prizren'i şiirlerinde nasıl işlediğini örneklerle anlattı. Suroy'un Prizren'den aldığı ilhamı Türkistan'a kadar uzanan geniş bir kültür coğrafyasına taşıdığını belirten Şenel, şairin Kosova ve Prizren Türklerinin kültürel envanterini şiirleri aracılığıyla dünyaya tanıttığını ifade etti.

Suroy'un şiirlerinde derin bir kültür birikiminin hissedildiğini söyleyen Şenel, şairin hayatını Prizren ve Kosova kültürüne adanmış olduğunu vurguladı. Bazı şairlerin belirli şehirlerle özdeşleştiğini kaydeden Şenel, “Altay Suroy, Prizren şairi olarak ebediyen anılmayı hak etmiştir”, dedi.

Konferansta konuşan şair, yazar İskender Muzbeg, Altay Suroy ile 65 yıllık dostluklarının bulunduğunu belirterek, iki yaş farkına rağmen aynı kuşağın insanları olduklarını ifade etti. Muzbeg, çocukluk yıllarından itibaren başlayan dostluklarının, okul, üniversite, gazetecilik, askerlik ve kültürel faaliyetlerle güçlenerek bugünlere ulaştığını anlattı.

Altay Suroy'un çok yönlü bir kültür insanı olduğunu vurgulayan Muzbeg, onu “şair, gazeteci, folklorcu, çevirmen, hukukçu ve kimlik savaşçısı” olarak tanımladı. Suroy'un özellikle “Prizren Çeşmeleri” şiirleri üzerinden Prizren'in tarihini, hafızasını ve ruhunu gelecek nesillere taşıdığını ifade eden Muzbeg, şairin eserlerinde yerellik ile evrenselliği ustalıkla birleştirdiğini söyledi.

Konferansta, Altay Suroy'un yalnızca bir şair değil, aynı zamanda Kosova Türk kültürünün hafızasını taşıyan önemli bir edebiyat insanı olduğu dile getirildi. Konferansın ardından tarafından günün anısına hazırlanan teşekkür plaketi, Türkiye Cumhuriyeti Prizren Başkonsolosu Fatih Topçu tarafından Altay Suroy Recepoğlu'na takdim edildi.

**Kemal Beyatlı,
Kerkük /Irak**

Türkmen Marşı

Altay dağlarından parlayan ülkü
Asya'da şahlandı Oğuz'un Türkü
Selçuk'un Osman'ın Türkmen'dir kökü
Şimdi yürek çağlar Türkmeneli'ye
Türkmeneli'ye hey Türkmeneli'ye

Türkistan'dan aktı bilgiler seli
Sözün mihrabında oldu Fuzuli
Erenler toyunda kopuzun teli
Vurdukça der sağlar Türkmeneli'ye
Türkmeneli'ye hey Türkmeneli'ye

Türkmen obaların Kerkük başkenti
Telafer Mendeli sınırın bendi
Şehitler yurdumun özü senedi
Hak insanı bağlar Türkmeneli'ye
Türkmeneli'ye hey Türkmeneli'ye

Serden geçeriz biz vatandan asla
Türkümüz şarkımız güzelle hasla
Dalgaları bayrak, gök inler kösle
Açılın hey dağlar Türkmeneli'ye
Türkmeneli'ye hey Türkmeneli'ye

Kutlu yolda bize rehberdir Kur'an
Şahadeti bekler binlerce civan
Dede korkut der ki ileri Turan
Kurulsun otağlar Türkmeneli'ye
Türkmeneli'ye hey Türkmeneli'ye

Rubailer

-sevdim seni-

Kalplerde de sevgin dolu hep can Mamuşa
Sevdikçe de doymaz insan sana Mamuşa
Koştum yine yıllar ötesinden sana ben
Sevdim seni, sevdim seni her an Mamuşa

-son kale-

-Bahtiyar Sipahioğlu'na-

Hasret doluyuz sendeki dağlarla taşla
Kalplerdeki sevgiyle de sonsuzca yaşa
Yıllarca, asırlarca da Türklerle dolu
Balkanlar'daki en son kale'sin sen Mamuşa

-Mamuşa-

Kim görse o an Türkiye'den belde sanır
Dillerde, gönüllerde de Türklük yaşanır
Yıllar ve asırlar boyu gündüz ve gece
Her evde de Türk bayrağı hep dalgalanır

-Mamuşa-2

Balkan'daki hep Türk dolu bir bölgesidir
Türk bayrağı hep Türklüğünün simgesidir
Türk varlığı yıllar boyu her an yaşayan
Resmi dili tek Türkçe olan Belde'sidir

İbrahim
Hanedanoğlu,
Salihli/ Türkiye

Dörtlükler

-Evlâd-ı Fâtihân-

Türkler için rumeli vazgeçilmez vatandır
Kosova'da Mamuşa âdeta bir Turan'dır
Asırlardır orada yaşayan Türkler bugün
Balkanlar'daki en son evlâd-ı Fâtihân'dır

-Taş Yerinde-

-Reşit Hanadan'a-

Romanların "Sel" olup her an okunmalıdır
"Rumeli Dert Yumağı" unutulmamalıdır
"Kalk Gidelim Rumeli'ye diyerek geri döndün
Ne demişler eskiler "Taş Yerinde Ağırdır"

"Hüdavendigâr-

Kosova Savaşı'nda şehit etti düşmanlar
Kardeşçe yanaşıp da hançer ile vurdular
Asırlardır yattığı o sessiz türbesinde
Kosova'yı bekliyor hâlâ Hüdâvendigâr

-selam olsun-

Allah varlıklarını düşmanlardan korusun
Ömürlerine her an sağlık, mutluluk dolsun
Mamuşa'da Türklüğü ve Türkçe'yi yaşatan
Şâir, yazar dostlara, hepsine selâm olsun

13 Mayıs Okul Günü dolayısıyla

“Anadolu” İlkokulu’nda Coşku Dolu Kutlama

Mamuşa “Anadolu” İlkokulu öğrenci ve öğretmenleri ,13 Mayıs Okul Günü dolayısıyla coşku dolu bir kutlama programı düzenlediler. Hazırlanan program kapsamında söz konusu okuldaki eğitim süreciyle ilgili konuşmaların yanı sıra öğrenciler tarafından okunan şiirler, söylenen şarkılar ve sergilenen kültür sanat içerikli oyunlar bu anlamlı günde hazır bulunanların beğenisini topladı.

Programa öğrenimlerini bu okulda sürdüren “Aşık Ferki” Kültür-Sanat Derneği folklor ekibi üyeleri de sahneledikleri Mamuşa halk oyunlarıyla renk kattılar.

Okul Günü kutlama programına Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç, milletvekilleri Fatma Taçi ile Ergül Mazrek, T.C. Prizren

Başkonsolosu Fatih Topçu, KTTHB Başkanı Harun Elitaş, Mamuşa’daki TSK İVİT Evi komutanları, meclis üyeleri,müdür ve çalışanlarının yanı sıra öğrenci velileri de katıldılar.

HAZİNE SANDIĞI ÜZERİNDE OTURUP DİLENMEK! YA DA “BALKAN”I BİLDİN Mİ NEDİR, HEMŞERİ?”

Prof Dr. Ertuğrul Karakuş

Bolu-Abant İzzet Baysal Üniversitesi Öğretim Üyesi

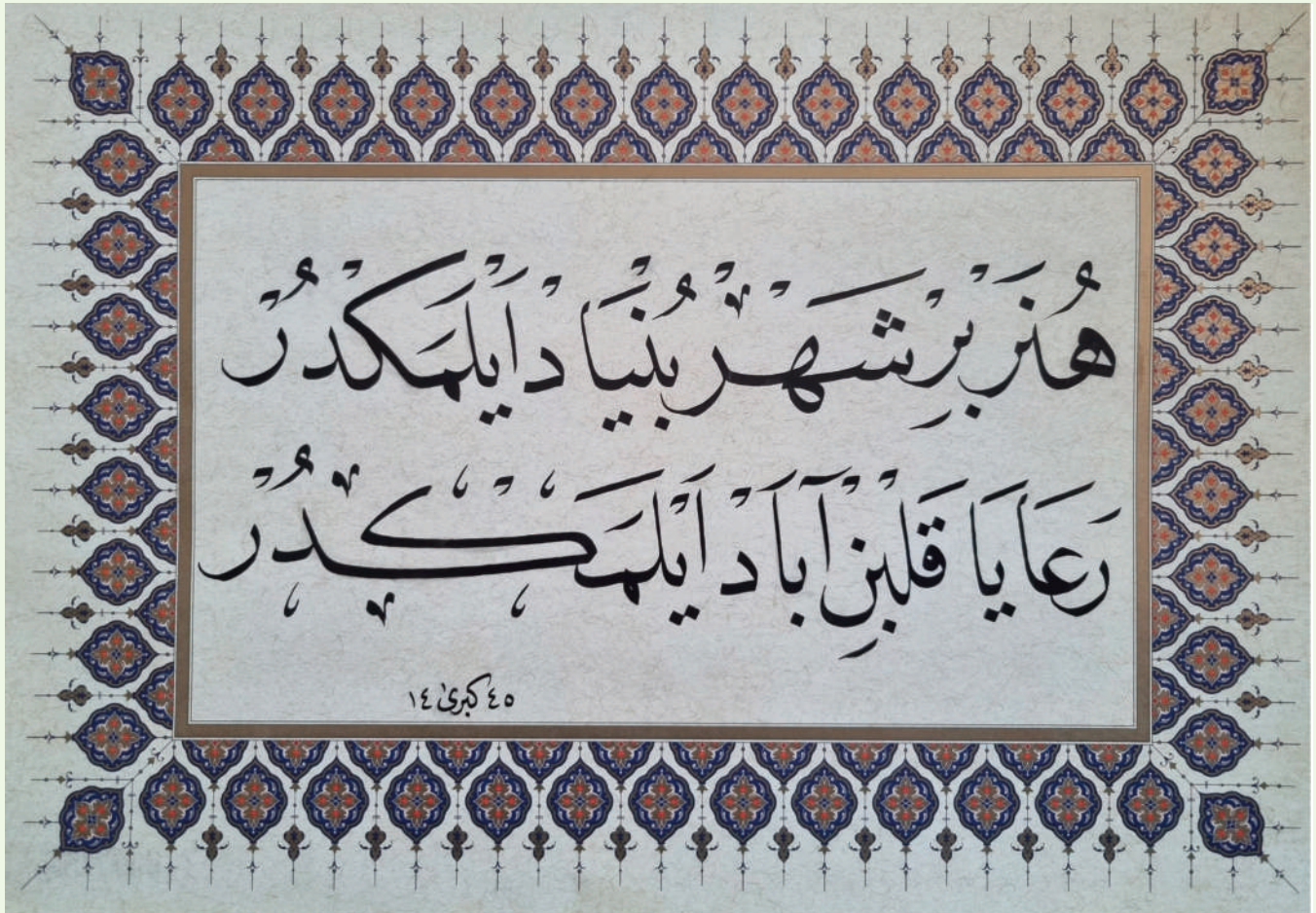
**“Balkan”ı bildin mi nedir, hemşeri?
Sevgili ecdâdının en son yeri”
M. Âkif Ersoy**

Mademki çok geç de olsa, sonsuz şükürler olsun, “kendi kavramlarımız”, “kendi medeniyetimiz”, “kendi kıymetlerimiz” demeye başladık... “Düştüğümüz yerden kalkmak” adına Balkan medeniyetimizi “doğru” okumak yönünde bir tavsiye ve hatırlatma da bizden olsun. Âkif’in “Sevgili ecdâdının en son yeri” diye işaret ettiği o eşsiz Balkan medeniyetimiz üzerinden olsun.

Balkan medeniyetimizin önemini; stratejik, coğrafi, tarihî, sosyo-kültürel, ekonomik, politik, demografik pek çok açıdan ele almak mümkündür. Bu medeniyetin önemi, hiç şüphesiz, beş yüz yıllık tarihî geçmiş ile

de sınırlı değildir. Balkanlardaki kültürel varlığımızın kökeni çok daha eski dönemlere dayanmaktadır. Tarihin ilk devirlerinden itibaren kuzey ve güneyden gelen Türk toplulukları, Balkanların değişik bölgelerine yerleşmişlerdir. Hun, Bulgar, Uz, Peçenek, Kuman, Kıpçak, Selçuklu ve Osmanlı Türkleri Balkanlara yerleşmiş; Balkanlardaki Türk nüfusu hızla artarak özellikle 13-14. yüzyıllardan itibaren bölge, Türk ve İslam kültürünün yeşerdiği bir diyara dönüşmüştür.

Gazi Süleyman Paşa, Murad Hüdavendigâr, Yıldırım Bayezid, Sultan 2. Murad, Fatih Sultan Mehmed gibi pek çok Osmanlı padişahının “Hüner bir şehir bünyad eylemekdür/ Reayâ kalbin âbâd eylemekdür.” şeklindeki çağları aşan düsturuyla “çil çil kubbeler serperek” inşa ve imar ettiği Balkanlar, tarihte örneği

az olan “insan merkezli medeniyet” numunesi olmuştur.

Denebilir ki “Asr-ı Saâdet”, “Endülüs” ve “Mâverâünnehir” medeniyetinden sonra “Balkanlar”, İslam medeniyeti için âdetâ 700 yıllık bir uygulama alanı olmuştur.

Sırp, Hırvat, Makedon, Bulgar vb. gayrimüslim toplulukların yanında Türk, Boşnak ve Arnavut gibi Müslüman toplulukların asırlarca, mümkün olduğunca az sorunla yaşayabilmesinin hikmetini nerede aramalıyız? Bittabi bunun cevabını “insan” temelli medeniyet ve imar faaliyetlerinde aramamız gerekir. Günümüzde yaklaşık yüzde 98’i yok edilse de yıllarca yaşanan badirelere rağmen, bu “insan temelli medeniyet ve imar faaliyetleri”nden dikkat çekici bir bölümü, büyük oranda gözden ırak bölgelerde var olsalar da, varlığını devam ettirmektedir...

Esasen; yüzyıllarca Avrupa bölgesinde zuhur eden ve büyük oranda bir özenti ihtiva eden “Turquerie” modasının temeli de büyük oranda Balkan bölgesinde tesis edilen insan ve İslam temelli medeniyettir. Bu medeniyet “taklit edilen”, “misal alınan” bir medeniyettir ve günümüzde bu medeniyetten üç temel unsur kalmıştır:

1. Yüzde 90’dan fazlası yok edilse ve “durdurulan Osmanlı Medeniyeti”nin çekilmesinden sonra yüz yıldır hiç ziyaret edilmese de her şeye rağmen ayakta kalabilen mimarî eserler. (Bu eserlerden her nasılsa ayakta kalabilen her birisi, kurşun geçirmez ceme-kânlarda korunsa sezadır.)

2. Bir bölümü 19. asrın son çeyreğinde (Bosna-Sancak) ve kalan bölümü de 1912’de terk edilmesine rağmen, 1915’te Çanakkale Savaşları’na gönüllü katılan binlerce vefalı Balkanlının kabri ve hatırası. (Sadece bu hatıralar bile maarifimizde dönemlerce “vefa” ve “ruh” ve “değerler eğitimi!” dersi olarak okutulmalıdır!)

3. “Evlâd-ı Fatihân” olmakla iftihar eden, her türlü zorluğa rağmen Balkanlarda asırların birikimini temsil etmeye çalışan Balkan Türkleri ve Müslümanları. Balkan medeniyetimizin son derece kıymetli bakiyesi olan bu üç unsur, gençliğimizin/toplumumuzun gelecek ve medeniyet tasavvuru için yüzbinlerce ders barındırmaktadır. Ancak son 800 yıllık medeniyet iddiamızın ders niteliğindeki bu yadigârları, yeterince tanınmaktan çok uzaktır.

Medeniyetimizin bu yadigârları, o bölgeye düzenlenen ticari turlarda ya hiç tanıtılmamakta ya da çok yüzeysel bir tanıtımla yetinilmektedir. Ama her halükârda Balkan bölgesinin “medeniyet tasavvuru için misal teşkil edecek yönü” ihmal edilmekte ve tanıtılmamaktadır.

Beşeriyetin hafızasındaki müstesna yerini 1000. yıla doğru emin adımlarla taşıyan Balkanlardaki medeniyetimizi, öncelikle bizim tanımamız ve sonra da başkalarına tanıtmamız lazım. Bunun için de 13 ülke,

150’ye yakın şehir/bölge ve 800’den fazla eser/me-kânla alakalı, muhtasar da olsa malumat edinmek gerekir. Bu malumat elzemdir, olmazsa olmazdır...

En azından bunlardan haberdar olmak gerekir...

En azından bunlardan haberdar olmak gerekir...

En azından bunlardan haberdar olmak gerekir...

Böylelikle M.A. Ersoy’un “Bastığın yerleri ‘toprak’ diyerek geçme, tanı!” uyarısını ciddiye almış oluruz.

Yine o Âkif;

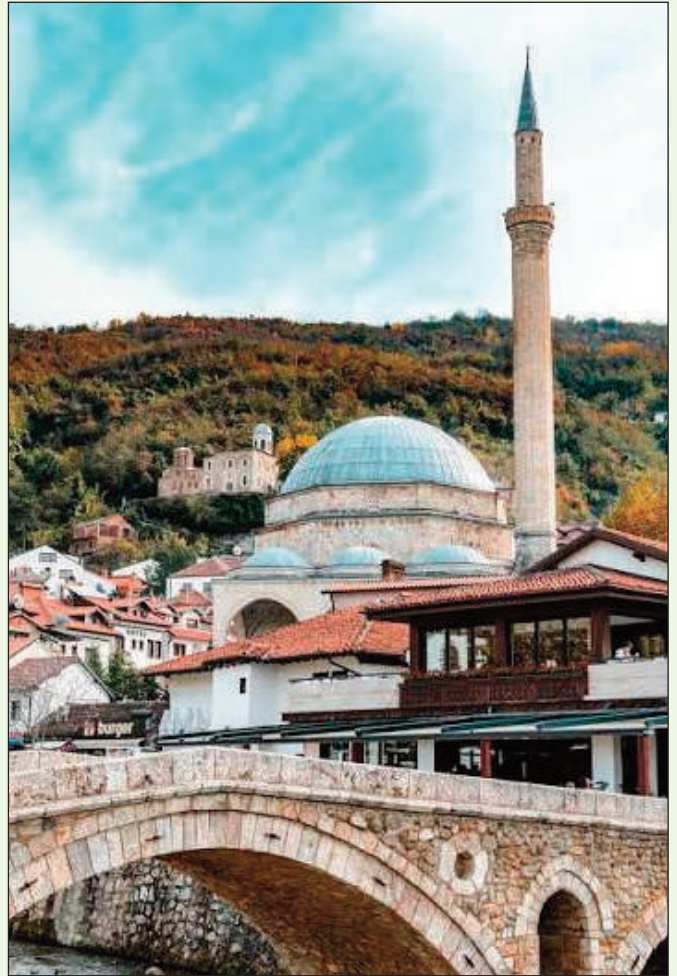
“Balkan’ı bildin mi nedir, hemşeri?

Sevgili ecdâdının en son yeri” demişti.

Evet... Âkif’in dediği gibi “Sevgili ecdâdının en son yeri”ni (tarihte örneği az olan “insan merkezli” Balkan medeniyetimizi) öncelikle bilmeli ve sonra da bildirmeliyiz...

Başta zikrettiğimiz gibi: Mademki çok geç de olsa “kendi kavramlarımız”, “kendi medeniyetimiz”, “kendi kıymetlerimiz” demeye başladık... “Düştüğümüz yerden kalkmak” adına Balkan medeniyetimizi “doğru” okumak yönünde bir tavsiye ve hatırlatma da bizden olsun.

Bunca derlenmeyi ve değerlendirilmeyi bekleyen “törelî” kıymetimiz ve medeniyet numunelerimiz var iken “HAZİNE SANDIĞI ÜZERİNDE OTURUP DİLENMEK!” en azından ayıptır, vesselâm...

Prizren

Mamuşa kaşesi (11)

Cahilliğe solan bir fidan

- Refki Sezailerin süreti -

Refki TAÇ

Her şeyin bir değeri var, cahilliğin kötülükten başka verisi olmaz. Kendimi bileli dost edindiğim, munis yaranım, üç senesine aynı rahleyi paylaştığım sınıf arkadaşım, çocukluğumun muvazi yoldaşı, ayrılık duvarları yıkacak kadar gönül bağların emsali, yoksulluğunda hasret duyduğum kişi, kardeşim kadar yakın özelliği, tevdi muradım, tutunacak dalım, perdesiz yakınım, adaşım Refki Sezailerin hayat hikâyesinin bize söylediği cümledir, deminki görüşün tespiti.

Yirminci asrın tam ortasında, Mamuşa'da (2 Eylül 1950) doğan birini tanımak için, o zamanın algı dilini kullanmak gerekir diye düşünüyorum. Bir dile ait olmak, anadilini konuşmak demeye gelir, bir yerin simgesiyle boy gösterir, dolayısıyla o yerin dilini söyletir. 'Mamuşa' denildiğinde, kendine has özelliğiyle bilinir. Bu gerçeğe özen göstererek, geleneğe sadık kalma gereğini görev bilerek, meziyetine saygı duyarak hareket etmemize yol işareti oluyor, doğal verilerin bizi yönetmeleri. 'Mendilimde Kan Sesleri' şiirinde, üstat Edip Cansever şu dizelerle seslenir şiir sevenlere. İnsan yaşadığı yere benzer/ O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer/ Suyunda yüzen balığa/Toprağını iten çiçeğe/ Dağları, tepelerinin dumanlı eğimine. Duygunun menşei, kulağa ilk gelen sesin meskenidir, duyulan sözlerin dili, yaşamsal deneyimlerin ayağa kaldırdığı coğrafyadır, yürüttüğü yerdir. İç gözün biçimlendirdiği görüşün resmidir.

Uknum babında hareketle, mütevellit muakkad duruma açıklık getirmeyi borç bilerek, tarihe göre yakın, bizi aşan geçmişe yürüyerek gerçeklere varmak olur ereksel belirtimiz. Osmanlı'nın terk ettiği tarihten sonranın kısa zaman diliminde, yaşam tarzın değişişine henüz uğramadığı vaktin birinde, eskiye hasret duyguların hüküm sürdüğü dönemde, eskiyle tanındığımız süreç içinde, vuku vakaların anlamlandırmalarına bağlılığını ifade etmeye çalışıyorum. Uydurmalı dayatıcı lakaplarla derin soyun köklerini kurutmaya çalışanlara aldırmadan, muhavvile uymayan, art niyetlilerin pidelerine (böreklerine) yağ sürmeden, nesebine ameliye niteliğini yaşatan adaşa saygı duygularıyla hareket etmeyi hedefliyorum. Mizaç varlığına eğilen birini takdir ederken, milli geleneğini yaşatmaya ant içtiğini bilerek, kültürünü yarınlara taşımakta tereddüt göstermeyen kişiliğini her halükarda gösterene tanıklık ederek meşrebi tanıtımına ödün vermediğini içten selamlarken, sülalesini yüce bilen ve mutasıl vetirey babında üslubunu değiştirmeyen zatı, tüm sayılan özellikleriyle anmak gerek diye düşünüyorum. Sılaya benk, kaideye sadık kalışına ve velut olgusuna hayranlığımı, hak ettiği derecede aktarmaya başaramayacağımın farkında olduğum dolayısıyla kendisinden ve okuyuculardan af diliyorum.

Şahsını özüne, özünü menşesine, menşeyini soyuna, so-

yunu sopuna özgü ikinci adını 'Sezai' olarak tanıtmaya özgülüşüyorum. Nesliyle alakası olmayan 'Morina' sözcüğü fer-i kavramına yerleştirerek, yapay soyadını müeyyide kanunun mecburi haline bırakıyorum. 20. yüzyılın büyük kırılımlarından doğan tenakuzu telafi etme gayretiyle, hilkatı hatırlatmaktan olmaz başka amacımız. Tahkikin yarısı imandandır demiş büyüklerimiz.

Şahsına uygun, benliğine yatkın, kişiliğini- sevdiği Türkçe'nin aslı verisiyle, doğum yerinde kullanılan kelimeyle, portresini değil, süretini çizmeye çalışacağım. Kulağın işittiği sese, gözün seyriyle bakışın çizdiği resme, burnun aldığı kokuya, ağzın teneffüs ettiği nefese, beyne işlediği fikre; yüz renge duygularını gösterir, istemese de hisleri sözsüze söyletir. Kişinin bütün aidiyeti, iki parmak çehredir, fitratın bütünü orada belirlenir, içinin aynasıdır surat denilen başın uzuv bölümü. Mamuşa tabiriyle, 'Süret' olarak kullanılan kelimeyi kavram anlamına yaklaştırırsak, 'Fotoğraf' sözcüğün karşılığını ifade ettiği sonucunu elde etmiş oluruz. Hâlbuki kavramlar üzerinde dilin esbakına uzanırsak, tarihin biraz daha ötesinde, başka bir zaman diliminde sayfaları açarsak, insan bedeninin fotoğraf konusu olduğunu nazari itibara alırsak, sadece başı ve kalp üstü göğüs bölümü çekime dâhil olabilirliliği şartın hüküm sürdüğüne tanıklık yapmış oluruz. Binaenaleyh, putperestliğe karşı İslam'ın koyduğu tavır ve aldığı kararlar üzerinde inşa edilen öngörüler, insan vücudunun tamamı fotoğrafa alınmaya uygun bulunmamış, kötüye kullanacağı gereğiyle uzak tutulmasıyla uyarılmıştır. Uyarı yasak halini almış, vazgeçirme namına eklemeler oluşturulmuş, anlatım zincirine çeşit halkalar bidat edilmiştir. Bizim büyüklerimizden duyduğumuz ve kültürün bir parçası haliyle yaşamı muhavvile ettiğini gördüğümüz dolayısıyla, yaşanan bir ol-

Refki Taç (solda) sınıf arkadaşı Sezailerin Refki ile birlikte, yıl 1969

guya tanıklık yaptığımız şöyle açıklanmıştır. Bir gün o süret can arar, verebilir misin' uyarısıyla günden kaçmaya atıfta bulunduğu bilinir.

Hülasa konuşmak gerekirse, Mamuşa'nın ak yüzüdür Şabanoğlu Refki (Şaban Sezailerin Refki). Süretin betimlenmesi, tek cümle ile tasvir edilmesi, kısa sözün derin ifadesi, fezleke kapsamlı içeriği kişisel özelliğine yeterlidir, onun fitratına yakışan en gerçek ifadesi olsa gerek, lafı edilen görüş belirtisi. Dönemin Kosova'sında, Prizren yakınında biricik Türk köyü olan yerleşim yerinde tek bir Türkçe dergi olmadığı zaman içinde, dönemin Yugoslavya'sını ve içinde yaşayan azınlığı temsil eden hemşerimizin kocaman devlet sınırlarını aşarak beynelmilel acununa uzanmasını başka nasıl tanıtabiliriz ki? Kütüphanesi olmayan bir köy okulu öğrencisi, yaşlılarını sollayarak, sınırlara sığmayan, yurtdışı dünyaya sesini duyurmayı başaran mücevherden bahis ediyorum, neticede.

Edebiyat kültür tarihinde silinmeyecek harflerle yer almaktadır, muhakkak anlamda. Mamuşa'nın gururu olması yanında, bütün yörenin insanı olarak bilinmelidir, sonuçta. Yazarlar, şairler ve benzeri ilim üretkenleri tanışma fırsatı eserleriyle gerçekleşir, biz onu doğuştan bilmemize nailiz. 'Kimse kendi memleketinde peygamber olmaz' deyimini doğruluyor galiba, hatayı kabul anlamında, gerçeklerden kaçmamak namına. Şabanoğlu Sezailerin Refki ismiyle kimliğini andığımızda, şair kişiliğini de eklemeliyiz. Önem arz ettirdiği etmen, sıradan bir şair olmanın çok ötesinde, çocuk yaşta fikir yaratıcılığı babında saygı göstermeliyiz, sevmeye mecbur değiliz, lakin hakkını vermeye insani görevle yükümlüyük, es geçmekle hem ona hem kendimize yazık ederiz. Hâlbuki o bizim onurumuzdur, hakkını vermek boyun borcumuzdur, olması gereken bir olgudur.

Sadece Mamuşa'nın adını duyurmuyordu, doğum yeri ve hadariyet damgasıyla bütün yöreyi tanıya sunuyordu şiirleri. Daha çocuk yaştayken, keskin bilgisiyile, derin şuurıyla, okuma merakıyla, anlayış becerisiyle, yaşından üstün algısıyla olgunlaşması şiir yazmaya ittiydi kendisini. Yaşıyla değil, üstün zekâsıyla ve benimsenen şiirleriyle 'Genç ozan olarak' Türk Dünyasına tanıtıldığını altını çizerek hatırlatmayı ödev biliyorum. 1960'ten 1970 geçiş seneleri arasında, Üsküp'te çıkan 'Sevinç' çocuk dergisinin açtığı 'Genç Ozanlar' köşesinde, çocuk yaşında şiir yazarları arasında, Refki Morina, birkaç şiiriyle 'Genç Ozan' olarak Türkçe okurlara tanıtıldığını maziye gömüp unutturuluşa bırakmayalım. İlkokul öğrencisi, henüz altıncı sınıfa gelmiş, seviyeli şiir üretimleriyle gençlik mertebesine yükselmesi bir ilk olsa gerek, başka türlü değerlendirilemez. Emsali görünmeyen hadise başka yöne caydırılmaz, ayıbı günah olur, onun için hakkını vermek mubahtır. Hepimizin özendiği, hiçbirimizin yetişemediği bir fark oluyordu, meziyetini tartıştırmıyordu, müsabakaya izin vermiyordu, mütebahhir huyu şürekaya özel anlam biçerek inkişafa yönlendiriyordu, adı geçen zat. Akbergüsü, ilga bağretmeyi sökmeye yetiyordu. Bendeniz bir defasında demiştim: Adaş olmazsak ben adımlı değiştirirdim, fakat akıl adda değil başta olduğunu anlatıyor benim adım. Boş kafaya yaramazmış ad, eklemiştik değişime. Kitaba ulaşma kısıtlı imkânlar durumunda, zamanı boşa harcama zihniyetin baskısı altında, fırsat eline geçtiğinde okumaktan ayrılamayan özelliği, yaşanın çok üstünde bilinç hareketleri oluyordu kendisinin. Biz, yaşıtı olan akranları takdir

gösteriyor fakat onun yaptığından çok uzak, çocukluğumuzun yaşadığımız; oynamak oluyordu baş zevkimiz.

Beraber okuduğumuz ilkokul, onun için sanki bir üniversite idi. Bir öğretmen yokluğunda, okul müdürü onun bize ders tutmasını ister, bizi öğretmeye soyunurdu. Efendim, mektup göndermeyi beceremeyen, zarfın hangi yanına gönderen hangi yanına alanın adresi yazıldığına çoğumuzun zorlandığı gerçeğin karşısında, o, Sofya'ya radyosu Türkçe Yayın Servisine mektup yazıyor, şiirleriyle katılıyor, takdirname ile karşılanıyor. Şairler merkezi olan Üsküp'te gerçekleşen şiir yarışmasına katılıyor, ilk yere layık görüyor, Transistörlü radyo ödülü ile adına ve doğum yerine tarih yazdırıyor. Büyük bir değer değil de, ne denir gerçeğin belirtisine. Değerlendirmede manevi yanı özelliği, dönemin maddi değeriyle önemsendiğini vurgulamak lazım gelir. Bir elin parmaklarına gelmeyen, yüksek lüks anlamında nitelendirilen, o anlamda köyün az hanesinde bulunduğu bir varlık oluyordu ödül kazandığı radyo aleti.

İnanılmaz manevi zenginliğe naidi, bugünün adamın o zamanki çocukluğu. Bazen uçsuz bucaksız enli ovanın yeşiline sirayet ederek düşüncelerini canlandırır, teneffüs ettiği uçuğu kelime teşekkülüne dönüştürerek şiire örgü dokur, gerçekleri kurguda bezeyerek düzenine anlam kurar. Bitmedi. Bu sözlerle kısa kalır betimlenmesi. Mekâna bağlı, zamana ait, örf ve geleneklere uygun biçimde aktarma ustalığını belirliyordu; geleceğe umut verici, akıbetin intizar müsebbibi, çocuk yaşında aydın biçimli, ömrünü gurbete harcamış kişi. Bazen mavi gökleri koçmaklayarak Jules Verne esinleşmesinde tahayyüle koşuyor, parlak bir uçuşa hazırlığını gösteriyordu. Balıkların dans ettiklerini, derenin bize su içirdiği temizliğiyle Topluva'ya amadası, kıyıya dizilmiş söğüt ve kavaklara hissi duygusunu şair edasıyla, beyit ahengiyle, ağıdalı rengiyle, uyumlu dörtlük biçimiyle dile getirme ustalığını gösteriyordu.

Şiir penceresinden dünyaya bakış açısı, dünyaya seslenişini ifade ediyordu, aslında; cahilliğe sitemi oluyordu içinde gelenin dışarıya kusması, saptırılmış yaşam tarzını hayata mal ederek hurafe adetlerde ezilen değerleri haykırıyordu, müteferriç davranışıyla Cahilliğin yarattığı sancıları, kırılmış hayat sarsıntıların ihtizaz fay hattında yıkılan ahlak ve benzeri değer belirtlerini dillendiriyordu. İçinin derinliğinden, yüreğinin dibinden duyumsanışını kelimelere dökmesi, boyunu aşmış bir performans sergiliyordu, dikkatle okunduğunda anlaşıldığı kadarıyla. Edebiyata gönül vermesinin içtenliğini şiirin izlerinde aramaya devam etme ödevini görevlenelim. Ufka yolculuğunda safiyeti, kirli olguları temizlemek davasında öne çıkıyordu, cahilliğin kötülüğünü aydınlığa seslenişinde kimliğini belli ediyordu; değişime gücü şiire yetişiyordu, düzeltmeye gayretini çabasında gösteriyordu, olgunlaşmış yetişken gibi davranışıyla geleceğin menziline yol işaretlerini dikiyordu. Gerçek dünyayı şiirde okutan genç ozan, şair kıyafetinde okuyucuya sunuyordu. Olan bitenlerin gerçeklerin anlamlarını canlandırıyor, sonuç verileri tahminlerine imzasını koyuyordu, yazınsal becerisinde. Şiirsel anlatım havayı nefese yudumlatıyordu. Zamanın edebiyatına soluk aldırıyordu. Edebiyatla yaşam algısına uçuk veriyordu. Her gördüğü, hissettiği, yaşadığı karşılaştığı onun şiirine malzeme oluyordu. Duygularını nefeslendiriyor, nefesini cümlelere döküyor, şiir üretiyordu. O artık sanatın چراغı değil, şiir edebiyatın ustası oluyordu; toplumsal gelişmeleri kafiyeye

getirerek edebiyatın mühendisi olduğunu kanıtlıyor, bina ettiği düzensiz biçimin mimarı olduğuna inandırıyor.

Gerçeğin yok sanışını gördüğüyle, gördüğü olmazsa görüştüğüyle doğrulamayı bilen olgun bir çocuktur. Değer biçimin mızımlılığı, ana özelliğinden biri oluyordu. Açıklayayım. Bir olayın hatırasını sunarak aydınlatmaya çalışayım. 1960 senesinde çekimleri tamamlandıktan sonra, eski Yugoslavya partizan filmi, bütün cumhuriyetlerin ve Voyvodina Özerk Bölgesi sinema salonlarında gösterilmiş, sıra Kosova'ya gelmiş (Olay Kosova'da geçmesine rağmen), okul öğrencilerine gösterme talimatı verilmiş, 'Kapetan Leşi' adıyla filmi seyretmek için Suvareka'ya gittiydik. Sene 1965, köhne bahar mevsimin ılıman güneş sicağı altında, 15 km civarında uzaklığı yaya geçtikten sonra varmıştık, haftanın Salı'sında, kasabanın örgütlediği pazarında. Görüşmeye gelen şairin dayı çocukları heyetinde bulunanlarla sohbet içinde, adı geçen filmde rol aldıkları artistlerden muhabbette girildi. Dayı çocuklarına eşlik yapanlardan biri müdahale etti: 'Yeğen, biz filmi seyrettik, kaptan Ramiz adında Leshi lakaplı kişidir' sözlerine, 'Onu filmde canlandıran, başrolü yüklenen Aleksandar Gavrić olduğu yazıyor, filmi seyretmeden biliyoruz' sözleri bizi şaşırtmıştı. O dönemde, o yaşta, neyin nesini nerede bilecektik. Bugünkü aklımla adaşın o günkü sözlerini tasvir etmeye çalışırken aklıma gelen: "Denizde yüzenden denizi daha iyi betimleyen biri" olduğuna kanaat getirdim; katılanlara ve katılma-yanla saygı duyarım.

Her halükarda özel bir hava estirmeyi bilen, yerinde durmayan, susturulmaya kanmayan, her konuya cevap verme hazırlığını gösteren Refki, nasıl iliştiğini hatırlamıyor ama konu, bulunduğumuz kasabanın adlandırılmasına gelmişti, ya da getirilmişti. (Birkaç hafta önce, 6. sınıf derslerine henüz başlamıştık, Mamuşa tarihinin gerçek geçmişini unutturulmasa taşımak niyetiyle, okul müdür ve tarih hocası Behaydin Seline, kardeşi Dr. Durmuş'u misafir etmişti. Osmanlıca'yı iyi tanıyan mütefekkir, köyümüz bir Osmanlı yadigarı olduğunu, devletin Hanedan-ı Al-i Osman baba-bında, sülale üzerinden yönetildiğini anlatırken, bana fısıldadı: 'Ben paşa olamazmışım' mırıldamasını gören doktora davranışın açıklamasına mecbur kalmıştı. Osmanlı tarihine uzmanlığında fazla hakim olan zat: 'Senin zekâlılığın sultan makamına belki taşıyamaz ama seni paşa ederdi. Sultanların anneleri farklı ırktan ve dinden oluyorlardı, İslam'ı kabul etmiş, Türk kültürünü benimsenmiş, o hanedanın devamına yetmiştir, nitekim Osmanlıca sözlüklerde 'Suhare' veya 'Suhre' kelimeleri olarak geçer, dağlardan toplanan ve kaynaktan oluşan derenin sula-maya uygun olduğu yerleşim yerini anımsar. Nasıl ve neden kurutulduğu 'Susuz dere' anlamıyla kaynak anlamını kurutular bilemem, belki siz, yeni nesil bunun araştır-masını yapar, kaynağına ulaşırsınız' sözlerini kafasına yerleştirmiş, onu silah gibi kullanıyor, herkesi şaşkınlığa kaptırmıştı)

Bizimle olmayan, dayısı grubunda bulunmayan, iki tarafın yabancı, bizi seyreden ve gözetleyen; sertliğe kaçan sesli sohbe kulak misafiri olan; simsiyah saçlarını terse taramış, kıvrıcıklığa epey kabarmış, süt beyazı yüzüyle uyumsala yakışmış, saf bakışıyla seyrediyordu, aramızda geçen çekişmeli sohbeti. Burnun aşağısına sarkmış yuvarlak çerçeveli gözlüklerin üstünden bakışlarını sağa- sola değiştirerek ilgi çekmeye çabalıyordu. Bedenine oturmuş

takım elbise, beyaz gömlek üzerinde kravatı güneşe men-eviş oluyordu. Hevesli bir sesle, önce kendini tanıttı (Kan davasından zamanında Türkiye'ye göç etmişler) ardında: 'Size dondurmali kadayıf ikram etmek istiyorum, kabul edin' sözleri, mutfak kültürü konusunda görüş farklılıklarına yeniden böldüydü fikirlerimizi. Adını bilmediğimiz kişiyi Refki o denli mest etmişti ki, ayrıldığımızda gözyaşlarına hakim olamadı, Kosova uyruklu Türk vatandaşı.

Dönüşte, köye girmeden, 'Nepotiste (Latince 'Nepot' yani 'Yeğen' demeye gelen, 'Torpil' veya dayıcılık anlamında ayrıcalık tanıyan) Altı' olarak adlandırılan ova bölgesine geldiğimizde, 'Gelin Mezarlığına' yaklaştığımızda, 'İlimihal Kursu' olarak nitelendiren din öğretimine merak salmıştı, dua okunur mu okunmaz mı sorusuna takılmıştı kafası. Mezarların şekline bakıyordu, ne yaptığını bana söyleme-den, bizim mezarlıktakilerle kıyaslıyor, kibleyi arıyordu belli ki. Kafilden ayrılmıştık. Her şeye ilgisi neticesinde, mezarlığın sarılması gereğini dile getirdi. 'Bak! Bunda hiçbir Mamuşalının yakını yok, sahip çıkılmazsa, bir gün gelir, cahilin biri burasını sürer, haramına haram ekler, öbür dün-yada vebalini ödemedi, asırlar boyu korunmuş bir tarih eserini yok eder. Müdüre söyleyelim, kardeşine aktarsan, mademki tarihi o kadar seviyormuş, mademki Mamuşa dostuymuş, baksın çaresine, katsın köyümüz hakkında tarih bilgisine' sözlerini itibarsız göstermeye çehremi ek-şitmişim. (Ardımızda gelen, konuşmaya kulak misafiri olan akli başında yaşlı hemşerimiz: 'Takyasızlar, sizin başka işiniz yok mi 'Cavur Mezarlığına' sahip çıkma ne isteyseniz' sözlerine derin düşüncesi sohbeti kestirmişti) Saçma değerlendirdiğim o günkü düşüncemden bugün utaniyorum.

O dönemi bugünün aklıyla değerlendirmeye ilerlerken, çok sevdiğim Alber Camus'un en çarpıcı metinlerinden 'Giyotin Üzerine Düşünceler' eseri aklıma geldi. Söze yüklenen an-lamın gerçeğe hükmün dönerselliğine kurcalanıyorum. Yokluğu üreten, varlıkların eksikler değil, fakir zihninin fikre işlettikleri toplumsal normların yanlışlıkları olduğunu ka-fama koyuyor, sosyal yaşama yükledikleri saçmalıklar ol-duklarının farkına varıyorum. Adaşıma ufuk çizgisi oluyordu galibe; o görüş geçtiydi aklımdan, nedenine var-madan.

Çocuk edebiyatında, 'Deli Yangın' eseriyle ödülü Rodman Philbrick'in kazandığını okuyorum, 'Google Amcanın' sun-duğu haberinden öğreniyorum. Orman yangının ortasında kalan iki çocuğun kurtulma macerasını anlatıyordu. Ödülü hak ettiğini düşünürken, keşke bir çocuğun geleceğini kül eden cahillik yangından birinin ya da birilerin eli yetişse de konu ettiğimiz çocuğun geleceğine sahip çıkarak, şahsına ve dahi toplumun bütününe hayrı dokunsa düşünceme ezi-liyorum. Keşke gerçek olsa deyimin sebepleri çoktu tabi ki. Sadece Mamuşa'yı, değil bütün bölgeyi, memleketi, mil-leti dünyaya duyurma imkânını yaratabilse dediydim his-lerime. Duygularım, geçmişi günümüze dokumaya zorluyordu. Arzuların özgürlüğünde yürürken, cahilliğin ka-ranlığından, uygarlığın aydınlığını, ahlakın insanlığa kat-kısını, kültürün insana sahip çıkışına ulaşamıyorum. Rotam, 60-ların 'Genç Ozan' Refki oluyor. Dünün bugü-nüne uzanmaya geriliyorum. Sıralamaların ardından çağ-ırıştırılanlara yönelmeyi hedefliyorum.

Bu yazıya sevk eden olayın etkisi altında hadiseyi rüya gibi inancıma kandıramıyorum. Budapeşte Radyosu'nun Türkçe Servisi'nde program yapımcısı ve sunucu olarak

görev yapan; 'Su Başında Durmuş,' 'Yazı Kalır,' Sofralar ve Anılar' gibi eserlere imza atan, Gün Benderli hanımefendinin 'Giderayak/ Anılarımda Nazım Hikmet' eseri üzerinden, 'Farklılıkların Edebiyatla Buluşmaları' panelinde sunumunu yapan hocanın cümlesini kafamda yoğurmaya zorlanıyor, gerçeği doğrulamaya kafamı çalıştıramıyorum. Türk Edebiyatının Balkanlar üzerinde Avrupa'ya uzanmasına değişiminde, 'Küçük Bir Detay' olarak nitelendirdiği olay tüylerimi diken ettiydi. Örnekler üzerinden, Gün Benderli'nin Türkçeye tutkunluğunu, Türk Edebiyatına sıcaklığını, Nazım Hikmet'e hayranlığını, onun şiirlerine meftunluğunu anlatırken, sevdiği şair hakkında yarışma düzenlendiğine söz getirdiğinde, Yugoslavya'dan bir şairin ilk yeri kazandığını ve Nazım Hikmet'in iki cilt kitabında toplanmış şiir kitaplarıyla ödüllendiği anlatımına ayılamıyorum, gerçeklikle bağdaştıramıyorum. O kişi Refki Morina'dan başkası değildi. İsmi zikredilmedi. Gerçek geçmişin kayıtların gömültüsüne verilmiş, mazinin unutulmasına silindiği acı bir gerçektir. Olayın adsız kalışın üzümlüğümü içimden atamadığım sürede, Mamuşa'nın sahip çıkmadığını, okullarda anılmadığı, şiir edebiyatında ismi geçmediği halde, önemli bir gerçeğin yok olması ayıbına havale ediyor, yapılan haksızlığı cahillik olarak nitelendiriyorum. Kızarmayan yüzler kararır diyorum. Bu kadar.

Munis

Edebiyat mutfağında pişiyorum
Yoğun yazınsal anlamlar devşiren incecik öykü kitabının tadına doyamıyorum
Bir dem teneffüse hasret kalmışım
Hayal dünyamda şaşkınlığımı derin soluğa döküyorum
Yorumlamağa kalkışmamın her lahzasında aklımı acaba kurcalıyor
Cümlelerin şiirsel ahenkleri hayranlık kanımı damarlarımda koşuşturuyor
Bedii şölene kalp atışları yoğunlaşıyor
'Saraylı tatlısı' katları gibi açıyor hazını zevkin lezzetine
'Gel de bırak okumayı öğle yemeğin hatırasına'
Münekkittin sözleri oluyor eserin tanıtımına
Duyumsallık yaşantının sınırlarını zorluyor anlatımı
Her halükarda belirliyor kapsamlısını
Beynime kazanıyor harikalığı
Kokozluk biri oluyor muharririn muhatabına
Ahsen-i takvim bezeli telakiye biçimlenmesi takdire şayan
Gerçek yaşamın öykü kahramanı ecem sıfatıyla tanıtılıyor okura
Mütevazı yanlarıyla yükseltiyor kahramanlığına
Gerçeğin hikâyesi verilmiş kurgu anlatıya
Yaşananların canlı kurgusuna süslenmiş cümleler eseri zirveye kaldırıyor
Gerçek olaylar kurgu hayalinde canlandırılıyor
Hayatın esasını yansıtmaya ustalığı yazarı tebrikle selamlıyor
Yapıt övgüye boğuluyor
Sahibini hak ettiği seviyeye yükseltiyor
Çelişki görülen kurmaca ve gerçeklik bağlamına kalem sağlayan müthiş düzgünlük örüyor
Daracık kitap mutfağından şiir seyahatine çıkıyorum
Nazım dünyasına uzanıyorum
Şiir içinde yolculuğumu ufkuma gezdiriyorum

Üç- beş kelimeye dizilmiş cümleleri anlamaya zorlanıyorum

Kelimeleri dans ettiren kavram bağı ortasında kararsızlığımı yaşıyorum
Renkleri mozaik tabloya yerleştiremiyorum
İroni, değişmeceli, katmerli, ikilemli, uknumdu, teessürdü, yakınırdı, bedbini, mütebahhiri, muakkadi, fasidi, şizoidi, mutahı ...
Şairin hususiyetlerini anlamaya can atıyorum
Sözlerin ahenk renklerine kaynaştırmaları edebiyat sanatına yansıyor
Hayranlık hoşnutta eğiliyor
Üç mısralı dört kıtaya sağıdırılmış manzumu zibilyona uzatıyorum
Şairin penceresinden ufkun seyrine odaklanıyorum
Uzağa bakan olur ozanın hususiyetleri diye düşünüyorum
Şiirin senfoni dokusunu görmeye çalışıyorum
Müzikal yazıya yetiştirdiği sözlerin büyücü semereleri üzerinden müellife ulaşmayı hedefliyorum
Muhteşem kelimesinin bile betimlemesine yetişemediğine inanıyorum
Balıkçı şifahanenden deniz dalgaların ölçü verisine takılıyorum
Sözlük sanatıyla derin fikrine hayranlığımı gizleyemiyorum
Gözümün nemine içim fışkırıyor
İhtizaz temaşadan kâinatın tasvir edilişine aklım ermiyor
Romana yönelmekte durulmamı arıyorum
Meşrebini bilmeyen menşee ulaşmaz
Kendini bilmeyen başkasını anlayamaz
Temizliğe duygusuzluğuyla sineklerin misafirliklerine anlam oluşturamaz
Süt haramsa yoğurdu helal olmaz
Kahvelerde söylenen sözlerle ilme kavuşamaz
Sabunsuz hamam işe yaramaz
Tolstoy'a ödülü layık görmeyen Nobel'in edebiyata yarara dayatılamaz
Okumayı beceremeyenler romana yazık ederler
Hatıralarıma okutuyorum romanı elime alışımında Kağıt kokusu vuruyor burnuma
Zorlanıyorum seçim yapısında
Ödül alanlara aldanmayacağım bundan sonra İçeridekileri arıyorum ruhumun rahatlığına
Kucaklayacak metinler peşinde duraklamışım edebiyat mutfağında
Pusula arıyorum tanımıma
Milliler işliyor aklıma
Kavramı tartışıyorum çelişki anlam yaratılışına
Rusça yazılmış Türk duygusunu anadilde okuma yanışına kapılıyorum
'Toprak Ana' kavramın inceliği kimlik babında gerçekleştiğine tanıklık yapıyorum
Türk edebiyatının milliliğini anlamaya çalışıyorum
Türk kültüründe arıyorum
Geniş yelpazede uknuma odaklanıyorum
Unutulmuşları hatırlattıra katıyorum
Şabanoğlu Refki'yi anıyorum.

TÜRK KÜLTÜRÜNE HİZMET EDEN YABANCI TÜRKOLOGLAR (1)

BİR DİLİN RUHUNU KONUŞAN YABANCI
TÜRKOLOG: MIRJANA TEODOSIJEVIĆ

Prof. Dr. İrfan Morina

Bu köşede, Türk kültürü ve Türkoloji sahasına önemli katkılar sunmuş Balkan kökenli yabancı bilim insanlarını tanıtmayı amaçlıyoruz. Türk dili, tarihi ve edebiyatı üzerine yapılan çalışmalar yalnızca Türk araştırmacılarla sınırlı kalmamış; farklı milletlere mensup pek çok ilim adamı da bu alana değerli hizmetlerde bulunmuştur. Amacımız, bu yazı dizisinde, adları çoğu zaman geniş çevrelerce pek bilinmeyen bu saygıdeğer şahsiyetleri okuyucuya kısa çizgilerle de olsa yaşam öyküleriyle birlikte Türk kültürüne yaptıkları katkılarıyla da tanıtmaktır.

Mirjana, benim kırk yıllık bir türkolog dostumdu. Yalnızca meslektaşım değil; aynı zamanda ilmî yol arkadaşım, fikir dünyamda derin izler bırakmış müstesna şahsiyetlerden biriydi. İstanbul'da, Ankara'da, Belgrad'da ve Saraybosna'da düzenlenen birçok uluslararası kongrede birlikte bulunduk; aynı kürsülerde tebliğler sunduk, aynı ilmî atmosferi paylaştık. Bazen bir metin üzerine saatler süren tartışmalar yaptık; bazen de bir kelimenin inceliğinde, bir ifadenin derinliğinde buluştuk. Onunla yapılan ilmî sohbetler yalnızca bilgi alışverişi değil, aynı zamanda bir zihniyet terbiyesi idi. Her konuşması insana yeni bir pencere açar, her yorumu düşünceyi bir adım daha ileri taşırdı.

İstanbul'da düzenlenen bir kongrede, oturum aralarında ayaküstü sohbet ediyorduk. Konu yine Türkçenin inceliklerine gelmişti. Mirjana bir anda öyle bir cümle kurdu ki, etrafımızdaki Türk akademisyenler dahi hayretle birbirine baktı. Ne bir aksan, ne bir tereddüt... Cümle, sanki ana dili Türkçe olan birinin ağzından çıkmış gibiydi. O an içimden "Bu artık öğrenilmiş bir dil değil, yaşanmış bir dildir" diye geçirmiştım. İşte Mirjana'nın Türkçesi tam olarak buydu.

Mesleğine son derece bağlı, titiz, vakur ve zarif bir hanımefendi. Onun ilmî disiplini, yalnızca akademik bir ciddiyetin değil; aynı zamanda bir karakterin, bir terbiyenin ve bir dünya görüşünün tezahürüydü. İlme gösterdiği saygı, insanlara gösterdiği nezaketle birleşir; bu da onu sadece iyi bir bilim insanı değil,

aynı zamanda örnek bir şahsiyet hâline getirirdi. Mirjana Türkçe sevdalısı olmasına rağmen Türk Dil Kurumu Türkçe-Sırpça sözlükle ilgili ona karşı bir haksızlık yapmıştı. Bu haksızlığın karşısında Mirjana çok üzülmişti.

Ve bugün geriye dönüp baktığımda şunu açıkça ifade edebilirim ki, Mirjana kadar Türkçeyi hissedererek konuşan, Türkçeyi bu derece içselleştiren bir yabancı türkolog'a çok nadir rastladım. O, Türkçeyi yalnızca öğrenmemişti; onu yaşamıştı. Bir dili bilmek başka, o dilin ruhuna nüfuz etmek bambaşka bir mertebedir. Mirjana işte bu mertebeye ulaşmış nadir isimlerden biriydi.

Onu kaybetmiş olmanın derin hüznünü yaşıyorum. Ancak bu hüznün, aynı zamanda büyük bir ilmî mirasın ve unutulmayacak bir hatıranın ağırlığını da taşımaktadır.

Mirjana Teodosijević kimdi?

Mirjana Teodosijević, 6 Kasım 1951 tarihinde Belgrad'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Belgrad, San Francisco ve Den Haag'da tamamladı. Bu çok yönlü eğitim süreci, onun ileride geliştireceği geniş ilmî perspektifin temelini oluşturdu.

İstanbul'da Nişantaşı Kız Lisesi'nden mezun oldu. Bir süre İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nde öğrenim gör-

dükten sonra, yönünü kesin biçimde Türk dili ve kültürüne çevirerek 1975 yılında Belgrad Üniversitesi Filoloji Fakültesi Şarkiyat Bölümü'nü tamamladı.

**Prof. Dr. Mirjana Teodosijević
(1951-2024)**

1983 yılında “Jezik štampe turske narodnosti u Jugoslaviji (list ‘Tan’)” başlıklı yüksek lisans tezini savundu. Bu çalışma, Yugoslavya’daki Türk toplumunun basın dili üzerinden incelenmesi bakımından son derece kıymetli bir katkıdır. Çalışmanın kısaltılmış bir versiyonu 1986 yılında Türk Dili Dergisi’nde yayımlandı.

1984–1985 yılları arasında Yugoslavya devlet bur-suyla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde doktora araştırmalarını sürdürdü. Bu süreçte Muharrem Ergin ve Mehmet Kaplan gibi önemli isimlerle çalışma imkânı buldu.

“Jezik Fazila Husnija Daglardže s osvrtom na pokret jezičkog purizma u Turskoj” başlıklı doktora tezini Dušanka Bojanić-Lukać danışmanlığında tamamlayarak 1990 yılında savundu.

Akademik ve ilmî faaliyetleri

Bilimsel hayatı boyunca Türk dili, Türk kültürü ve Balkanlar’daki Türk varlığı üzerine yoğunlaşan Mirjana Teodosijević, ulusal ve uluslararası pek çok ilmî platformda aktif rol aldı. Türk Dil Kurumu tarafından düzenlenen Uluslararası Türk Dili Kurultayları’na (1985, 1988, 2000), Karaman Dil Bayramı kutlamalarına (1997, 2005) ve İstanbul’daki Uluslararası Türkoloji Kongresi’ne (1999) katıldı.

Türkçe–Sırpça sözlük çalışmaları dolayısıyla 1988 yılında dönemin Millî Eğitim Bakanı Hasan Celâl Güzel tarafından altın şilt ile ödüllendirildi. 2002 yılında ise Belgrad’da Dr. Ivan Šop Ödülü’ne layık görüldü.

Uzun yıllar Belgrad Üniversitesi Şarkiyat Bölümü Başkanlığı görevini yürüttü. 2012 yılında Balkan Türkologları Derneği Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. Akademik çalışmalarının yanı sıra yazılı ve sözlü çeviri alanında da son derece aktifti; beş Türk cumhurbaşkanına tercümanlık yapmış olması, onun dil üzerindeki yüksek hâkimiyetinin en somut göstergesidir.

Eserlerinden bazıları

- Jezik Fazila Husnija Daglardže s osvrtom na pokret jezičkog purizma u Turskoj, Belgrad, 1995
- Türkçe–Sırpça Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1997
- Izbor iz savremene turske proze, Belgrad, 1997
- Mustafa Kemal Atatürk u jugoslovenskoj javnosti, Belgrad, 1998
- Sa turskim u svet, Belgrad, 2003
- Turski jezik u svakodnevnoj komunikaciji, Belgrad, 2004
- Srpsko-turski rečnik, Belgrad, 2007

Son söz

Mirjana Teodosijević, yalnızca ilmî çalışmalarıyla değil; zarafeti, vakarı ve insanî duruşuyla da iz bırakmış nadir bir bilim insanıydı.

O, bir dili öğrenmedi... O dili yaşadı.

Şimdi o ses susmuş olabilir... Ama kelimeleri hâlâ bizimle.

Yazdığı her satırda, kurduğu her cümlede, yetiştir-diği her öğrencide yaşamaya devam edecek.

Ve biz biliyoruz ki:

Bazı insanlar ölmez. Onlar, konuştukları dilde yaşa-maya devam ederler.

Mirjana Teodosijević’in eserleri

MAZİYİ HATIRLADIKÇA

Her güneş batımıyla yaklaşıyorsun
ebedî mekâna,
Kimse sormuyor: doydun mu, doymadın mı
bu fânî dünyaya...

Her gün biraz daha eksiliyorsun
bu geçici rüyada,
Adın gölge gibi düşüyor bir zamanlar
oturduğun verandaya...

Gençliğinde hırsın vardı, hayalin vardı;
İstanbul’a gidiyordun koşa koşa,
Şimdi... ne hırsın kaldı ne hayalin
Her şey gitti boşa...

Ve bir gün ansızın kapanacak
bütün kapılar ardına,
Ne sesin kalacak, ne nefesin
Hesabın kalacak yalnız dünyaya...

İrfan Morina

01 Mayıs 2026 – Mamuşa

Mamuşa “Aşık Ferki” Kültür Sanat Derneği Folklor Ekibi Kuzey Makedonya ile Türkiye’de

Folklor Ekibi oyunlarıyla izleyicileri büyüledi

Mamuşa “Aşık Ferki” Kültür Sanat Derneği üyeleri son yıllarda hız verdiği çalışmaları kapsamında içinde bulunduğumuz yılın 9-10 Mayıs günlerinde Kuzey Makedonya’nın Valandova Belediyesi’ne bağlı, Türklerle meskün Çalık köyünde düzenlenen Uluslararası Hidrellez Bahar Şenlikleri’nde Prizren Filizler Folklor Topluluğu’yla birlikte Kosova’yı başarıyla temsil ettiler.

Söz konusu şenliğe “Aşık Ferki” Kültür Sanat Derneği Başkanı Nahit Bütüç’ün yönetiminde katılan Mamuşalı genç folklorcular tarafından sergilenen Mamuşa’ya has birbirinden ilginç halk oyunları şenliğe katılan izleyicilerin büyük beğenisini topladı.

Aşık Ferki derneği temmuz ayının ortalarına doğru Türkiye’nin Salihli kentine bağlı Adala beldesinde düzenlenen 27. Uluslararası Hermos Kültür-Sanat Şenliği’nde sergiledikleri Mamuşa’ya has halk oyunları izleyicileri büyülerken Prizrenli saz ve ses sanatçısı Şefki Kazaz da söylediği Prizren türküleriyle izleyenleri coşturdu.

Dernek üyeleri Salihli-Adala şenliğinde görülüyorlar

Mamuşa Ovası Bereket Yuvası

Mamuşa'da yetiştirilen Sebze ve Meyveler Avrupa Yollarında

Her türlü sebze ve meyvenin yetiştirildiği Mamuşa'nın verimliliğiyle ünlü ovasından bu yıl da bereket fışkırıyor. Biber, domates, lahana, salatalık, patlıcan, marul, soğan, kavun, karpuz gibi sebze ve meyvelerin yetiştirildiği Mamuşa ovasında hasadı yapılan ürünler Kosova ile komşu ülkelerin yanı sıra Avrupa'daki bazı ülkelere de ihraç ediliyor.

Son günlerde hummalı bir uğraş içerisinde bulunan tarımcılar hasadını yaptıkları ürünlerini ihraç işiyle uğraşan buradaki toplama merkezlerine getirip teslim ediyorlar. Toplama merkezlerinde uluslararası standartlara göre ambalajlanan ürünler ihraç edilmek üzere yüklendikleri tırlarla

hemen Avrupa ülkelerine gönderiliyorlar.

Mamuşa Ovası'nı kaplayan seralarında çoluk çocuk, gece gündüz demeden ter dökerek çalışan Mamuşalı tarımcılar bu yılki bereket ile hasadını yaptıkları ürünlerin hemen ve memnun edici bir fiyata alıcı bulmasından memnun olduklarını söylüyorlar.

Ağustos Böceği ile Karınca

Karınca çok çalışkanmış; yazın sımsıcak günlerine aldırış etmeden kışa hazırlık yapıyor, hiç durmadan çalışıyormuş. Bulduğu tüm yiyecekleri kilerine götürüyor, kış için erzak topluyormuş. Ağustosböceği ise bir ağacın gölgesinde uzanmış, elinde sazı şarkı söyleyip, eğleniyormuş. Ne kışın soğuk günlerini düşünüyor, ne yaz bitince ne yapacağı ile ilgili tasalanıyormuş. Karıncayı çalışırken görünce de ‘Karınca kardeş, bu kadar çok çalışma, gel sen de benimle birlikte şarkı söyleyip, eğlen. Biraz hayatın tadını çıkar demiş.’ Karınca ağustosböceğinin söylediklerine kulak asmadan, çalışmaya devam etmiş.

Aylar geçmiş, yazın sıcak günleri sonbaharın serin günlerine, sonbaharın serin günleri ise kışın soğuk günlerine dönmüş. Nihayet kış gelip çattınca, her yer karla kaplanmış. Ağustosböceği karların içinde yiyecek hiçbir şey bulamıyor, aç biilaç oradan oraya gezinip duruyormuş. Aklına karınca gelmiş ‘Karınca kardeş bütün yaz çalıştı, onu bulursam mutlaka yemek de bulmuş olurum’ diye düşünmüş. Kalan son gücünü de toplayarak karıncanın evine gitmiş ve karıncadan yiyecek yemek istemiş. Karınca ise “Eğer sen de şarkı söyleyip, eğlenmek yerine, benim gibi çalışıp, yemek toplasaydın, şu anda dışarıda aç kalmış olmazdın. Çok açsan, yine şarkı söyleyip, eğlen, belki açlığını unutursun” diyerek ağustosböceğine çok iyi bir ders vermiş.

Yaz Tatili

Geçen yıl
 Yaz tatili planı yaptım
 Tutmadı
 Bu yıl
 Bekleyin geliyorum diyorum:
 Dört nala uçan uçurtmalara
 Derelere
 Pul pul akan balıklara
 Camisi minaresi güzel köyüme
 Vahşi uykusuna doyulmayan yaylaya
 Papatya topladığım serseri tepelere...
 Aman vurulma sesimin en mavi duası
 Dargınım bütün dualara
 Çok özledim köyümü
 Özlenir nazlı yayla...

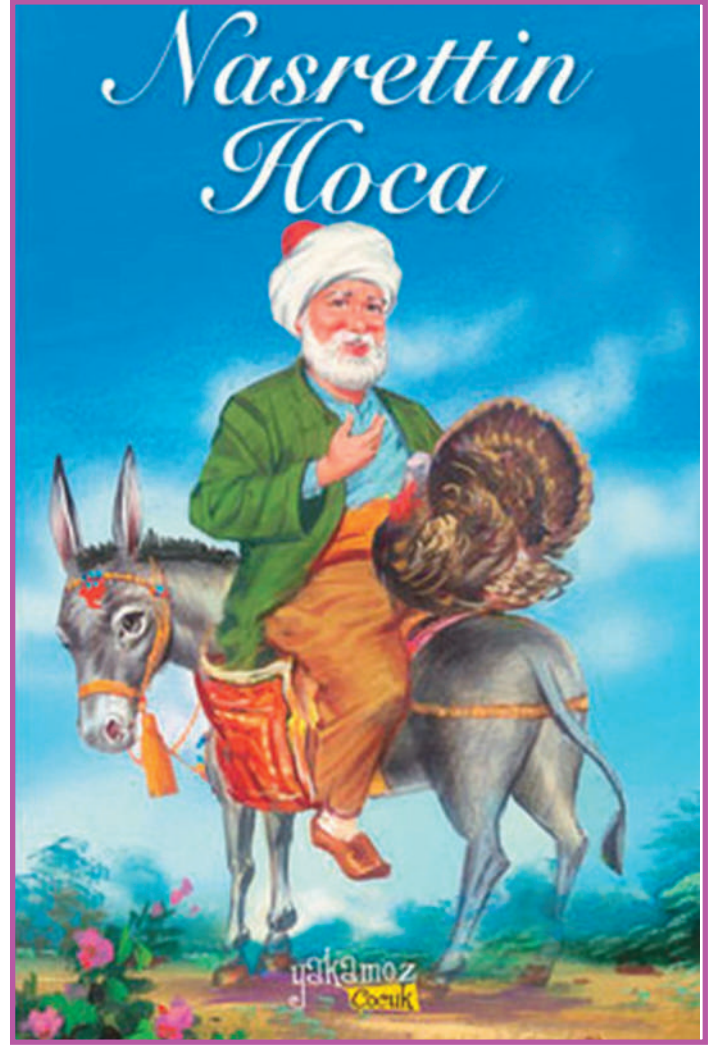
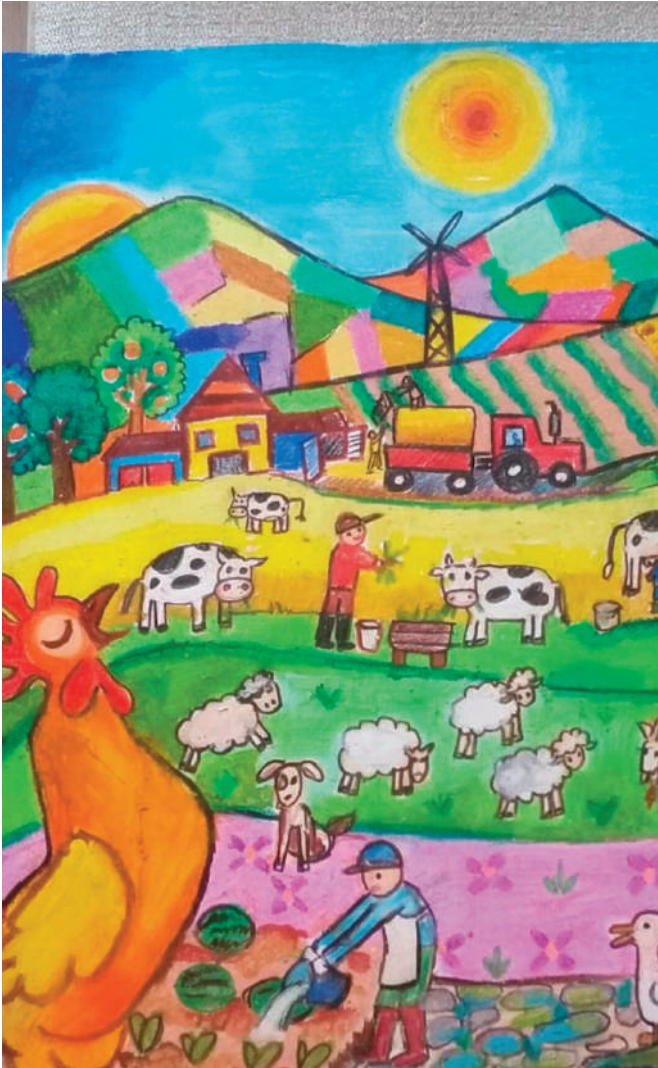
Hamdi Oruç

Yaz

Sevdiğim yaz geldi yine...
 Karıncalar ve sineklerle çıktık yeryü-
 züne,
 Barbunla, lüferle, marulla, zeytinle.
 Uzaklarda kaldı nisanları basan sis,
 yağmur...
 Karadeniz de bir mavi, çocuklar
 sevinsin diye.

Şairler sevinsin diye sevdiğim yaz geldi
 yine.

Gülten Akın

Nasrettin Hoca Fıkrası

Acemi bülbül

Nasrettin Hoca, bir gün yolda giderken bir evin bahçesinde bir incir ağacı görmüş. Canı incir çekince çıkıp incirleri yemeye başlamış. Yoldan geçerken onu gören bir adam:
 – Sen de kimsin? Ne yapıyorsun orada? demiş.

Hoca:
 – Ben bir bülbülüm, diye cevap vermiş.

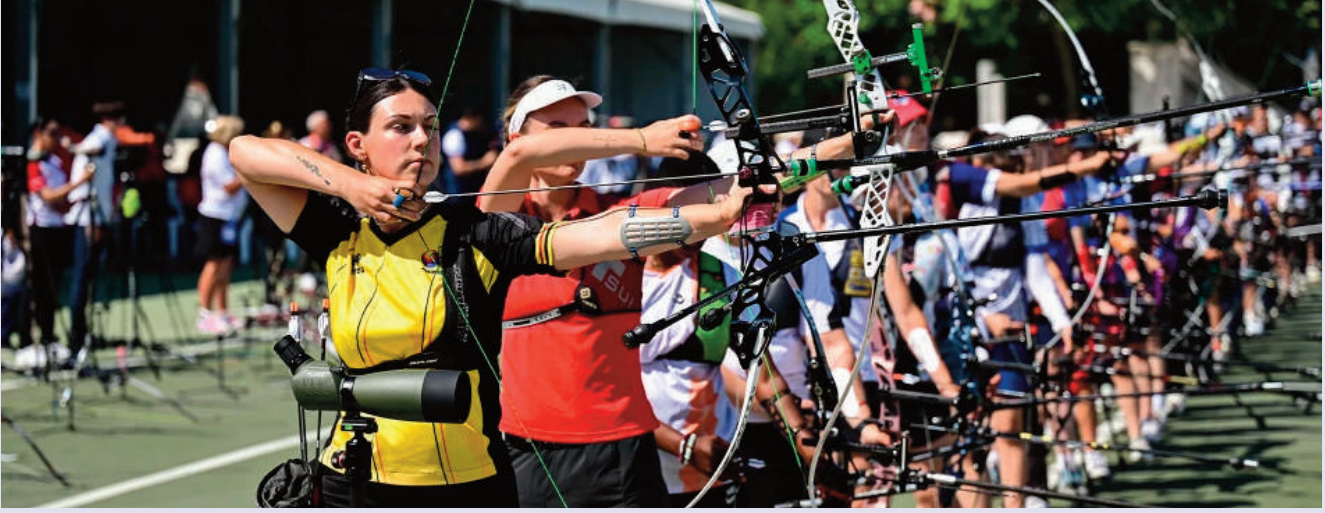
Adam:
 – Öyleyse bülbül gibi öt de görelim, demiş.

Hoca hemen ötmeye başlayınca adam:
 – Bu nasıl bülbül sesi böyle, demiş.

Hoca:
 Acemi bülbülüm ben, diye cevap vermiş.

Kosovalı Okçular Uluslararası İstanbul Fetih Kupası'nda

Dünya Okçuluğunun Kalbi İstanbul Okmeydanı'nda Attı

Türkiye Okçular Vakfı tarafından Cumhurbaşkanlığı himayelerinde düzenlenen, dünyanın en büyük sivil ve en kapsamlı okçuluk Yarışması İstanbul'un fethini ve Okçular Tekkesi'nin kuruluşunu kutlamak amacıyla geleneksel olarak bu yıl da 14. defa olmak üzere 3-7 Haziran tarihleri arasında İstanbul Okmeydanı'ndaki Okçular Vakfı Tesisleri'nde düzenlendi.

Klasik Yay (Olimpik), Makaralı Yay ve Geleneksel Yay olmak üzere 3 ana branşta yapılan yarışmalara 50'den fazla ülkeden gelen yaklaşık 800 okçu katıldı. Bu büyük okçuluk gösterisinde Mamuşalı okçu Gülan Krüezi de Kosova'yı temsilen Priştine'den biri erkek, diğeri bayan iki okçu arkadaşısıyla birlikte yer aldı.

Fetih Kupası yarışmalarında ülke olarak en çok madalyayı Kazakistan, Türkiye ve Endonezya kazandı. Turnuva boyunca ödül törenlerinin yanı sıra geleneksel okçuluk menzil atışları, el sanatları atölyeleri, konserler ve kültürel etkinlikler de düzenlendi.

Gülan Krüezi atışını yaparken

Okçuluğun kalbinin attığı yerdeyim
Okçular Tekkesi, Okçular Vakfı'ndayım
FATİH'in olduğu yerdeyim
Fethin izlerinin bulunduğu yerdeyim
Dünyanın en iyi okçularıyla beraberim
Dünyaya yeni bir pencerenin açıldığı yerdeyim
Dünyada yepyeni bir çağın başladığı yerdeyim
GÖNÜLLERİN fethedildiği yerdeyim
Hayallere sığmayan menzil taşları yerindeyim
Gemilerin karadan yürütüldüğü yerdeyim
Kalkanların delindiği, toz koparanların olduğu yerdeyim
Fatih'in ayak izlerinin bulunduğu yerdeyim
Okların havada uçuştığı yerdeyim

Gülan Krüezi